

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
Broj:01-1967
Datum: 09.09.2022.

UNIVERZITET CRNE GORE
Centar za doktorske studije
Senat

Na osnovu člana 64 stav 2 tačka 9 i člana 65 Statuta Univerziteta Crne Gore a u vezi sa članom 43 Pravila doktorskih studija, Vijeće Filološkog fakulteta, na sjednici održanoj 8. septembra 2022. godine, utvrdilo je

PRIJEDLOG

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu doktorske disertacije i prihvata se doktorska disertacija, doktoranda mr Tanje Bakić, pod naslovom: **Recepcija Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području od 1905. do 2018. godine**“.

II

Predlaže se sastav Komisije za odbranu doktorske disertacije:

- Prof. dr Marija Krivokapić, redovna profesorica Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore (mentorka),
- Prof. dr Petar Penda, redovni profesor Filološkog fakulteta Univerziteta u Banjaluci,
- Prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević, redovna profesorica Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore.

DEKAN
Igor Lakić
Prof. dr Igor Lakić

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Izveštaj Komisije za ocjenu doktorske disertacije mr Tanje Bakić i imenovanje Komisije za odbranu

Na osnovu Pravila doktorskih studija, Komisija za doktorske studije Filološkog fakulteta upućuje Vijeću Filološkog fakulteta na razmatranje i usvajanje Izveštaj Komisije za ocjenu doktorske disertacije *Recepcija Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području od 1905. do 2018. godine*, kandidatkinje mr Tanje Bakić. Izveštaj sadrži sve elemente propisane Pravilima doktorskih studija i Vodičem za doktorske studije.

Takođe, predlažemo da Vijeće imenuje Komisiju za odbranu doktorske disertacije u istom sastavu:

- Prof. dr Marija Krivokapić, redovna profesorka Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore (mentorka),
- Prof. dr Petar Penda, redovni profesor Filološkog fakulteta Univerziteta u Banjaluci,
- Prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević, redovna profesorka Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore.

KOMISIJA ZA DOKTORSKE STUDIJE

Prof. dr Milica Vuković Stamatović

Prof. dr Sonja Nenezić

Doc. dr Vanja Vukićević Garić

OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	mr Tanja Bakić
Fakultet	Filološki fakultet
Studijski program	Engleski jezik i književnost
Broj indeksa	3/ 2018
MENTOR	
Mentor	Prof. dr Marija Krivokapić Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet
KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE	
Prof. dr Marija Krivokapić, mentor, redovni profesor	Crna Gora, Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet
Prof. dr Petar Penda, redovni profesor	Bosna i Hercegovina, Univerzitet u Banjoj Luci, Filološki fakultet
Prof. dr Aleksandra Nikčević Batričević, redovni profesor	Crna Gora, Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet
Datum značajni za ocjenu doktorske disertacije	
Doktorska disertacija i Izvještaj Komisije dostavljen Biblioteci UCG	11. 07. 2022.
Javnost informisana (dnevne novine) da su Doktorska disertacija i Izvještaj Komisije dati na uvid	12. 07. 2022.
Sjednica Senata na kojoj je izvršeno imenovanje Komisije za ocjenu doktorske disertacije	04. 07. 2022.
Uvid javnosti	
U predviđenom roku za uvid javnosti bilo je primjedbi?	
OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE	
1. Pregled disertacije (bibliografski podaci o disertaciji i sažetak disertacije)	
<p>Doktorska disertacija mr Tanje Bakić napisana je u skladu sa Članom 39 Pravila doktorskih studija i Uputstvom za oblikovanje dokorske disertacije. Obuhvata 205 str. pisanog teksta, dok se korišćena literatura proteže na 36 stranica. U djelove disertacije spadaju: Rezime na crnogorskom i engleskom jeziku, Predgovor, Izvod iz disertacije na crnogorskom i engleskom jeziku, Sadržaj, zatim poglavlje 1. dato kao <i>Uvod</i> (od str. 1 do str. 87) izdijeljeno na odjeljke: <i>Uvodna riječ, Britanski romantizam. Poezija, Dubovno sunce Vilijama Blejka, Rođenje, Rane godine, Prva zbirka poezije, Druga poetska i likovna djela, Prva samostalna izložba, Vizije, Ludi Blejk, Smrt, Teorija recepcije i recepcionistička kritika, Recepcija poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području, Romantizam ili Bajronizam?, Romantizam ili marksizam?, Anica Savić Rebac, Mirko Mirković, Ivo Vidan, i Romantizam u prevodima</i>), zatim centralna istraživačka poglavlja (naslovljena: 2. <i>Recepcija Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području</i>, 3. <i>Likovna umjetnost: „Remedijacija” Blejka u Srbiji i Hrvatskoj</i>, 4. <i>Recepcija Blejka u digitalnoj humanistici na srpskohrvatskom govornom području</i> i 5. <i>Blejk kao dizajner: Recepcija poeme Grob Roberta Blera u Srbiji</i>), potom <i>Zaključak, Literatura, Biografija kandidatkinje</i>,</p>	

obavezni formulari, te i umjetničke reprodukcije Blejkovih likovnih djela date uz tekst.

Centralno istraživačko poglavlje 2 naslovljeno *Recepcija Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području* (od str. 88 do str. 129) izdijeljeno je na odjeljke: Od „mističnog pjesnika” do „pop pjesnika”, „Prozori saznanja”: Rana recepcija Blejka, 1940-1940: „Domaći Koknijevac”, 1940-1980: „Izvanjak iz romantizma”, 1980-2003: „Mikro-čitanje” Blejka, 2003-2014: Od „Kristalne sobe do „Tamne zvezde”: Blejk kao umjetnička inspiracija”, Post-jugoslovenska izdanja Blejka: „Ostrvo na Mjesecu”. Centralno istraživačko poglavlje 3 naslovljeno *Likovna umjetnost: „Remedijacija” Blejka u Srbiji i Hrvatskoj* dato je bez odjeljaka i proteže se od str. 130 do str. 147. Centralno istraživačko poglavlje 4 nosi naziv *Recepcija Blejka u digitalnoj humanistici na srpskohrvatskom govornom području* i čine ga odjeljci: Uvod, Hipermedij: od bibliografske do „Interfejs kulture”, Digitalna humanistika i ekologija znanja, Vilijam Blejk arhiva, Blejk 2.0, Folksonomije: Blejkovske online zajednice na srpskohrvatskom govornom području, Vikipedija, YouTube ili „Mekani grad”, Facebook: Opasni i postmoderni Blejk i Neke buduće napomene. Posljednje istraživačko poglavlje 5 dato je pod nazivom *Blejk kao dizajner: Recepcija poeme Grob Roberta Blera u Srbiji* (od str. 182 do str. 201) i sačinjavaju ga odjeljci: Blejk i njegova publika, Blerov „Grob”, Grobljanska poezija: srpsko-engleske književne veze, Blejk kao izrabljivani umjetnik, Tonovi mraka, Blejk dekonstruiše značenje i Opšti utisak.

Shodno Uputstvima za oblikovanje doktorske disertacije, a takođe i iz dodatnih razloga bibliografske obimnosti (453 jedinice), literatura je navedena prema redosljedu pojavljivanja u tekstu, dok su umjetničke reprodukcije (ukupno 30) numerisane, sa nazivima ispod, uz navođenje izvora sa kojeg su preuzete i podacima relevantnim za umjetničke vrste u kojima je Blejk stvarao.

Recepciju Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području je praćena i analizirana počev od 1905. godine, kad je on prvi put i spomenut u nas, pa sve do 2018. godine, kada je i započeta izrada ove disertacije. Ovo istraživanje usredsređeno je na oblast književnosti (pomeni, kritike, tekstovi, prevodi) i likovne umjetnosti (kritika, uticaji, Blejk dizajner koji se paralelno javlja sa figurom pjesnika Blera), pri tom ne zaobišavši ni savremeno digitalno doba i nove medije, s posebnim akcentom na folksonomiju. Uočeno je nekoliko različito obojenih tonova u Blejkovoj recepciji, poput preraphaelitskih, nadrealističkih, romantičarskih, revolucionarnih, englesko-patriotskih, iracionalističkih, psihoanalitičkih, ezoteričnih, čak i vizantijskih, dok se u digitalnom prostoru Blejk ponaša konzumeristički, a posjetioci digitalnih platformi ili „digitalnog mnoštva” koji dijele sadržaje o Blejku učestvuju u procesu tzv. „potrošačkog aktivizma”. Blejk se pomalo spominjao uporedo s drugim figurama, poput Hakslija, Jejtisa, Šelija, Svedenborga, Miltona, Šekspira, Šoa, dok je u tom slučaju detaljnije analiziran jedino uz figuru Roberta Blera.

Više od prvih sto sedamnaest godina Blejkovog boravka na srpskohrvatskom govornom području vidni su po konstantnim naporima domaćih kritičara, umjetnika, moderatora, prevodioca i drugih recipijenata da iznađu razloge Blejkove teže razumljivosti i neshvaćenosti kako u doba u kojem je živio, tako i nakon njegove smrti.

Bakić navodi da je o Blejku pisao manji broj kritičara, autora, anglista, prevodilaca, naučnika i pjesnika čiji interes za ovog pjesnika i likovnog umjetnika nije bio dugotrajan, te da su ove medijatore najviše interesovala Blejkova djela poput *Vjenčanja Neba i Pakla* ili *Pjesama Nevinosti i iskustva*, dok su se u svojim kritičkim tekstovima oni najčešće pozivali na angloameričke autoritete o Blejku, konačno zaključivši da je recepciji Blejka u Jugoslaviji nedostajao ozbiljniji i sistematičniji rad domaćih autora.

Bakić argumentuje da je Blejk u nas bio najviše poznat po poslovicama iz *Vjenčanja Neba i Pakla*, što svjedoči uticaju Blejka kroz razne forme savremenog semiotskog izraza, ali i poslovičnim formama koje danas sve više kruže u formi virusnog medija.

2. Vrednovanje disertacije

2.1. **Problem** (navesti neriješena i kontraverzna mišljenja o istraživačkom problemu i dosadašnjim pokušajima rješavanja problema, rješenja do kojih su došli drugi autori, ocjenu osnove disertacije u skladu sa radovima i istraživanjima kandidata i način njihove veze sa samom disertacijom)

Istraživanje polazi od pretpostavke da književno (ali i likovno) djelo Viliijama Blejka, jednog od najvećih engleskih i svjetskih romantičara, koje je posthumno uznemirilo svjetsku kulturnu scenu najviše počev od 1960-ih naovamo, ipak nije sistematski dovoljno izučavano na srpskohrvatskom govornom području, posebno u smislu njegove recepcije i njenog savremenog konteksta. Bakić stoga prosuđuje da bi novi i sistematični pogled na djelo Viliijama Blejka i njegovu recepciju na ovom govornom području doprinio stabilnijoj utemeljenosti ne samo naše anglistike, nego i studija komparativne književnosti, istorije i teorije književnosti, ali i onih rubnih područja s književnošću, kao što su likovna umjetnost, teorija kulture, sociologija umjetnosti, itd.

Iako je bibliografija objavljenih tekstova i prevoda na temu Blejka u nas povećala, ipak treba naznačiti da su publikacije o Blejku u Jugoslaviji bile rijetke i sporadično objavljivane. O Blejku je pisao manji broj kritičara, autora, anglista, prevodilaca, naučnika i pjesnika čiji interes za ovog pjesnika nije bio dugotrajan. Uostalom, ove medijatore najviše su interesovala Blejkova djela poput *Vjenčanja Neba i Pakla* ili *Pjesama Nevinosti i Iskustva*, dok su se u svojim kritičkim tekstovima oni najčešće pozivali na angloameričke autoritete o Blejku. Recepciji Blejka u nas, ističe kandidatkinja Bakić, nedostajao je ozbiljniji i sistematičniji rad domaćih autora.

Bakić dalje smatra da je bilo autora i istraživača iz Srbije i Hrvatske koji su nastojali da na koliko-toliko sistematičan način pristupe Blejku. Pionir u ovome nastojanju bio je, kako ova disertacija podvlači, Svetislav Stefanović, koji je prvi pomenuo Blejka još 1905. godine, i koji je kasnije napisao i esej o Blejku i preveo neke njegove stihove. Ipak, Stefanovićev interes za Blejka nije dugo trajao. U disertaciji je nagoviješteno da je interes Hrvata, Marka Grčića, za Blejka trajao nešto duže, o čemu svjedoče i njegove tri uspješne knjige prevoda - *Višnje* (Blejk 1972b), *Vječno evanđelje* (Blejk 1980b) i *Proročke knjige* (2004), od kojih je svaka sadržala Grčićeve kritičke uvode i detaljne anotacije. Valja napomenuti i da je Grčić preveo *Francusku revoluciju* na hrvatski jezik 1989. godine (Blake 1989a) – koja čini jednu od rijetko prevedenih Blejkovih dužih poema u nas. Disertacija napominje i da je „Blejkova faza” Ranke Kuić trajala od 1968. do 1974. Naime, nagoviješteno je da je Kuić prevela knjigu izbora iz Blejkove poezije (1972) i za nju napisala interesantan predgovor, a da je 1974. godin prevela i uredila antologiju engleske romantičarske poezije, u kojoj se našao i Blejk. Međutim, od svih Blejkovih medijatora koje navodi, kandidatkinja Bakić ističe da je najsistematičniji bio Dragan Purešić iz Srbije, čija je „Blejkova faza” trajala od 1998. do 2016. godine. Purešić je prvi preveo kompletno izdanje Blejkovih *Pjesama nevinosti i iskustva* (1998), a do 2007. godine ovaj prevod doživio je dva izdanja sa kritičkim anotacijama i uvodima. Godine 2010. Purešić je preveo i uredio antologiju *Poezija engleskog romantizma*, u koju je uvrstio i Blejka. Njegov angažman na polju studija o Blejku kasnije je proširen i na oblast akademskog, odnosno na doktorsku disertaciju o Blejku, odbranjenu 2016. godine.

Kandidatkinja Bakić objašnjava da se u širem smislu temom recepcije engleske književnosti na srpskohrvatskom govornom području s akcentom na drugačiji aspekt ponaosob bavilo nekoliko autora. Međutim, od onih koji su imali značaja za njeno istraživanje, i čije su objavljene studije poslužile kao njen početni korpus, kandidatkinja izdvaja autore: Bojku Đukanović, Mirjanu Matarić, Simhu Kabilo Šutić, Rudolfa Filipovića, Helenu Peričić, Jelenu

Otašević i Dragana Purešića.

Bojka Đukanović (r. 1948) u svojoj doktorskoj disertaciji iz 1987. godine pod naslovom *Engleska književnost u crnogorskoj periodici: od početaka do 1980. godine*, koja je objavljena 1989. godine, analizira, kako i sam naslov sugerise, problematiku zastupljenosti engleskih pisaca u crnogorskoj periodici, kako kroz prevode, tako i kroz kritiku u navedenom vremenskom razdoblju. Kandidatkinja ističe da je istraživanje Đukanović pokazalo da Vilijam Blejk u navedenom periodu jeste bio zastupljen u crnogorskoj periodici, ali u jako skromnim pomenima, i to u drugoj polovini 20. vijeka paralelno uz figuru irskog pjesnika Jejsa.

Mirjana Matarić (r. 1933) u svojoj doktorskoj disertaciji iz 1980. godine naslovljenoj *Engleska književnost kod Srba 1900-1945. kroz književne časopise*, objavljenoj 2010. godine, fokusira se, osim na časopise u navedenom razdoblju, takođe i na rad posrednika ili moderatora u prenošenju engleske književnosti srpskoj publici. Matarić je, između ostalog, u skromnom obimu i više bibliografskim pristupom, kako to ističe Bakić, ukazala i na tok recepcije Vilijama Blejka u srpskim književnim časopisima u navedenom periodu.

Magistar književnih nauka i dugogodišnja saradnica Instituta za književnost i umetnost u Beogradu, Simha Kabilo Šutić (1938-2008) u svojoj studiji *Ukrštaji: Srpsko-engleske književne veze* (2011) izučava fenomen tzv. „bajronizma”, potom ideološkog čitanja Bajrona i Šelija, te naučno djelo srpskog bajroniste Ilije M. Petrovića, zatim Stanislava Vinavera kao posrednika u recepciji angloameričke književnosti, i druge aspekte. Ova studija, kako Bakić navodi, ne izučava prisustvo Vilijama Blejka u nas, ali je Bakićevoj poslužila u osvjetljavanju nekoliko fenomena koji se tiču recepcije poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području.

Bakić zatim spominje Rudolfa Filipovića (1916-2000) koji se u svojoj doktorskoj disertaciji *Odjeci engleske književnosti u Hrvatskoj u 19. stoljeću* (1948), objavljenoj 1972. godine pod naslovom *Englesko-hrvatske kulturne veze*, dotiče u jednom dijelu bajronizma u Hrvatskoj i njegove recepcije u 19. vijeku kroz uticaje na književnike Ilirce. Međutim, Bakić ističe da se ime Vilijama Blejka u navedenom razdoblju ne spominje u hrvatskoj književnoj produkciji. Međutim, Filipovićeva doktorska disertacija je pomogla ovoj kandidatkinji u osvjetljavanju nekoliko fenomena koji se tiču recepcije poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području.

Helena Peričić (r. 1961) se u svojoj doktorskoj disertaciji iz 1997. godine pod naslovom *Posrednici engleske književnosti u hrvatskoj književnoj kritici u razdoblju od 1914. do 1940. godine*, objavljenoj 2003. godine, bavi glavnim moderatorima u recepciji engleske književnosti u Hrvatskoj u navedenom razdoblju s aspekta kritike i objavljenih prevoda. Ona uspijeva, kako ističe Bakić, da objelodani sitne, ali značajne detalje o ranom prisustvu Blejka u navedenom razdoblju.

Jelena Otašević je 2011. godine napisala doktorsku disertaciju naslovljenu *Engleska romantičarska poezija u prevodima na srpski jezik*. Njen značaj je u tome što se ona koncentriše na recepciju prevoda poezije „velike petorke” britanskih romantičara (u koju ne ubraja Blejka!) u vremenskom dobu od 1960-ih do prve decenije 21. vijeka – aspekt prethodno neobrađivan u nas. Međutim, i ovdje Bakić navodi da joj je disertacija Otašević poslužila samo u obradi problematike recepcije poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području.

Za razliku od svih gore navedenih autora, koji su se uglavnom malo doticali glavne teme disertacije Tanje Bakić, rad Dragana Purešića ipak je imao najveću relevantnost u početnom korpusu njenog istraživanja. Naime, iako magistarski rad, a ne doktorska disertacija, on se u potpunosti doticao teme njenog istraživanja – *Vilijam Blejk na srpskohrvatskom jezičkom području u XX veku* (2008). Purešićev magistarski rad ukazao je Bakićevoj na nekoliko smjernica na koje treba da obrati pažnju, a takođe je i ponudio bibliografiju zastupljenosti Blejka u nas kroz pomene i objavljene publikacije. Međutim, Bakić ističe da je glavni nedostatak ove magistarske teze u tome što ona ipak najviše pažnje posvećuje proizvoljnoj analizi objavljenih prevoda u nas

(bez oslanjanja na nalaze iz oblasti teorije prevođenja), a manje davanju objašnjenja vezanih za trendove u recepciji Blejka. Bakić dalje argumentuje da nakon pročitano magistarskog rada Purešića, njoj ipak nisu pruženi odgovori na pitanje problematike recepcije Blejka u nas. Takođe, dodaje da ovaj magistarski rad ne obrađuje ni Blejkovo likovno djelo.

Na ovom mjestu bitno je napomenuti i da su se do sada na ovim prostorima pojavile dvije doktorske disertacije koje se direktno bave Blejkom – 2014. (Ivana Bančević Pejović, *Odbrana kreativnosti: Vilijam Blejk u savremenoj književnoj kritici, umjetnosti i pedagogiji*, Univerzitet u Kragujevcu) i 2016. (Dragan Purešić, *Dimenzije vremena u delu Vilijama Blejka*, Univerzitet u Beogradu). Objе disertacije su korisne u smislu što doprinose istraživanju recepcije Blejka na ovim prostorima – Purešićeva s pogleda prevođenja poezije, a Pejovićkina u smislu što pruža jedan dosad neobrađivani pristup Blejku, a to je aspekt pedagogije. Međutim, nijedna od ove dvije disertacije ne dotiče se konkretnog pitanja Blejkove recepcije u nas.

Bakić upravo na ovom mjestu ističe da svojom disertacijom želi skrenuti pažnju, između ostalog, i na dosad neizučavane aspekte trendova u književnoj recepciji Blejka, uz objašnjenja opšte kulturološke i duhovne klime u nas, takođe obrađujući i Blejkovu savremenu likovnu recepciju kroz uticaje, zatim aspekt Blejka kao likovnog umjetnika koji ne ilustruje samo svoja djela, već i djela tuđih autora, aspekt Blejkove recepcije u nas u savremenom digitalnom dobu – pri tom svaki put se oslanjajući na značajne savremene teorije i nalaze iz pomenutih relevantnih oblasti.

Takođe, Bakić argumentuje i da se temi recepcije Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području moglo pristupiti samo s jednog aspekta, poput analize recepcije Blejka samo kroz časopise, ili samo kroz prevode, ili samo putem njegovih posrednika (Svetislav Stefanović, Ivan Goran Kovačić, Ranka Kuić, Marko Grčić, Dragan Purešić), ili samo s aspekta jednog istorijskog perioda u kojem je njegovo djelo primano, ili samo kroz antologije u kojima su objavljeni njegovi stihovi, ili samo kroz kritičke napise o njemu (časopisi, dnevni listovi, predgovori knjiga, monografije), ili samo kroz jedan trend u njegovoj recepciji (Blejk neshvaćeni umjetnik, Blejk religiozni umjetnik, Blejk romantičar, Blejk mističar, Blejk revolucionar, luđi Blejk, itd), ili samo kroz uticaje na druge pisce i umjetnike, ili samo kroz popularnu kulturu (muzika, film), ili samo kroz žanrove (Blejk u romanu, Blejk u poeziji, Blejk u grafičkom romanu, Blejk u drami), ili samo kroz njegove pomene, ili samo kroz njegovu paralelnu recepciju uz druge autore (Jejts, Svedenborg, Ginsberg, Dilan Tomas, Edvard Jang, Robert Bler, Tomas Grej, Bernard Šo, Tenison, Milton, Vitman, Adrijan Mičel, itd.). Međutim, kandidatkinja se ipak opredijelila za jedan široki pristup ovoj temi, ne želeći da bude ograničena u obradi sakupljenog materijala. Jedina ograničenost koju je imala jeste, kako i sama objašnjava, vremensko razdoblje od 1905, kada se javlja i Blejkov prvi pomen, pa do 2018. godine, kada je ona i krenula u izradu ove disertacije. Materijalu je pristupila hronološki.

Kandidatkinja mr Tanja Bakić je kao samostalni autor uspjela objaviti tri rada iz svoje disertacije u značajnim anglofonim publikacijama:

- Bakić, Tanja (2022) “William Blake the Designer: The reception of Robert Blair’s *Grave* in Serbia”, *Literature Compass* (NJ USA: Wiley) 19.7. doi: [10.1111/lic3.12676](https://doi.org/10.1111/lic3.12676). (Web of Science, AHCI, Q1).
- Bakić, Tanja (2022) “‘Remediating’ William Blake in Croatia and Serbia”, *Blake: an Illustrated Quarterly*, Rochester University New York, USA, 55. 3. (SCOPUS i MLA, Q3).
- Bakić, Tanja (2019) “‘The Most Obscure and Most Angelic of All the English Lyrical Poets’: William Blake in the Former Yugoslavia” in *The Reception of William Blake in Europe*, eds. Morton D, Paley (Berkeley University, USA) and Sibylle Erle (Lincoln University, UK), Vol 2, London: Bloomsbury, pp. 571-603; poglavlje u naučnoj monografiji kod istaknutog međunarodnog izdavača.

Prvi rad Tanje Bakić objavljen je 2022. godine u prestižnom časopisu za književnost i književnu teroriju *Literature Compass* (Q1) koji izdaje američki i globalni izdavač **John Wiley & Sons Ltd** (A lista međunarodnih izdavača), i čini izvod iz petog poglavlja njene disertacije. Bakić u radu opisuje kako se 2015. u Srbiji po prvi put na ovom jezičkom prostoru pojavilo izdanje poeme engleskog grobljanskog pjesnika Roberta Blera „Grob” sa dizajnom Vilijama Blejka. Istovremeno, to je bio i prvi put da se Vilijam Blejk publici na istom prostoru detaljnije približi samo kao likovni umjetnik, a ne kao pjesnik, odnosno autor djela *Vjenčanje Neba i Pakla* (1793) i *Pjesme nevinosti i iskustva* (1789), po čemu ga širi auditorijum ovog područja ponajbolje i poznaje. Istražujući tok i osobenosti recepcije ovog izdanja počev od 2015, kad je i objavljeno, pa do danas, došli smo do zaključka da je isto bilo praćeno samo jednim prikazom. Međutim, i pored tako opskurnog materijala za praćenje prijema ovog djela, ipak smo uspjeli da dođemo do značajnih zapažanja. Jako izraženi ton u recepciji ovog djela bila je činjenica da je Blejk ipak bio Jausov konstruktivni čitalac koji je aktivno učestvovao u pjesmi Blera koju je čitao, a potom i dizajnirao. Drugi izraženi receptivni ton ukazuje na činjenicu da, tako što je dekonstruisao značenje Blerove poeme, Blejk je svojim dizajnom potvrdio poimanje Morisa Ivsaa (1980) da je on bio sam sebi jedina publika. I konačno, recepcija ovog djela ukazala je i na do sada prećutkivane veze između engleske grobljanske poezije i tzv. „srpske grobljanske poezije”.

Drugi rad Tanje Bakić pod nazivom “‘Remediating’ William Blake in Serbia and in Croatia”, koji čini izvod iz trećeg poglavlja njene disertacije, objavljen je u januaru 2022. u najznačajnijem globalnom naučnom časopisu iz oblasti studija o Blejku, koji inače izlazi u izdanju Univerziteta Ročester u Njujorku pod nazivom *Blake*. Časopis je indeksiran u naučnim bazama Scopus i MLA. Tročlanom recenzentskom komisijom upravljao je prof. dr Moris Ivs, jedan od danas najznačajnijih kritičkih autoriteta iz oblasti studija o Blejku, između ostalog, poznat i kao urednik *Kambridžovog priručnika za Vilijama Blejka (The Cambridge Companion to William Blake, 2003)*.

Ovaj rad Bakićeve najprije je prezentovan na naučnoj konferenciji održanoj u Londonu 19. 09. 2019. u čuvenoj likovnoj galeriji Tejt Britan u sklopu do sada svjetski najveće izložbe Blejkovog likovnog djela u svijetu. Bakić ovdje analizira likovni aspekt recepcije Blejka kroz uticaje putem djela tri savremene likovne umjetnice iz Hrvatske i Srbije koje djeluju kroz tri različita medija. Bakić argumentuje da su putem djela ovih umjetnica Blejkova umjetnost i poezija prenijete iz britanske sredine u novu kulturološku sredinu (srpsku i hrvatsku). Bakić ovom procesu prilazi iznutra, i nudi detaljnu analizu slučaja, ističući da svi čine reprezentativne primjere „kulturološke adaptacije” i „reformatiranja” Linde Haćion. A pošto se radi o adaptacijama u drugačijim medijima, Bakić ističe da se iste u teorijskom smislu mogu nazvati i „re-medijacije”.

Bakić ističe da su Blejkova umjetnost i poezija „kulturološki adaptirane” i da sam taj proces podsjeća i na biološku adaptaciju, jer je Blejkova umjetnost više poslužila kao „preegzistentni original” koji je mutirao i permutirao kroz okolnosti koje su se mijenjale (Hrvatska i Srbija) u sklopu svoje kulturološke adaptacije. Pozivajući se na Lindu Haćion koja biološki gleda na adaptaciju kao na „uspješnu replikaciju i promjenu”, Bakić zaključuje i da kulturološka adaptacija funkcioniše na sličan način.

Treći rad pod nazivom “‘The Most Obscure and Most Angelic of All the English Lyrical Poets’: William Blake in the Former Yugoslavia” objavljen je kao poglavlje u naučnoj monografiji čuvenog internacionalnog izdavača Bloomsbury sa sjedištem u Londonu, i predstavlja izvod iz drugog poglavlja disertacije kandidatkinje. Urednici ove monografije su emeritus prof. dr Morton D. Pejli sa Univerziteta Berkli (SAD) i prof. dr Sibila Erl, sa Univerziteta Linkoln (UK) – koji danas slove među svjetski najpoznatijim kritičkim autoritetima iz oblasti studija o Vilijamu Blejku.

Bakić ovdje hronološki prati proces recepcije Vilijama Blejka u našoj sredini počev od njegovog prvog pomena iz 1905. godine do savremenog doba, ističući da se o njemu jeste znalo

– bio je prevođen, analiziran i čitan – ali mnogo manje u odnosu na ostale engleske romantičarske pjesnike. S tim u vidu, Bakić smatra da je Blejk ušao u našu sredinu relativno kasno, kako u književnosti, tako i u likovnoj umjetnosti, ostajući do današnjeg dana najviše poznat po poslovicama iz djela *Vjenčanje Neba i Pakla*. U ovom radu Bakić dijahronijski i sinhronijski pristupa građi, razlikujući nekoliko receptivnih tonova, počev od preraphaelitskih, preko nadrealističnih, revolucionarnih, englesko-patriotskih, romantičarskih, iracionalističkih, psihoanalističkih, ezoteričnih, čak i vizantijskih, ističući da se Blejk pomalo spominjao i naporedo s drugim figurama, poput Hakslija, Jejsa, Šelija, Svedenborga, Miliona, Šekspira, Šoa...

2.2. Ciljevi i hipoteze disertacije

Glavni cilj doktorske disertacije mr Tanje Bakić jeste da na prostoru srpskohrvatskog govornog područja ispita puteve transmisije, prenosa i recepcije Blejkovog djela na polju književnosti, te i onih rubnih područja s njom, s obzirom na činjenicu da je Blejk takođe bio i multimedijalni umjetnik aktivan na više polja vizuelne umjetnosti, te da bi njegovo prisustvo u nas neizbježno ukazalo na takva moguća polja umjetničkih preklapanja. Nakon ovog prvog cilja, sledeći cilj koji Bakić postavlja jeste ispitati koliko je Blejk i na koji način bio relevantan onima koji su njegovo djelo primali – medijatori, prevodioci, urednici, kritičari, čitaoci, umjetnici – a takođe i onima koji su isto tako primali i djela drugih engleskih pjesnika, a posebno britanskih pjesnika romantičara. Konačni cilj kandidatkinje jeste utvrditi koliko je djelo Blejka u nas relevantno i aktuelno u savremenom dobu, posebno s obzirom na činjenicu da se sami proces čitanja danas promijenio u odnosu na nekada, kako zbog dominacije digitalnih platformi, na kojima se tekst radije „na brzinu pregledava” nego što se isti detaljno iščitava, tako i zbog pojave tzv. *kulture fanova* koja aktivno i stvaralački učestvuje u procesu prenošenja djela autora i kreiranja novih sadržaja, i konačno zbog same specifičnosti Blejkovog književnog opusa, koji se više citira nego što se čita.

Glavna hipoteza doktorske disertacije mr Tanje Bakić jeste da Vilijam Blejk nije bio adekvatno primljen na ovim prostorima, posebno kada se sagledaju procesi recepcije drugih engleskih pjesnika, kao što su Šekspir i Milton, a ponajprije britanskih romantičarskih pjesnika, poput Bajrona ili Šelija. U kontekstu ove hipoteze, Bakić je izvela i nekoliko podhipoteza, poput one da je Blejkova likovna recepcija bila u sjenci njegove dominantne književne, ili da je ovaj stvaralac u nas bio najpoznatiji po svojim poslovicama, ili da su Blejka proizvodi pop kulture približili savremenoj potrošačkoj kulturi i uveli u oblast postmodernog, ili da Blejka poistovjećuju s istoimenom figurom iz filma Džima Džarmuša *Mrtav čovjek* (Džoni Dep), ili da je Blejk kulturološki adaptiran iz anglofonog u srpsko i hrvatsko govorno područje.

2.3. Bitne metode koje su primijenjene u disertaciji i njihova primjerenost. Ako je primijenjena nova ili dopunjena metoda, opišite šta je novo

Tokom obrade podataka kandidatkinji Bakić nametao se problem kako odabrati metodu analize sakupljenog materijala. Tim povodom, ona je primijenila istu metodu koju je Helena Peričić (2003, 38) izradila „prema vlastitom modelu nastalom empirijskim, induktivnim putem“. Naime, oslonivši se na principe analize književnog teksta Arčibalda Hila (Archibald Hill), Peričić je sakupljeni materijal obradila u tri stupnja:

Prvi stupanj naziva „preliterarnim“, a tiče se „*povijesno-socijalnih okolnosti* u kojima se [kritičar] autor javlja i djeluje“ (Peričić 2003, 39), što se u slučaju Bakić odrazilo na utvrđivanje društvenih, političkih i istorijskih okolnosti u kojima je u nas Blejkov čitalac/posrednik djelovao.

Drugi stupanj Peričić (2003, 39) naziva „mikroliterarnim“, a odnosi se u slučaju Bakić na stilsku i značenjsku obradu napisa određenih primalaca/aktera/promotera Blejkovog djela u nas.

Konačno, treći stupanj je „metaliterarni“ (Peričić 2003, 39), a predstavlja u alučaju Bakić

finalnu sintezu obrađenog materijala i ocjenu recepcije Blejka u nas.

Pomenuta metoda koju je razvila Peričić je pomogla Bakić da dođe do odgovora na pitanje nametnuto u njenoj inicijalnoj hipotezi: kako je Blejk primljen u nas i da li je njegova recepcija bila adekvatna, posebno sagledana u odnosu prema recepciji popularnih engleskih pjesnika na ovom prostoru (Šekspir, Milton, Bajron). Istu ovu početnu hipotezu kandidatkinja nastoji da potvrdi, opovrgne ili pak proširi. Pri takvom jednom postupku, mr Bakić se dalje oslanja i na relevantne navode iz domena teorije recepcije, na kojoj je prvenstveno i zasnovala svoje istraživanje. Međutim, njena šira metodologija čini plod primjene relevantnih nalaza iz oblasti teorije britanskog romantizma, teorije medija, teorija likovne umjetnosti (posebno odnos na relaciji autor-publika), paremiologije, teorije rezonance, teorije novih i digitalnih medija, studije fanova, teorije grobljanske poezije, romantičarskih ekspresivnih teorija umjetnosti, teorije komparativnog sagledavanja književnosti, teorije intertekstualnosti, ali i teorija tekstualnosti, teorije adaptacije, itd.

U tom pogledu, ističu se i novine koje Bakić metodologijom primjenjuje na polju studija tekstualnosti. Naime, kulturna teorija tekstualnosti Džeroma Mek Gana predočena u njegove dvije studije *A Critique of Modern Textual Condition* (1983) i *The Textual Condition* (1991) proširena je u disertaciji mr Bakić nalazima iz posljednje relevantne studije teoretičara novih medija i paremiologije, Majka Guda, *Romantičarske mogućnosti (Romantic Capabilities)*, (2020), koja govori o tome kako se djela nastala u doba romantizma ponašaju kad ostare i povežu s novim i aktuelnim medijalnim formama, a posebno kada njihovo ponašanje otkrije mogućnosti koje ista već nose u sebi (Goode 2020, 1). Gud analizira tekstove s aspekta kako se oni ponašaju u različitom dobu, vremenu, mjestu i situacijama, a ne s aspekta šta isti znače, posebno se fokusirajući na „ekologiju medija“, odnosno novu medijsku sredinu (Goode 2020, 3). U kontekstu Blejka, ova „ekologija medija“ otkriva kapacitet Blejkovih poslovice, stihova i slika da postanu viralne i da tako kruže kroz različite medijske prostore, poput veb sajta, filma, šoljica za kafu (Goode 2020, 5), a u slučaju Blejkove recepcije u nas, kako Bakić pronicljivo zapaža, i u reklami za sapun. S druge strane, ovakvim jednim postupkom Bakić djelimično pokušava da objasni zašto se Blejk danas globalno više citira nego što se čita.

S druge strane, Bakić unosi novinu u metodologiji tako što iskače iz striktno književnih okvira i analizira Blejka interdisciplinarno, najprije u likovnoj umjetnosti (poglavlje 3), gdje se takođe bavi i teorijom medija, konceptom intermedijalnog i teorijom adaptacije, ali i što sagledava Blejka u digitalnim prostorima u nas, i to s aspekta promjene u upotrebi internet tehnologije koje se odnose na, kako to Dženkins i drugi (Jenkins and others, 2013, 49) iznose, činjenicu da „korisnici“, „potrošači“ i „publika“ su zamišljeni kao „ko-kreatori“ sadržaja i servisa“, što rezultira stvaranjem online zajednica i veb hosting servisa, poput blogova, wikipedije, društvenih mreža i folksonomija, odnosno kategorizacije preko tagova (Tokar 2009, 20-21). U tom kontekstu Bakić se oslanja na Bolterov (2019, 169) termin „digitalnog mnoštva“, iznoseći da su „Društveni mediji [su] najvidljivije manifestacije mnoštva u našoj medijskoj kulturi današnjice“ jer njihov „nivo participacije garantuje visok nivo raznolikosti“. Bakić posebno zanima aspekt Blejka kojeg arhiviraju mašine (algoritmički botovi i ostalo), te i Blejka kojeg arhiviraju ljudi koji retwittuju ili taguju ili rebloguju. Bakić smatra da ovo dalje aludira na ideje fanova i „participativne kulture“ koje je inicirao Henri Dženkins 1992. godine u svojim *Kradljivcima teksta (Textual Poachers)*. Pozivajući se na djelo Mišela de Sertoa (Michel de Certeau), Dženkins, kako Bakić objašnjava, uvodi termin „krađa“ („poaching“) u značenju adaptacije, a ne pogrešnog čitanja. Na drugoj strani, Blejkovi online pratioci su takođe „kradljivci“, ističe Bakić, jer upravo putem bloga i društvenih medija učestvuju u razgledanju sadržaja, kreiraju mišljenja i mogu da utiču na buduće online poteze. Kandidatkinja Bakić zaključuje da to znači da digitalni Blejk može da kreira bazu za potrošački aktivizam, i njegovi fanovi mogu se doživjeti kao „potrošačka roba koju su napravili i kojoj se udvaraju industrije kulture“ (Jenkins 2005, 285).

Finalna metodološka novina koju unosi Bakić odnosi se na njeno komparativno sagledavanje engleske i južnoslovenske književnosti, odnosno poezije u kontekstu dugo prećutkivanih veza između engleske grobljanske poezije (koju je Blejk ilustrirao) i tzv. „srpske grobljanske poezije”.

2.4. Rezultati disertacije i njihovo tumačenje

Više od prvih sto sedamnaest godina Blejkovog boravka na srpskohrvatskom govornom području vidni su po konstantnim naporima domaćih kritičara, umjetnika, moderatora, prevodioca i drugih recipijenata da iznađu razloge Blejkove teže razumljivosti i neshvaćenosti kako u doba u kojem je živio, tako i nakon njegove smrti, iznosi Bakić. Ona primjećuje da je Aleksandar Vidaković u svom eseju iz 1927. godine naveo da je razlog navedenoj činjenici Blejkovo „trgovačko doba” koje nije imalo sluha za Blejkovu romantičnu uznesenost. Nemalo nakon toga, Isidora Sekulić (1928) primjećuje da bi uzrok navedenom trebalo potražiti u Blejkovom misticismu, s jedne strane, a s druge strane i u činjenici da „Blejk slika i dok govori”. Haim Alkalaj (1931) u prilog ovoj tvrdnji ističe Blejkovu iracionalnost, nazivajući ovog slikara i pjesnika još i „vječitim somnabulistom”. Profesor Dušan Puhalo (1966) smatra da je to stoga što je Blejk, zapravo, govorio jezikom mitoloških slika, a klinički psiholog Živorad Mihajlović (1981) vjeruje da Blejk ni sam nije želio da bude lako shvaćen. Anglistkinja Ivanka Kovačević (1983) upozorava da se prije svega radi o Blejkovoj samoukosti, zatim o protestantskoj sredini u kojoj je odrastao, a na kraju i o Blejkovoj neobičnoj inventivnosti. Konačno, savremena hrvatska umjetnica Zdenka Pozaić (2019) iznosi da je Blejk bio ispred svog vremena i da je „bio velik u svom mistično vizionarskom zanosu”, dok savremena srpska umjetnica Simonida Rajčević (2019) ističe da je upravo kontradiktorna priroda Blejkovog djela razlog zbog čega njegova umjetnost ne bi bila prihvaćena niti popularna.

Kandidatkinja Bakić ističe da je Blejkova likovna recepcija na srpskohrvatskom govornom području bila u sjenci književne. Odnosno, činjenica da se, pored poezije, Blejk bavio i različitim aspektima likovnog izražavanja, uglavnom bi bila sporadično spominjana u tekstovima i publikacijama o Blejku. Stoga ona smatra da treba i da zahvalimo časopisu *Gradac* iz 1990. godine, koji je uspio da osvježi i taj vizuelni, odnosno do prije toga rijetko ili nedovoljno spominjani aspekt Blejkove umjetnosti. S druge strane, ovom istom specijalnom izdanju časopisa *Gradac* falila je veća inovativnost u smislu objavljivanja ekskluzivnih tekstova o Blejku (po prvi put napisanih i/ ili po prvi put prevedenih na području srpskohrvatskog jezika za tu priliku), posebno iz pera domaćih autora. Konačno, period od 2003. do 2014. biće u tom vizuelnom pogledu najvitalniji u domenu uticaja, pošto se javljaju umjetnice koje stvaraju likovna djela po motivima iz Blejkovog, i koje su se pokazale kao uspješni primjeri kulturološke adaptacije i „remedijacije” Linde Hačion.

U dalji prilog osvježavanju Blejkove likovne strane, treba istaknuti i pojavu izdanja Blerove grobljanske poeme *Grob* po prvi put prevedene i objavljene u nas 2015. godine, za koju je Blejk radio dizajn. Osim što smo ovim pitanjem pokrenili veze između engleske grobljanske poezije i tzv. „srpske grobljanske poezije” i aktualizovali receptivni aspekt Blejka kao umjetnika koji ne dizajnira/ ilustruje samo svoja djela, već i ona drugih autora, te i potvrdili da je Blejk bio savršen primjer „publike” Morisa Ivsa, takođe smo pokrenuli i neistraženo pitanje eventualne recepcije u nas stihova ostalih predstavnika engleske grobljanske poezije koju je Blejk dizajnirao/ ilustrirao (Tomas Grej, Edvard Jang).

Vjenčanje Neba i Pakla bilo je najpopularnije književno djelo Vilijama Blejka u našoj sredini. Bakić smatra da ovo možda i djeluje iznenađujuće, s obzirom na to da da mistična poezija, kakvu je Blejk pisao, na ovim prostorima nije bila omiljena. Definitivni razlog popularnosti ovog djela krije se u tome što isto obiluje poslovicama, koje su širim masama zanimljive za pamćenje i

reprodukciju. Međutim, u poglavlju o digitalnom Blejku navedeni su i drugačiji razlozi popularnosti Blejkove poslovične forme na srpskohrvatskom govornom prostoru – a to je, kako Lusier navodi, njegov uticaj kroz razne forme savremenog semiotskog izraza, koji mu omogućava da se udobno smjesti unutar konzumerizma i postmodernog.

Kao izvor inspiracije u djelima likovnih umjetnica, Blejk se ne javlja kao usamljena ili izolovana figura, već prije svega kao autor koji djeluje u grupi zajedno sa drugim autorima i umjetnicima. Recimo, u slučaju edicije Zdenke Pozaić *Riječ i slika* koja se sastoji od pet grafičko-pjesničkih mapa, Blejk je dat sa još četiri pjesnika. U slučaju Simonide Rajčević, njena dva crteža inspirisana Blejkom činila su dio veće instalacije inspirisane brojnim drugim umjetnicima i pop muzičarima. U slučaju Aleksandre M. Jovanić, Blejk je pripadao grupi interaktivnih i kraćih formi koja je nastala pod uticajem drugih pjesnika i pripovjedača.

Što se tiče aspekta digitalnog Blejka na srpskohrvatskom govornom području, autorka i u tom pogledu unosi novinu u našoj nauci o književnosti, interdisciplinarno je obogaćujući i aspektom teorije o digitalnim medijima. Kroz analizu digitalnog prisustva Blejka na ovom prostoru, mr Bakić namjerava da proširi zapažanje Marka Lusiera prezentovano u njegovom eseju „Blejk iznad postmodernog” („Blake Beyond Postmodernity”, 2007) u kojem iznosi da „to što je Blejk rabljen od strane mašina advertajzinga nije ograničeno samo na američku ili englesku popularnu kulturu”, i da ukaže kako je u tom pogledu Blejk demonstrativan i na srpskohrvatskom govornom području, gdje je već postao dio potrošačke kulture i masovne proizvodnje. Na drugoj strani, analiza kandidatkinje se takođe oslanja na V. J. T. Mičelovu evokaciju *opasnog Blejka* na koju je naveo film Džima Džarmuša *Mrtav čovjek*, kroz citatno prisustvo digitalnog Blejka na srpskohrvatskom govornom području, da bi potom zaključila da ovdje Blejk jeste uspio da zađe u oblast postmodernog.

2.5. Zaključci (usaglašenost sa rezultatima i logično izvedeno tumačenje)

Kandidatkinja je u svojoj disertaciji pokazala samouvjereno vladanje jasno postavljenom teorijskom i metodološkom građom, a njena zaključna razmatranja kompletno su i vješto usaglašena s rezultatima rada. Ona je uspješno ostvarila sintezu prethodnih analiza i tumačenja, čime je još više istakla rezultate svog doktorskog rada. Ne postoje nedoumice u vezi sa eventualnim ograničenjem disertacije, prije svega jer su glavni teoretski okviri (teorija recepcije) definisani samim naslovom. Zatim, vremenski okvir (1905-2018) te i jezički prostor (srpskohrvatski) istraživanja takođe su uobličeni naslovom i pažljivo ispoštovani u radu. Kandidatkinja je u uvodnim djelovima, suvereno vladajući teorijskim i metodološkim aparatima, dodatno obrazložila čitaocu djelo Vilijama Blejka, romantizam kao pravac u kojem je ovaj djelovao, te i problematiku recepcije poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području, kako bi se na taj način problem na početku jasnije definisao. Svojim analitičko-metodološkim pristupom u cijeloj disertaciji kandidatkinja Bakić je odlično verificovala postavljene hipoteze i ostvarila očekivane naučne ciljeve.

3. Konačna ocjena disertacije

3.1. Usaglašenost sa obrazloženjem teme

Disertacija je u potpunom saglasju sa obrazloženjem teme. Kandidatkinja jeste odgovorila problematici zahtjevno koncipirane teme, i to najprije kroz jasno i precizno postavljene ciljeve, upotrebu odgovarajućih naučnih metoda, inoviranje postojećeg modela analize, posebno u domenu studija tekstualnosti, te i novih digitalnih medija, a uspjela je dati i argumentovani osvrt na ostvarene rezultate istraživanja. Iscrpnom analizom i jasno oslikanim rezultatima dokazane su i početne hipoteze.

3.2. Mogućnost ponovljivosti

Među najznačajnije odlike ovog doktorata spadaju korišćenje adekvatne metodologije i književne teorije, usklađenost sa relevantnom savremenom naučnom mišlju, analitičnost, argumentovanost i interpretativnost.

3.3. Buduća istraživanja

Izvjesno je da će rezultati dobijeni istraživačkim radom na ovoj disertaciji biti relevantni i za buduća istraživanja iz oblasti studija o Blejku, poezije britanskog romantizma, teorije likovne umjetnosti, teorije recepcije, studija fanova, digitalne humanistike, paremiologije, studija kulture, teorije adaptacije, teorije intertekstualnosti, teorije tekstualnosti, komparatistike, kao i za šira sagledavanja i analize komparativnog i kontrastivnog tipa. Književno-teorijska metodologija primijenjena u ovoj disertaciji savremena je i primjerena temi, što znači da bi svaka dalja istraživanja doprinijela širenju predmetne studije.

3.4. Ograničenja disertacije i njihov uticaj na vrijednost disertacije

U predmetnoj doktorskoj disertaciji ova Komisija nije uočila nikakva ograničenja koja bi mogla uticati na njen kvalitet i originalnost. Kandidatkinja je pokazala inovativan i svjež pristup u rješavanju problema i pisanju disertacije, i sve je to jasno i naučno argumentovano.

Orginalni naučni doprinos

(dati pojašnjenje: originalnost (originalnost(sasvim nova saznanja, dopuna/proširenje postojećeg znanja ili pobijanje postojećeg znanja), uticaj rezultata disertacije na napredak naučne oblasti, uticaj rezultata na struku (direktno, indirektno))

S obzirom na značaj koje djelo Vilijama Blejka poprima u svjetskim globalnim razmjerama u aktuelnom trenutku, dosadašnje bavljenje djelom Blejka u nas s akademsko-naučnog aspekta je skoro pa izostalo. Konkretno govoreći, nakon doktorskih disertacija Ivane Bančević-Pejović (2014) i Dragana Purešića (2016), doktorska disertacija mr Tanje Bakić je tek treća na ovim prostorima koja se bavi djelom Vilijama Blejka, odnosno prva koja se bavi aspektom njegove recepcije na srpskohrvatskom govornom području. Time i disertacija Bakić poprima na značaju.

S druge strane, kako smo prethodno već objasnili, bibliografija objavljenih napisa, prevoda, tekstova o Blejku u nas je raskošna, međutim ta građa je objavljivana rijetko i sporadično. Iako postoje osobe koje se mogu izdvojiti kao moderatori u recepciji Blejka u nas, ipak je sav taj objavljeni materijal u našoj sredini o Blejku trebalo sakupiti, povezati, prići mu sistematično i objasniti trendove i tokove u recepciji Blejka. Disertacija mr Tanje Bakić takođe predstavlja prvi ozbiljni pokušaj da se objasni problematika recepcije engleskog pjesnika romantičara Vilijama Blejka u našoj sredini. Već smo objasnili da je prvi sličan pokušaj da se odgovori izazovima istovjetne teme preduzeo Dragan Purešić u svojoj neobjavljenoj magistarskoj tezi (2008), ali da on, nažalost, nije dao odgovore na ovu problematiku.

S druge strane, Bakić je u svojoj disertaciji otišla korak naprijed, s obzirom na to da je njen pristup pomenutoj temi ipak interdisciplinaran, odnosno da se primarno ne odnosi na književnost. U tom pogledu, ona je obradila i Blejkovu likovnu recepciju u nas, -- aspekt prethodno neobrađivan u onoj grani nauke od koje bi se to možda više i očekivalo -- istorija umjetnosti. Takođe, Bakić se bavila i studijama tekstualnosti i paremiologijom kako bi objasnila

činjenicu da se u nas Blejk više citira nego što se čita. Dodatno, s obzirom na to da je Blejk bio najveći multimedijalni umjetnik doba romantizma, Bakić se dotiče i najnovijih saznanja iz oblasti teorije medija i intermedijalnog, time unapređujući i tu naučnu oblast u našoj sredini. U kontekstu multidisciplinarnosti ove doktorske disertacije, dodatno ističemo da se kandidatkinja dotiče i digitalne humanistike, mlade nauke, na taj način šireći i njen dalji razvoj na ovim prostorima. Disertacija takođe unapređuje i razvoj komparatistike, kako zbog same problematike recepcije stranih književnosti u našoj sredini, posebno poezije britanskog romantizma, tako i što se dotiče i povezanosti između engleske i tzv. „srpske grobljanske poezije”.

Istraživanje kandidatkinje Bakić isto tako pruža i šire kulturološke i sociološke odgovore na pitanja razumijevanja poezije stranih literatura i prijemčivosti književnosti i umjetnosti naroda na ovim prostorima, objašnjavajući njihove preference u tom pogledu, te i izostanak istih prema određenim književnim djelima i u određenim istorijskim trenucima. Sasvim vjerovatno je da će buduća istraživanja koja se u našoj sredini budu radila na ovu ili sličnu temu biti inicijalno zasnovana na disertaciji Bakić, te da će njene započete korake samo dodatno proširiti. Konačno, djelovi ove disertacije publikovani su u značajnim naučnim publikacijama na engleskom govornom području i strogo su recenzirani od strane danas svjetski najvažnijih Blejkovih kritičkih autoriteta, što dodatno svjedoči o značaju i kvalitetu rada kandidatkinje.

Mišljenje i prijedlog komisije

(dati mišljenje i prijedlog)

Na osnovu svega navedenog, smatramo da su se stekli svi uslovi da se prihvati disertacija mr Tanje Bakić kao rezultat sopstvenog istraživačkog rada, zasnovanog na temeljnoj analizi do sada nedovoljno istražene teme recepcije Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području u rasponu od 1905. do 2018. godine. Rad je metodološki, konceptualno, tehnički i sadržinski zadovoljio sve kriterijume pisanja akademskih radova i predstavlja originalni naučni doprinos najprije u oblasti nauke o književnosti, a onda i u drugim naučnim oblastima koje smo gore više puta pomenuli.

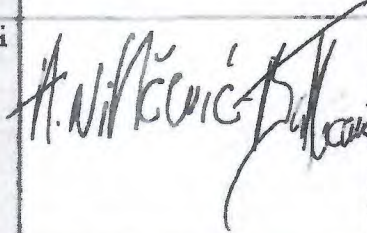
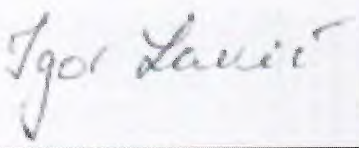

Mr Bakić je pokazala visok nivo poznavanja problematike kojom se bavi, analitičnost, preciznost i objektivnost u prikazivanju rezultata. Imajući u vidu ostvarene naučne rezultate, Komisija afirmativno ocjenjuje ovu disertaciju i predlaže Vijeću Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore da prihvati ovaj izvještaj i odobri javnu usmenu odbranu disertacije.

Izdvojeno mišljenje

(popuniti ukoliko neki član komisije ima izdvojeno mišljenje)

Ime i prezime

Napomena

KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE	
Prof. dr Marija Krivokapić, članica komisije, mentor, redovni profesor, Crna Gora, Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet	
Prof. dr Petar Penda, član komisije, redovni profesor, Bosna i Hercegovina, Univerzitet u Banjoj Luci, Filološki fakultet	
Prof. dr Aleksandra Nikčević Batričević, članica komisije, redovni profesor, Crna Gora, Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet	
Datum i ovjera (pečat i potpis odgovorne osobe)	
U Nikšiću,	DEKAN
	
	

Biografija kandidatkinje

Tanja Bakić je diplomirala je i magistrirala na katedri za engleski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Univerziteta CG. Kao doktorandkinja nauke o književnosti na Filološkom fakultetu Univerziteta Crne Gore dobitnica je stipendije Ministarstva nauke Crne Gore za doktorska istraživanja. Naučni istraživački boravak ostvarila je na Harvardu. Djelove doktorske disertacije objavila je u prestižnim internacionalnim publikacijama – kao poglavlje u monografiji *William Blake in Europe* (London: Bloomsbury, Uk, 2019), u časopisu *Blake: An Illustrated Quarterly* (Rochester University, USA, 2022) (Scopus, Q3) i u časopisu *Literature Compass* (John Wiley & Sons, 2022) (Web of Science, AHCI, Q1). Učestvovala je dva puta na konferenciji o Blejku u čuvenoj galeriji Tejt Britan u Londonu, a bila je angažovana u naučnom projektu *Global Blake* u organizaciji britanskih univerziteta Linkoln i Bišop Grosetest. Bavi se poezijom, književnim prevođenjem i muzičkom nefikcijom. Njene dvije knjige poezije – *Bolesna ruža* (2009) i *Svilene cipelice* (2011) inspiraciju su pronašle u djelu Vilijama Blejka.

Dobitnica je nagrade Srednjoevropske inicijative za književnost, stipendije Britanske asocijacije za modernu humanistiku, rezidencije Internacionalne kuće autora u Gracu (Austrija), stipendije Foruma slovenskih kultura, Cankarjeve rezidencije u Ljubljani, Traduki rezidencija za gradove Tirana i Novo mesto, a rezidencijalno je takođe boravila i u Pragu, te i u drugim evropskim gradovima. Dva puta je po izboru međunarodnog Žirija istoričara umjetnosti bila izabrana za predstavnika Crne Gore na *Bijenalu umjetnika Evrope i Mediterana* (Ankora 2013. i Milano 2015). Bila je pozvana gošća na brojnim međunarodnim festivalima poezije, a i sama je bila član Savjeta festivala *Ratkovićeve večeri poezije*, festivala *Odakle zovem* Podgorica i *Međunarodnog sajma knjiga Podgorica*. Poezijom je zastupljena u više internacionalnih časopisa i antologija (*Words Without Borders*, *Modern Literature*, *Rochford Street Review*, *Bosphorous Review of Books*, *Trafika Europe*, *Recours au Poème*, *Voix de la Méditerranée* (Éditions La passe du vent, 2012), *World Poetry Tree* (World Expo Dubai 2022), *World Haiku 2016* (Tokyo: World Haiku Association, 2016), *Capitals* (New Delhi: Bloomsbury, 2017), *Arbolarium: Antologia poetica de los cinco continentes* (Bogota, 2019). Od njenih objavljenih knjiga prevoda, izdvajaju se: Don Paterson *Lako prizemljenje* (2018), zatim Rabindranat Tagore *Gladno kamenje i druge priče* (2014) i knjiga poezije Mladena Lompara na engleskom jeziku *The Arc of Finitude* (2013).

MSc Tanja Bakić [01268]

Personal bibliography for the period 1996-2022

ARTICLES AND OTHER COMPONENT PARTS

1.01 Original scientific article

1. BAKIĆ, Tanja. Utjecaji poezije Williama Blakea na rock glazbu Jima Morrisona. *Nova Istra : časopis za književnost, kulturološke i društvene teme*. sv. 34, br. 3/4, str. 168-188, ilustr. ISSN 1331-0321. [COBISS.CG-ID 6289165]

1.04 Professional article

2. BAKIĆ, Tanja. Tijelo koje postaje telefonski ples : ogled o romanu "Savršeni gubitnici" Lenarda Koena. *Art*. 20. avgust 2011, br. 442, str. viii. ISSN 1800-5225. [COBISS.CG-ID 6286349]

3. BAKIĆ, Tanja. Potraga za zagubljenim značenjima : rođenje mita iz muzike - uporedni pogled na lične mitologije Blejka i Morrisona. *Art*. 24. decembar 2011, br. 460, str. 10. ISSN 1800-5225. [COBISS.CG-ID 6287373]

4. BAKIĆ, Tanja. Usuđujemo li se uznemiriti Svemir? : zapis o jednoj Eliotovoj pjesmi. *Art*. 3. decembar 2011., str. 8. ISSN 1800-5225. [COBISS.CG-ID 6286605]

5. BAKIĆ, Tanja. Patti Smith, Jim Morrison i Američka molitva. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2010, god. 14, br. 5/6, str. 239-242. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 6220813]

6. BAKIĆ, Tanja. Sumorni fantomi kosmičke samoće : o misticizmu Viljema Blejka. *Art*. 30. oktobar 2010, br. 400, str. viii. ISSN 1800-5225. [COBISS.CG-ID 6285069]

7. BAKIĆ, Tanja. Madona - kurva kompleks kod Yeatsa. *Zeničke sveske : časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku*. juni 2010, br. 11, str. 96-101. ISSN 1840-0868. [COBISS.CG-ID 6313741]

8. BAKIĆ, Tanja. Mistični prijelazi - strašna simetrija. *Zeničke sveske : časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku*. decembar 2010, br. 12, str. 75-79. ISSN 1840-0868. [COBISS.CG-ID 6312461]

- 9.** ВАКИЋ, Tanja. Палета боја Емили Дицкинсон : (1830-1886). *Књижевни запис : лист за књижевност и културу*. 2010, бр. 6, стр. 24-25. ISSN 1800-7481. [COBISS.CG-ID 6221837]
- 10.** ВАКИЋ, Tanja. Мадонна - курва комплекс у Блеатсовом сонету Леда и лабуд : издаја у Мауд Гонне. *Књижевни запис : лист за књижевност и културу*. 2010, бр. 7, стр. 43-45. ISSN 1800-7481. [COBISS.CG-ID 17696016]
- 11.** ВАКИЋ, Tanja. Sukob paganskog i hrišćanskog u najstarijem epu evropske književnosti. *Matica : časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu*. 2009, god. 10, br. 37/38, str. 197-208. ISSN 1450-9059. [COBISS.CG-ID 14282256]
- 12.** ВАКИЋ, Tanja. Svijet u sadašnjosti : postmodernizam i šizofrenija. *MEDICAL cg*. 2009, br. 1, str. 77-79. ISSN 1800-7708. [COBISS.CG-ID 14224656]
- 13.** ВАКИЋ, Tanja. Žena na i u djelu Williama Blakea. *Zeničke sveske : časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku*. juni 2009, br. 9, str. 104-113. ISSN 1840-0868. [COBISS.CG-ID 6311437]
- 14.** ВАКИЋ, Tanja. Postmodernizam i šizofrenija. Ukus i publika. *Zeničke sveske : časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku*. decembar 2007, br. 6, str. 119-132. ISSN 1840-0868. [COBISS.CG-ID 6314509]

1.05 Popular article

- 15.** ВАКИЋ, Tanja. Crvene ruže i jedna fotografija : Na grobu Briana Jonesa (1). *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 6. septembar 2014, str. vi. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 6290957]
- 16.** ВАКИЋ, Tanja. Hvala za muziku i uspomene : Na grobu Briana Jonesa (2). *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 13. septembar 2014, str. vi. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 6291213]
- 17.** ВАКИЋ, Tanja. Sve magije rok muzike : jedan pogled na Led Zeppelin: Jimmy Page, Maroko, Aleister Crowley... *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 8. februar 2014., str. x. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 6287885]
- 18.** ВАКИЋ, Tanja. Deep Purple : (1968. - 1973.) : (priča o "najglasnijoj" rock'n roll grupi na svijetu). *Nova Istra : časopis za književnost, kulturološke i društvene teme*. sv. 45, br. 1/2, str. 249-271, ilustr. ISSN 1331-0321. [COBISS.CG-ID 6290445]
- 19.** ВАКИЋ, Tanja. Zvali su se Led Zeppelin (1968. - 1980.). *Nova Istra : časopis za književnost, kulturološke i društvene teme*. sv. 41, br. 1/2, str. 179-199, ilustr. ISSN 1331-0321. [COBISS.CG-ID 6290189]
- 20.** ВАКИЋ, Tanja. Madonna robinja ili kraljica. *Zeničke sveske : časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku*. decembar 2009, br. 10, str. 232-242. ISSN 1840-0868. [COBISS.CG-ID 6311181]
- 21.** ВАКИЋ, Tanja. Игра илузија која се смије људском лику : поглед кроз крила лептира : [фотографије Ајра Коена]. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 4. април 2009, год. 65, бр. 15561, стр. хи. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 14561552]
- 22.** ВАКИЋ, Tanja. Duhovni brak Jejsa i Mod Gon. *Matica : časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu*. 2008, god. 9, br. 34/35, str. 301-312, fotogr. ISSN 1450-9059. [COBISS.CG-ID 13263376]

1.08 Published scientific conference contribution

23. BAKIĆ, Tanja. Od nevinosti do iskustva : Blejkove Tel i Utum. In: *Size Zero / mala MJERA 3 : od margine do centra : feminizam, književnost, teorija*. Podgorica: Institut za crnogorski jezik i književnost, 2013. Str. 227-236. Zbornici, knj. 5. ISBN 978-9940-579-40-1. [COBISS.CG-ID 5868557]

1.09 Published professional conference contribution

24. BAKIĆ, Tanja. Lenard Koen i drugačiji pogled na kanadsku seksualnost : (tijelo kao oblik telefonskog plesa). In: *Size Zero / mala MJERA 2 : ženski lik u književnom tekstu*. Podgorica: Institut za crnogorski jezik i književnost, 2011. Str. 253-262. Zbornici, knj. 1. ISBN 978-9940-579-01-2. [COBISS.CG-ID 5878029]

1.16 Independent scientific component part or a chapter in a monograph

25. BAKIĆ, Tanja. The most obscure and most angelic of all the English lyrical poets : William Blake in the former Yugoslavia. In: ERLE, Sibylle (ed.), PALEY, Morton D. (ed.). *The reception of William Blake in Europe. Vol. 2*. London ...[et al.]: Bloomsbury Academic, 2019. Str. 571-603, ilustr. ISBN 978-1-3500-9767-4. [COBISS.CG-ID 17316100]

1.19 Review, book review, critique

26. BAKIĆ, Tanja. K unutrašnjem lavirintu pjesme : "The arc of finitude" *(DANU, 2013). In: *Nema više groma ni šapata od kojeg će planuti : izbor poezije i tekstova o lirskom stvaralaštvu Mladena Lompara*. Podgorica: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva; Bijelo Polje: Ratkovićeve večeri poezije, 2020. Str. 289-297. ISBN 978-86-303-2372-0, ISBN 978-9940-656-85-0. [COBISS.CG-ID 17626628]

27. BAKIĆ, Tanja. Posvete : (Bogić Rakočević: "Posvete", Cetinje: OKF, 2014.). *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2015, god. 17, br. 3, str. 185-186. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 29020688]

28. BAKIĆ, Tanja. Pisac senzualne poezije : Labović, Ljubeta: "Chambre intérieure" (Unutrašnja soba), Cetinje, OKF, 2010. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2014, god. 16, br. 5/6, str. 253-255. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 27270672]

29. BAKIĆ, Tanja. Недовршена линија у скривеној љепоти : Благота Митрић: "Роман о љубави и последња љубавна прича", Октоих. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 24. април 2010, год. 66, бр. 15937, стр. хи. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 16834320]

30. BAKIĆ, Tanja. Усамљеност, емоционалност, покрет : Благота Митрић: "Братов пацијент", Октоих, 2008. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 31. мај 2008., год. 64, бр. 15257, стр. ив. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 6233869]

1.22 Interview

31. BAKIĆ, Tanja (interviewee), MURIĆ, Dina (interviewee). Balkanska / naša kultura i književnost u odnosu sa svjetskom : Tribina o književnosti, poeziji i optimalnoj promociji u državi, regionu, ali i van Balkana i Mediterana. *Kazivart : časopis za kulturu, umjetnost i društvene teme*. 2020, br. 2, str. 35-38. ISSN 2661-2690. [COBISS.CG-ID 17451012]

- 32.** LEKA, Arijan (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer, translator). Arijan Leka, pisac : intervju. *Plima plus : crnogorski časopis za kulturu*. 2010, god. 14, br. 68-69 (nova serija), str. 267-271. ISSN 1800-5071. [COBISS.CG-ID 18532880]
- 33.** ALBAHARI, David (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer). Писање је сјећање на инспирацију : Давид Албахари, писац. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 16. јануар 2010, год. 66, бр. 15839, стр. 17. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 15348752]
- 34.** GJAKOVA, Agim (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer). Славуја је све мање : Агим Гјакова, писац. *Дан : дневне новине*. 11. јул 2009., год. 11, бр. 3750, стр. хии. ISSN 1450-7943. [COBISS.CG-ID 6227213]
- 35.** SEN SENKOV, Andrej (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer). Станује у одајама поезије : писац Андреј Сен Сенков, љекар у свијету визуелне литературе. *Дан : дневне новине*. 8. август 2009., год. 11, бр. 3777, стр. хиии. ISSN 1450-7943. [COBISS.CG-ID 6227469]
- 36.** BEĆIRBAŠIĆ, Mirsad (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer). Ја сам увијек на почетку : Мирсад Бећирбашић, писац. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 27. јануар 2009, год. 64, бр. 15494, стр. 12. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 14343440]
- 37.** BRITO, Kazimiro de (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer). Све ствари на земљи могу да пронађем у зрну пијеска : Казимиرو де Брито, пјесник. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 5. мај 2009, год. 65, бр. 15589, стр. 13. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 14636560]
- 38.** VAJAC, Vladislav (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer). Књига није написана све док није прочитана : Владислав Бајак, писац. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 30. мај 2009, год. 65, бр. 15613, стр. 18. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 14712336]
- 39.** FELPS, Džim (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer). Простор за најдубље људске разговоре : Џим Фелпс, писац. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 01. новембар 2008, год. 64, бр. 15410, стр. ви-ви. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 6226189]
- 40.** BRITO, Kazimiro de (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer). Имам помало фрагментирану визију свијета : Казимиرو Де Брито. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 29. новембар 2008., год. 64, бр. 15438, стр. хи. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 6226445]
- 41.** BILETIĆ, Boris Domagoj (interviewee), BAKIĆ, Tanja (interviewer). Задовољство и радост креације : Борис Домагој Билетић. *Побједа : лист народно-ослободилачког фронта Црне Горе и Боке*. 20. децембар 2008, год. 64, бр. 15458, стр. иии. ISSN 0350-4379. [COBISS.CG-ID 6225933]

1.23 Artistic component part

- 42.** BAKIĆ, Tanja. Nema te. In: *Odlazak u stihove : panorama savremene crnogorske poezije*. Cetinje: Crnogorski kulturni forum, 2020. Str. 158-163. [COBISS.CG-ID 17448452]
- 43.** BAKIĆ, Tanja (author, translator). Eight poems. *Trafika Europe*. 2020, issue. 17, str. 68-83. ISSN 2472-2138. <https://cld.bz/users/user-N5y4U8g/Trafika-Europe-Quarterly/TE17-Mysterious-Montenegro/66/>. [COBISS.CG-ID 17598212]
- 44.** BAKIĆ, Tanja. Ima nečeg iza tvojih očiju ; Pjesma žita ; Boginja rijeke tame. In: *Crnogorske poetese*. Cetinje: OKF, 2019. Str. 175-177. ISBN 978-9940-36-104-4. [COBISS.CG-ID 17601796]
- 45.** BAKIĆ, Tanja. Sasvim običan čovjek. In: BAKIĆ, Tanja (ed.). *Almanah festivala = Almanac of the Festival*. Bijelo Polje: Ratkovićeve večeri poezije: = Ratkovic poetry evenings, 2018. Str. 254-257. ISBN 978-9940-656-58-4. [COBISS.CG-ID 17286916]
- 46.** BAKIĆ, Tanja. A completely ordinary man. In: BAKIĆ, Tanja (ed.). *Almanah festivala = Almanac of the Festival*. Bijelo Polje: Ratkovićeve večeri poezije: = Ratkovic poetry evenings, 2018. Str. 258-261. ISBN 978-9940-656-58-4. [COBISS.CG-ID 17287428]
- 47.** BAKIĆ, Tanja. Du bist nicht da ; Simonida. *Ort der Augen*. 2018, no. 2/3, str. 127-129. ISSN 1863-1444. [COBISS.CG-ID 17523972]

- 48.** BAKIĆ, Tanja (author, translator). The town below the hill. In: ABHAY, K. (ed.). *Capitals : a poetry anthology*. New Delhi ...[et al.]: Bloomsbury, 2017. Str. 311. ISBN 978-93-86141-11-8. [COBISS.CG-ID 17326084]
- 49.** BAKIĆ, Tanja. Suza. In: *Pjesnikinje Crne Gore : antologija 1970-2015*. Bijelo Polje: Ratkovićeve večeri poezije, 2017. Str. 143-151. ISBN 978-9940-656-42-3. [COBISS.CG-ID 17300228]
- 50.** BAKIĆ, Tanja (author, translator). Posljednja crnogorska virdžina = Zadnja črnogorska virdžina = The last sworn virgin of Montenegro ; Neka druga rijeka = Neka druga reka = Some other river. In: SLUGA, Kristina (ed.), KAVZAR HUDEJ, Maja (ed.). *Vilenica : literatura, ki spreminja svet, ki spreminja literaturo = literature that changes the world that changes literature*. Ljubljana: Društvo slovenskih pisateljev: = Slovene Writers' Association, 2017. Str. 112-125. ISBN 978-961-6995-22-1. [COBISS.CG-ID 17320964]
- 51.** BAKIĆ, Tanja. [Семе и други стихотворения] = [Sjeme i druge pjesme]. In: *Балканска роза : антология : 13 писатели от Югоизточна Европа*. Пловдив: ИК Хермес, 2016. Str. 158-163. ISBN 978-954-26-1565-1. [COBISS.CG-ID 17449732]
- 52.** BAKIĆ, Tanja. Usta bova položila v zemljo. *Poetikon : revija za poezijo in poetično*. 2015, letn. 11, št. 61/62, str. 149-152. ISSN 1854-2360. [COBISS.CG-ID 17289988]
- 53.** BAKIĆ, Tanja. [Poezija]. In: *Crnogorska haiku poezija : antologija*. Podgorica: Udruženje crnogorskih haikina, 2014. Str. 23-24. Biblioteka Biseri. ISBN 978-9940-9614-0-4. [COBISS.CG-ID 6289421]
- 54.** BAKIĆ, Tanja. Pet pjesama. *Quest : Literary Magazine*. 2014, no. 5, str. 42-43. ISSN 1800-8593. [COBISS.CG-ID 26446608]
- 55.** BAKIĆ, Tanja. Sjeme i druge pjesme. In: TONTIĆ, Stevan (ed.), et al. *Slovo Makovo 2014 : novo pjesništvo Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske i Srbije*. Sarajevo: Fondacija "Mak Dizdar", 2014. Str. 38-42. ISBN 978-9958-9000-4-4. [COBISS.CG-ID 6290701]
- 56.** BAKIĆ, Tanja. Stihovi. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2013, god. 16, br. 4-5, str. 31-34. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 24129296]
- 57.** BAKIĆ, Tanja. Sjenka na prstima. *Poezija : časopis pjesničke prakse*. 2013, god. 9, br. 1/2, str. 64-65. ISSN 1845-7762. [COBISS.CG-ID 6288909]
- 58.** BAKIĆ, Tanja. [Poezija]. In: DIMOSKI, Slave Gjorgjo (ed.). *Koj e koj : poezija od pet kontinenti : poeti učesnici na CBП = Who's who : poetry from five continents : poets participants of the SPE*. Струга: Струшки вечери на поезијата: = Struga Poetry Evenings, [2013]. Str. 147-151. ISBN 978-9989-193-87-3. [COBISS.CG-ID 17323524]
- 59.** BAKIĆ, Tanja. Nadir : pjesme. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2012, god. 16, br. 3, str. 71-82. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 21155344]
- 60.** BAKIĆ, Tanja. [Stihovi]. In: *Voix de la Méditerranée : anthologie poétique 2012*. 15e édition. Genouilleux: La passe du vent, 2012. Str. 82-83. [COBISS.CG-ID 17450500]
- 61.** BAKIĆ, Tanja. I opet palo je lišće. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2009, god. 13, br. 1/2, str. 24-30. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 14533648]
- 62.** BAKIĆ, Tanja. Ипак ти си постојао. *Књижевни запис : лист за књижевност и културу*. 2009, бр. 3, стр. 18. ISSN 1800-7481. [COBISS.CG-ID 6219789]
- 63.** BAKIĆ, Tanja. Maglu gutam. In: *Gravitacija riječi : zbirka radova učesnika manifestacije*. Sarajevo: Udruženje za kulturu Novo Sarajevo, 2008. Str. 16. ISBN 978-9958-9136-4-8. [COBISS.CG-ID 6266381]
- 64.** BAKIĆ, Tanja. [Pjesma]. In: АНГЕЛОВСКИ, Јелена (ed.), ТОПИЋ, Јасмина (ed.), РИСТОВИЋ, Ана (ed.). *Rukopisi 31 : zbornik poezije i kratke proze mladih sa prostora bivše Jugoslavije*. Pančevo: Dom omladine, 2008. Str. 98. ISBN 978-86-903157-6-5. [COBISS.CG-ID 6271501]
- 65.** BAKIĆ, Tanja. Врата. In: PAPIĆ, Srđan (ed.), DOBRIČIĆ, Milan (ed.), MATIĆ, Dejan (ed.). *Реч у простору : урамљена реч*. 1. изд. Београд: Студентски културни центар, 2008. Стр. 45. ISBN 978-86-80957-49-4. [COBISS.CG-ID 6266125]
- 66.** BAKIĆ, Tanja. [Poezija]. *Re : časopis za umjetnost i kulturu*. 2007, br. 12, str. 160-166. ISSN 1333-4905. [COBISS.CG-ID 6272013]

67. BAKIĆ, Tanja. Vrata. In: ТОПИЋ, Јасмина (ed.), et al. *Rukopisi 30 : zbornik poezije i kratke proze mladih sa prostora bivše Jugoslavije*. Pančevo: Dom omladine, 2007. Str. 65. ISBN 978-86-903157-5-8. [COBISS.CG-ID 6265869]

1.25 Other component parts

68. BAKIĆ, Tanja. Kavezi Zvonka Karanovića. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2014, god. 16, br. 3, str. 138-139. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 27163664]

69. BAKIĆ, Tanja. Stvaranje lijepog u potrazi za kulom kao arhetipom majke : (riječ o pjesniku Jevremu Brkoviću). *Motrišta : glasilo Ogranka Matice hrvatske u Mostaru*. 2010, br. 55/56, str. 107. ISSN 1512-5475. [COBISS.CG-ID 6310157]

70. BAKIĆ, Tanja. Mit i provincija : (težnja za životinjom: od jezika ka tijelu). In: BILETIĆ, Boris (ed.). *Esej danas = Essay today : zbornik Pulskih dana eseja 2003.-2007. = collected papers Pula essay days 2003-2007*. Pula: Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika, 2008. Str. 335-342. Knjižnica Nova Istra, Niz Zbornici, sv. 47. ISBN 978-953-6858-41-5. [COBISS.CG-ID 6310413]

71. BAKIĆ, Tanja. Nancy Cunard: najveća zvijezda za koju nikad nijeste čuli. *Matica : časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu*. god. 9, br. 32/33, str. 367-372. ISSN 1450-9059. [COBISS.CG-ID 6222349]

72. BAKIĆ, Tanja. Gven Ravert. *Matica : časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu*. 2008, god. 9, br. 36, str. 465-470. ISSN 1450-9059. [COBISS.CG-ID 13711376]

73. BAKIĆ, Tanja. Tri primjera antiteatričnog. *Zeničke sveske : časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku*. decembar 2008, br. 8, str. 88-95. ISSN 1840-0868. [COBISS.CG-ID 6314253]

74. BAKIĆ, Tanja. Lucia Džojš - život u sjenci genija. *Matica : časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu*. 2007, god. 8, br. 31, str. 405-416., fotograf. ISSN 1450-9059. [COBISS.CG-ID 12457744]

75. BAKIĆ, Tanja. Ateizam kao slobodna volja i neograničeni despotizam. *Zeničke sveske : časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku*. juni 2007, br. 5, str. 152-157. ISSN 1840-0868. [COBISS.CG-ID 6310925]

76. BAKIĆ, Tanja. Oniksi percepcije : s/likovne metafore - poetske slike. *Zeničke sveske : časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku*. decembar 2006, br. 4, str. 226-231. ISSN 1840-0868. [COBISS.CG-ID 6310669]

MONOGRAPHS AND OTHER COMPLETED WORKS

2.09 Master's thesis

77. BAKIĆ, Tanja. *Traganje za onostranim u poeziji Viljema Blejka : magistarski rad*. Nikšić: [T. Bakić], 2012. 102 lista, ilustr.; tabele. [COBISS.CG-ID 4998157]

2.16 Artistic work

- 78.** БАКИЋ, Тања (author, translator). *Sjeme i druge pjesme = The Seed and other poems*. Podgorica: autor, 2013. 117 str. ISBN 978-9940-9523-0-3. [COBISS.CG-ID 23107088]
- 79.** БАКИЋ, Тања. *Lover-crossed Star : selected Poems*. Podgorica: Nova knjiga, 2012. 120 str. ISBN 978-86-7470-175-1. [COBISS.CG-ID 20488720]
- 80.** БАКИЋ, Тања. *Svilene cipelice*. Podgorica: Nova knjiga, 2011. 118 str. ISBN 978-86-7470-107-2. [COBISS.CG-ID 18214672]
- 81.** БАКИЋ, Тања. *Bolesna ruža*. Podgorica: Nova knjiga, 2009. 81 str., ilustr. Biblioteka Himera. ISBN 978-86-7470-080-8. [COBISS.CG-ID 13890576]
- 82.** БАКИЋ, Тања. *Трештај*. Бијело Поље: Либертас, 1996. 34 стр., слика аутора. [COBISS.CG-ID 6265613]

2.25 Other monographs and other completed works

- 83.** БАКИЋ, Тања. *Brian Jones i njegov bend*. Podgorica: Nova knjiga; Bijelo Polje: Ratkovićeve večeri poezije, 2019. 149 str., ilustr. Biblioteka Posebna izdanja. ISBN 978-86-7470-824-8. [COBISS.CG-ID 38674192]
- 84.** БАКИЋ, Тања. *Voodoo child : priča o Džimiju Hendriksu*. [2. izd.]. Podgorica: Nova knjiga, 2016, cop. 2013. 86 str., ilustr. Biblioteka Posebna izdanja. ISBN 978-86-7470-423-3. [COBISS.CG-ID 29912848]
- 85.** БАКИЋ, Тања (author, translator). *Madonna - robinja ili kraljica*. Beograd: Štampar "Makarije"; Podgorica: Oktoih, 2008. 111 str., ilustr. ISBN 978-86-87019-35-5. [COBISS.CG-ID 151095308]

SECONDARY AUTHORSHIP

Editor

- 86.** БАКИЋ, Тања (editor, translator). *Almanah festivala = Almanac of the Festival*. Bijelo Polje: Ratkovićeve večeri poezije: = Ratkovic poetry evenings, 2018. 298 str., fotogr. ISBN 978-9940-656-58-4. [COBISS.CG-ID 36196112]
- 87.** РАКОЉЕВИЋ, Bogić (editor in chief), БАКИЋ, Тања (editor). *42. Ratkovićeve večeri poezije : 3-22. septembar 2012*. Bijelo Polje: JU Ratkovićeve večeri poezije, 2012. 71 str., slike autora. [COBISS.CG-ID 22072336]

Translator

- 88.** БАКИЋ, Тања (editor, translator). *Almanah festivala = Almanac of the Festival*. Bijelo Polje: Ratkovićeve večeri poezije: = Ratkovic poetry evenings, 2018. 298 str., fotogr. ISBN 978-9940-656-58-4. [COBISS.CG-ID 36196112]
- 89.** РАДОВАНОВИЋ, Ivana (artist). *The Hollow men, Thomas Stearns Eliot = Die hohlen männer, Thomas Stearns Eliot*. Podgorica: [S. n.], 2018. [58 str.], ilust. [COBISS.CG-ID 17597188]

- 90.** ANDRIJAŠEVIĆ, Krsto (artist, dedicatee), KARADŽIĆ, Ljiljana (editor, author of introduction, etc.). *Krsto Andrijašević*. Nikšić: Fondacija "Čano Koprivica"; Cetinje: Narodni muzej Crne Gore, 2018. 303 str., ilustr., reprodukcije. ISBN 978-9940-9785-2-5, ISBN 978-86-85567-87-2. [COBISS.CG-ID 35451920]
- 91.** ПАТЕРСОН, Дон. *Lako prizemljenje*. Bijelo Polje: Ratkovićeve večeri poezije, 2018. 92 str., slika autora. ISBN 978-9940-656-57-7. [COBISS.CG-ID 36167696]
award: Nagrada Whitbread za 2003. god.; Nagrada T. S. Eliot za 2003. god.
- 92.** FEJTFUL, Marijan. "Wild horses wouldn't drag me away...". *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2018, god. 15, br. 1/2, str. 91-92. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 36104208]
- 93.** БАХ, Ричард. *Галеб Џонатан Ливингстон : [прича]*. Подгорица: Obodsko slovo, 2015. 129 стр., фотогр. ISBN 978-86-487-0183-1. [COBISS.CG-ID 27281936]
- 94.** TAGORE, Rabindranath. *Gladno kamenje i druge priče*. Cetinje: Otvoreni kulturni forum; Sarajevo: Buybook, 2014. 166 str. ISBN 978-86-85747-86-1, ISBN 978-9958-30-218-3. [COBISS.CG-ID 25302800]
- 95.** LOMPAR, Mladen. *The Arc of Finitude*. Podgorica: Doclean Academy of Science and Arts = Dukljanska akademija nauka i umjetnosti, 2013. 223 str., portret autora. ISBN 978-86-85779-46-6. [COBISS.CG-ID 21642768]
- 96.** NIKČEVIĆ, Lena (artist, author of introduction, etc.). *Ex - situ : preseljeno iz izvornog mjesta : moved from its original place*. Podgorica: Delta City: Centar savremene umjetnosti Crne Gore, 2013. [16 str.], ilustr. [COBISS.CG-ID 17520644]
- 97.** BAYRON, George Gordon. Lutati nećemo više. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2012, god. 16, br. 1/2, str. 173-177. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 20935952]
- 98.** JEJTS, Vilijam Batler. Leda i labud. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2012, god. 16, br. 3, str. 157-159. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 21167888]
- 99.** DULITL, Hilda. Euridika. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2012, god. 16, br. 4/5, str. 135-141. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 21253392]
- 100.** DULITL, Hilda. Euridika. *Art*. 23. jun 2012, br. 486, str. 2. ISSN 1800-5225. [COBISS.CG-ID 6288141]
- 101.** ОРБЕЛ, Џорџ. *Животињска фарма*. Подгорица: Ободско слово, 2011. 119 стр. ISBN 978-86-487-0111-4. [COBISS.CG-ID 18586384]
- 102.** MARVEL, Endrju. Njegovoj sramežljivoj ljubavnici. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2011, god. 15, br. 1/2, str. 152-158. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 18923024]
- 103.** BLEJK, Viljem. Sakupljeni rukopisi. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2011, god. 15, br. 3, str. 80-90. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 18989840]
- 104.** ELIOT, Tomas S. Ljubavna pjesma J. Alfreda Prufrocka. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2011, god. 15, br. 3, str. 91-97. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 18990096]
- 105.** BLAKE, William. Kristalna odaja. *Art*. 24. decembar 2011, br. 460, str. 2. ISSN 1800-5225. [COBISS.CG-ID 6285325]
- 106.** WYON, Reginald, PRANCE, Gerald. Doživljaji dva Engleza u Crnoj Gori. *Matica : časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu*. 2011, god. 12, br. 46/47, str. 217-240, fotogr. ISSN 1450-9059. [COBISS.CG-ID 18691600]
- 107.** WILLIAM, Blake. Luda pjesma. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2010, god. 14, br. 4, str. 59-64. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 6220045]
- 108.** Caj Guo Čjang ; portret. *Art Centrala : časopis za savremenu umjetnost*. jul 2010, br. 3, str. 52. ISSN 1800-7503. [COBISS.CG-ID 17349136]
- 109.** KALVEZI, Mauricio. Privatne narudžbine : Karavađo. *Art Centrala : časopis za savremenu umjetnost*. decembar 2010, br. 4, str. 44-55. ISSN 1800-7503. [COBISS.CG-ID 17668880]
- 110.** Kako je Karavađo uticao na moju umjetnost : od Martina Skorcezea do Pitera Dojga, filmski režiseri, fotografi i umjetnici pričaju o tome kakav su uticaj na njih ostvarile Karavađove "filmične" slike. *Art Centrala*

- 132.** COHEN, Leonard. Lijepi Gubitnici : (odlomak iz romana). *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2008, god. 13, br. 1/2, str. 101-109. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 12759824]
- 133.** Корњаче. *Бисери : часопис за културу, ликовну умјетност и књижевност за дјецу*. октобар 2008, стр. 15. ISSN 1800-5829. [COBISS.CG-ID 6309901]
- 134.** Диноманија. *Бисери : часопис за културу, ликовну умјетност и књижевност за дјецу*. октобар 2008, стр. 18. ISSN 1800-5829. [COBISS.CG-ID 6309645]
- 135.** Давид. *Бисери : часопис за културу, ликовну умјетност и књижевност за дјецу*. 2008/2009, стр. 24-27. ISSN 1800-5829. [COBISS.CG-ID 6306573]
- 136.** Диноманија. *Бисери : часопис за културу, ликовну умјетност и књижевност за дјецу*. 2008/2009, стр. 33. ISSN 1800-5829. [COBISS.CG-ID 6307341]
- 137.** HAFIZ, Šemsudin Muhamed. Prah moj obnavlja se. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2007, god. 12, br. 5/6, str. 55-57. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 12973584]
- 138.** WILLIAMS, William Carlos. Crvena kolica. *Ars : časopis za kulturu, umjetnost i nauku*. 2006, god. 11, br. 3, str. 54-55. ISSN 0352-6739. [COBISS.CG-ID 6217741]
- 139.** OBREGON, Mauricio. Preteče civilizacije. *Matica : časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu*. 2006, god. 7, br. 27/28, str. 345-354. ISSN 1450-9059. [COBISS.CG-ID 12010256]
- 140.** MORRISON, Jim. Jim Morrisons poetry : sledeći izbor pjesama je iz Morisonove druge zbirke pjesništva, An American Prayer. *Plima plus : crnogorski časopis za kulturu*. 2006, god. 11, br. 53/54, str. 67-80. ISSN 1800-5071. [COBISS.CG-ID 6269965]
- 141.** BLAKE, William. William Blakes poetry. *Plima plus : crnogorski časopis za kulturu*. 2006, god. 11, br. 53/54, str. 101-109. ISSN 1800-5071. [COBISS.CG-ID 6270733]

Author of introduction, etc.

- 142.** НИКЧЕВИЋ, Пепо (dedicatee). *Pero Nikčević*. Budva: Grad teatar; Podgorica: Boka F; Beograd: Štampar Makarije, 2016. 347 str., ilustr. #Biblioteka #Paleta. ISBN 978-9940-9698-1-3, ISBN 978-9940-9750-1-2, ISBN 978-86-6311-159-2. [COBISS.CG-ID 31222544]
- 143.** НИКЧЕВИЋ, Пепо (artist). *Pero Nikčević 2016*. Kotor: Muzeji Kotor, 2016. 35 str., ilustr. [COBISS.CG-ID 14776068]
- 144.** СПАHIЋ, Ibrahim. *Osam : (izabrane pjesme)*. Podgorica: Nova knjiga, 2014. 77 str. ISBN 978-86-7470-481-3. [COBISS.CG-ID 24874000]
- 145.** LOMPAR, Mladen. *The Arc of Finitude*. Podgorica: Doclean Academy of Science and Arts = Dukljanska akademija nauka i umjetnosti, 2013. 223 str., portret autora. ISBN 978-86-85779-46-6. [COBISS.CG-ID 21642768]
- 146.** СПАHIЋ, Ibrahim. *Osam : (izabrane pjesme)*. Podgorica: Nova knjiga, 2011. 77 str. ISBN 978-86-7470-131-7. [COBISS.CG-ID 18850576]

Compiler

- 147.** СПАHIЋ, Ibrahim. *Osam : (izabrane pjesme)*. Podgorica: Nova knjiga, 2014. 77 str. ISBN 978-86-7470-481-3. [COBISS.CG-ID 24874000]
- 148.** СПАHIЋ, Ibrahim. *Osam : (izabrane pjesme)*. Podgorica: Nova knjiga, 2011. 77 str. ISBN 978-86-7470-131-7. [COBISS.CG-ID 18850576]

Selected format of bibliographic unit: ISO 690

Sorting of bibliographic units: Typology, year - descending, title

A source of bibliographic data: shared data base COBISS.CG/COBIB.CG, 2. 6. 2022

БИОГРАФИЈА

Петар Пенда рођен је 17. 06. 1971. године у Котору. Енглески језик и књижевност завршио је на Филолошком факултету у Приштини 1995. године. Од 1995. до 1998. године ради као асистент на Одсеку за енглески језик и књижевност у Приштини.

Од 1998. године ради као асистент на Филозофском факултету у Бањалуци, Одсек за енглески језик и књижевност и као предавач за предмет Енглески језик на осталим студијским групама Филозофског факултета. Учествовао је на бројним регионалним и међународним конференцијама.

Магистрирао је 2004. године у Бањалуци на теми *Однос Елиотових критичких дјела и пјесничког стваралаштва*. Након одбране магистарске тезе произведен је у звање вишег асистента на Одсеку за англистику у Бањалуци. Љетњи семестар 2005/06. проводи на Универзитету Колумбија као Фулбрајтов стипендиста.

Докторирао је 2007. године у Бањалуци на теми *Романи Вирџиније Вулф као етичка свијест о хаотичности живота*, а недуго затим биран у звање доцента.

Поред рада на матичном Филолошком факултету у Бањој Луци, низ година је предавао Савремени британски роман и Шекспира на Филозофском факултету, Универзитет у Источном Сарајеву.

Петар Пенда оснивач је Филолога, часописа за књижевност, језик и културу, и одговорни уредник за прва четири броја. На Филолошком факултету обавља функцију декана и редовни је професор англоамеричке књижевности.

Библиографија засебних издања након задњег избора:

1. Т. Bijelić, P. Penda, A. Nikčević Batrićević, *Savremena angloamerička poezija: ideologija, mit, isповijest*, Filološki fakultet, Banja Luka, 2018.

2. P. Penda, *Aesthetics and Ideology of D. H. Lawrence, Virginia Woolf, and T. S. Eliot*, Lexington Books, New York – London.
3. Petar Penda (ur.), *The Whirlwind of Passion: New Critical Perspectives on William Shakespeare*, Cambridge Scholars Publishing, New Castle, 2016.
4. P. Penda, A. S. Penda, *Srednjovjekovna engleska*, Banja Luka, Filološki fakultet, 2014.
5. Petar Penda: *Osam savremenih američkih pjesnika / Eight Contemporary American Poets*, Zadužbina Petar Kočić, Banja Luka - Beograd, 2008. (izbor, prevod i predgovor)
6. Petar Penda i Tatjana Bijelic (ur.), *Modernisation of literary and cultural studies*, Filološki fakultet, Banja Luka-Nikšić, 2012.
7. Petar Penda: *T. S. Eliot: Poetska i teorijska kontekstualizacija*, Banja Luka, Filološki fakultet, 2012.
8. Петар Пенда (ур.): *Границе естетског и идеолошког у књижевности и језику*, бања Лука, Филолошки факултет, 2011. (зборник радова с конференције одржане у Бањој Луци 2010, „Научна и духовна утемељеност друштвених реформи“).
9. Петар Пенда: *Водич за пријемне испите*, Бања Лука, Филолошки факултет, 2010.

Библиографија стручних и научних радова након избора:

1. Teri Iglton, *Nakon teorije*, Cetinje, OKF, 2016. (prevod knjige s predgovorom)
2. *Srce ptice i srce čovjeka: Izbor iz savremene književnosti Republike Srpske*, NUB Republike Srpske, Banja Luka, 2014.
3. Бил Менхајер, Путеви, Бања Лука, 2007. (превод поезије)
4. Тед Хјуз, Путеви, бања Лука, 2009. (превод поезије)
5. Politicising Cityscape: London in Virginia Woolf's *Mrs Dalloway*, *The Literary London Journal*, 2012. (www.literarylondon.org)
6. *Мит и идентитет у поезији Теда Хјуза и Живојина Ракочевића*, Зборник радова са научног скупа „Српски језик, књижевност, уметност“ одржаног на ФИЛУМ-у у Крагујевцу 31. 10. и 01. 11. 2008. године. „Интеркултурални хоризонти: Јужнословенске/ Европске парадигме и српска књижевност“. Књига II. Крагујевац: ФИЛУМ Крагујевац и Скупштина града Крагујевца.
7. “Orality and Ideology in *Beowulf*“, Зборник радова с научног скупа The Fifth international Conference on Language and Literary Studies - Constructing, Deconstructing, Reconstructing Language and Literary Matters, Nikšić, Filozofski fakultet, 2010.

8. "Politicised Sex and Identity in *Lady Chatterley's Lover*", Зборник радова с научног скупа *English language and Literary Studies, Vollume II*, Belgrade, Faculty of Philology, 2011.
9. Ted Hjuз: „Posmatranje vukova", *Ars: časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja*, Godina XIV, broj 4, Podgorica, 2010. (prevod поезије уз билежску о piscу и његовом стваралаштву)
10. Adrien Rič: „Uranjanje u olupinu“, *Ars: časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja*, Godina XIV, broj 5-6, Podgorica, 2010. (превод поезије)
11. Teri Iglton: „Put ka postmodernizmu“, *Ars: časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja*, Godina XV, broj 4, Podgorica, 2011. (превод поглавља књиге).
12. Erik A. Havelok: „Psyche или одвајање спознајника од спознатог" у *Filozofski godišnjak*, godina VI, br. 6, Banja Luka, Grafid, 2008. (превод чланка)
13. Živojin Rakočević, *Glad*, Jedinство, Priština, 2010. (поговор)
14. "Cultural and Textual (Dis)unity: Poetics of Nothingness in *The Waste Land*", Joe Moffett (ur.), *Controversies in T.S. Eliot's Poetry*, New York – Amsterdam, Rodopi, 2011. (поглавље књиге)
15. Zoran Arsović: *What Remains after the Hague/ Ono što nakon Haga ostaje*, Banja Luka, Art print, 2010 (превод књиге)
16. Terry Eagleton – теорија, метатеорија и културолошке студије, *Филолог I/2010*. Бања Лука: Филолошки факултет. (интервју)
17. „Lingvostilistička проучавања књижевности“, *Филолог II/2010*. Бања Лука: Филолошки факултет.
18. „Kontekstualizacija književnoteorijskog stvaralaštva T. S. Eliota“, *Филолог V/2012*. Бања Лука: Филолошки факултет.
19. Салман Ружди: „Зар ништа није свето?“, *Књижевни магазин*, бр. 128-129, година XII, 2012. (превод есеја)

Библиографија стручних и научних радова прије последњег избора:

1. Keith Fraser, *Roget's Thesaurus*, Licencia Poetica I, Banja Luka, 2000.

2. Larry Wolfe, *Old and New Barbars*, Krajina I-1, Banja Luka, 2001.
3. Eliot's Poetic Practice and Theoretical Concepts, Značenja, Doboj, 2004.
4. T. S. Eliotova teorija impersonalnosti, Radovi, Filozofski fakultet, Banja Luka, 2004.
5. Eliotov mitski metod – spoj tradicionalnog i savremenog, zbornik radova *Tradicija i savremenost*, Filozofski fakultet, Banja Luka, 2004.
6. „Kooperativni pristup nastavi jezika” u koautorstvu sa Željkom Babić u *Savremeni pristupi nastavi jezika*, Univerzitet u Prištini, Kosovska Mitrovica, 2005.
7. Terry Eagleton, *Nakon teorije*, Krajina, Banja Luka, 2006. (prevod)
8. *Poems of Živojin Rakočević*, “Serbian Studies: Journal of the North American Society for Serbian Studies”, vol. 20, No 2, University of Indiana, 2006. (prevod poezije i predgovor)

Учешће на научним конференцијама и скуповима:

- Интеркатедарске конференције англиста, Филозофски факултет, Никшић, 1998.
- Интеркатедарске конференције англиста, Филозофски факултет, Ниш, 2000.
- Интеркатедарске конференције англиста, Филозофски факултет, Бањалука, 2002.
- Традиција и савременост, Филозофски факултет, Бањалука, 2004.
- Англистичке конференције у Никшићу (2009. и 2010. године) и у Београду 2009.
- Tempus conference*, Tirana 2011.
- Tempus conference*, Banja Luka 2011.
- Tempus conference*, Maribor, 2011.
- Tempus conference*, Peruća 2012.
- Tempus conference*, Maribor, 2012.
- Tempus conference*, Nirnberg, 2012.

Literary London, Institute for English Language Studies, London, 2009.

Literary London, Institute for English Language Studies, London, 2010.

British Association for American Studies Conference, University of East Anglia, Norwich, Velika Britanija, 2009.

The Seventh Annual Irish Studies Conference, *Fantasy Ireland: Imaginings and Reimaginings*, University of Sunderland, Sunderland, Velika Britanija, 2010.

Contradictory Woolf, The 21st Annual Conference on Virginia Woolf, 2011.

Savremena terojska misao, Podgorica, 2011.

NEICN – Irish Studies Conference, 2012.

International Conference on English Language and Literature Studies, Cetinje, 2012

Учешће у научним пројектима:

SEEPALS - South Eastern European Project for the Advancement of Language Studies (TEMPUS пројекат; руководилац пројекта др Марија Кнежевић, координатор за УНБЛ др Петар Пенда, 2010-2013. година, носилац пројекта Универзитет Црне Горе, Филозофски факултет у Никшићу)

Република Српска
УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
Сенат Универзитета

Број: 02/04-3.3227-73/18
Дана, 29.11.2018. године

На основу члана 77., 83. и 94. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16 и 31/18) и члана 33. Статута Универзитета у Бањој Луци, Сенат Универзитета у Бањој Луци, на својој 31. сједници од 29.11.2018. године, д о н и о је

ОДЛУКУ

1. **Др Петар Пенда** бира се у звање редовног професора за ужу научну област Специфичне књижевности - англоамеричка књижевност, на наставним предметима: Средњовјековна енглеска књижевност, Енглеска књижевност ренесансе, Шекспир, Енглеска књижевност модернизма, Савремена америчка поезија и поетика, Шекспир и савремена теорија и Постколонијална критика енглеске књижевности и модернизма, на неодређено вријеме.
2. Ова Одлука ступа на снагу даном коначности.

Образложење

Сенат Универзитета у Бањој Луци је на приједлог Наставно-научног вијећа Филолошког факултета, дана 22.08.2018. године расписао јавни конкурс у дневном листу „Глас Српске“ за избор наставника за ужу научну област Специфичне књижевности - англоамеричка књижевност, на наставним предметима: Средњовјековна енглеска књижевност, Енглеска књижевност ренесансе, Шекспир, Енглеска књижевност модернизма, Савремена америчка поезија и поетика, Шекспир и савремена теорија и Постколонијална критика енглеске књижевности и модернизма.

На расписан Конкурс пријавио се један кандидат, и то: проф. др Петар Пенда.

Наставно-научно вијеће Филолошког факултета, на 103. сједници одржаној 13.06.2018. године, формирало је Комисију за разматрање конкурсног материјала и писање извјештаја за избор наставника, у сљедећем саставу: проф. др Радмила Настић, предсједник Комисије, проф. др Весна Лопичић, члан и проф. др Владислава Гордић-Петковић, члан. Именована Комисија је дана 12.09.2018. године преузела конкурсни материјал, припремила писани Извјештај у складу са одредбама из члана 7. Правилника о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци и поднијела га дана 24.10.2018. године секретаријату Филолошког факултета. У свом закључном мишљењу, Комисија је предложила да се изврши избор кандидата проф. др Петра Пенде у звање редовног професора за ужу научну област Специфичне књижевности - англоамеричка књижевност, на наставним предметима: Средњовјековна енглеска књижевност, Енглеска књижевност ренесансе, Шекспир, Енглеска књижевност модернизма, Савремена америчка поезија и поетика,

Шекспир и савремена теорија и Постколонијална критика енглеске књижевности и модернизма.

Наставно-научно вијеће Филолошког факултета је на својој 107. сједници од 12.11.2018. године разматрало предметни Извјештај Комисије и констатовало да је Комисија припремила Извјештај у складу са одредбама Закона о високом образовању, Статута Универзитета у Бањој Луци и Правилника о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци.

Наставно-научно вијеће се такође сагласило са закључним мишљењем Комисије у којем се предлаже избор кандидата проф. др Петра Пенде у звање редовног професора за ужу научну област Специфичне књижевности - англоамеричка књижевност, на наставним предметима: Средњовјековна енглеска књижевност, Енглеска књижевност ренесансе, Шекспир, Енглеска књижевност модернизма, Савремена америчка поезија и поезика, Шекспир и савремена теорија и Постколонијална критика енглеске књижевности и модернизма, како слиједи:

Комисија је констатовала да кандидат проф. др Петар Пенда испуњава све опште и посебне услове прописане Конкурсом, Законом о високом образовању, Статутом Универзитета у Бањој Луци те Правилником о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци, као и да је предао потребну конкурсну документацију. Комисија је навела да је кандидат проф. др Петар Пенда провео један изборни период у звању ванредног професора, да има објављене двије научне монографије и тринаест научних радова из области за коју се бира, објављених у научним часописима и зборницима са рецензијом након избора у звање ванредног професора. Затим, Комисија је истакла да је кандидат проф. др Петар Пенда урадио пет тематских зборника, има остварено менторство двадесет и четири завршна рада на првом циклусу студија, те четири завршна рада другог циклуса студија и три докторске дисертације (завршне радове на трећем циклусу студија), учествовао је у двије комисије за одбрану докторске дисертације, те у пет комисија за одбрану завршног рада другог циклуса, као и да је објавио један коауторски уџбеник. Комисија је такође истакла да кандидат проф. др Петар Пенда има успјешно остварену међународну сарадњу кроз рад на ТЕМПУС пројекту из области студија језика и књижевности, те да је организовао три конференције са међународним учешћем на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, да је учествовао на бројним научним скуповима у земљи и иностранству, као и да је за свој образовни рад на матичном Филолошком факултету добио високе оцјене на студентским анкетама.

У складу са свим наведеним чињеницама, Наставно-научно вијеће Филолошког факултета је констатовало да предложени кандидат проф. др Петар Пенда у цијелости испуњава услове дефинисане Законом о високом образовању и утврдило Приједлог одлуке, број: 09/3.2197-7/18 од 12.11.2018. године да се проф. др Петар Пенда изабере у звање редовног професора за ужу научну област Специфичне књижевности - англоамеричка књижевност, на наставним предметима: Средњовјековна енглеска књижевност, Енглеска књижевност ренесансе, Шекспир, Енглеска књижевност модернизма, Савремена америчка поезија и поезика, Шекспир и савремена теорија и Постколонијална критика енглеске књижевности и модернизма, на неодређено вријеме и исти доставило Сенату Универзитета у Бањој Луци на даље поступање.

Сенат Универзитета је на својој 31. сједници одржаној 29.11.2018. године, констатовало да су испуњени сви формално-правни услови за одлучивање, да је Приједлог одлуке Наставно-научног вијећа Филолошког факултета из претходног става довољно образложен и у складу са одредбама Закона о високом образовању, Статута Универзитета у Бањој Луци и Правилника о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој

Луци, те да је Наставно-научно вијеће правилно утврдило Приједлог одлуке за избор проф. др Петра Пенде у звање редовног професора за ужу научну област Специфичне књижевности - англоамеричка књижевност, на наставним предметима: Средњовјековна енглеска књижевност, Енглеска књижевност ренесансе, Шекспир, Енглеска књижевност модернизма, Савремена америчка поезија и поетика, Шекспир и савремена теорија и Постколонијална критика енглеске књижевности и модернизма, на неодређено вријеме.

Сагласно члану 77. Закона о високом образовању, Сенат Универзитета у Бањој Луци одлучио је као у диспозитиву ове Одлуке.

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛИЈЕКУ: Против ове Одлуке може се поднијети захтјев за преиспитивање Сенату Универзитета у Бањој Луци, у року од 15 дана од дана пријема исте.

Достављено:

1. Именованом,
2. Филолошком факултету,
3. Руководиоцу службе за стручне послове,
4. Досије радника,
5. а/а.

**ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ СЕНАТА
РЕКТОР**
Проф. др Радослав Гајанин

Marija Krivokapić (ex Knežević)

Rođena sam 05. 09. 1971. godine u Nikšiću. Diplomirala sam na Studijskom programu za engleski jezik i književnost, Filozofski fakultet, Univerzitet Crne Gore, 1993. Diplomu magistra filoloških nauka stekla sam na Odseku za engleski jezik i književnost, Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu, decembra 2000. godine sa temom *Putopisi iz Italije Dejvida Herberta Lorensa i njihov značaj u njegovom proznom djelu*, a doktorirala na Odseku za anglistiku Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, 2004. godine, sa temom *Traganje za onostranim u prozi D. H. Lorensa*. Akademsko zvanje docenta stekla sam na Univerzitetu Crne Gore juna 2005. godine, vanrednog profesora na istom univerzitetu aprila 2010. godine, te birana u zvanje redovnog profesora 2021. godine. Kao gostujući profesor radila sam na Univerzitetu u Luizijani, Aleksandrija, SAD, Fakultetu za pravne i poslovne studije, Novi Sad, te Internacionalnom univerzitetu u Novom Pazaru, a kao eksterni ispitivač radim za međunarodnu školu International Baccalaureate od 2018. godine. Pirlikom kraćih boravaka po pozivu sam predavala na preko dvadeset univerziteta u Evropi i SAD-u.

Više puta sam boravila na engleskom govornom području obavljajući istraživački rad iz oblasti angloameričke književnosti. Pored toga, od avgusta do decembra 2009. godine kao Fulbrajt profesor boravila sam na Državnom univerzitetu u Aleksandriji, Luizijana, SAD, gdje sam predavala dva predmeta, Putopisnu književnost D. H. Lorensa i Savremenu književnost američkih starosjedilaca, kao i obavljala istraživački rad iz oblasti savremene književnosti američkih starosjedilaca. Takođe sam dobila i Fulbright stipendiju za istraživanje iz oblasti savremenih tendencija u kritičkoj teoriji starosjedilaca Sjeverne Amerike, u periodu od januara do juna 2015. godine na Univerzitetu u Centralnoj Oklahomi, u Edmondu.

Naučne radove objavljivala sam u zemlji i inostranstvu, u časopisima i u formi knjiga. Urednica sam više desetina izdanja takođe u zemlji i inostranstvu. Organizovala sam par desetina međunarodnih naučnih konferencija, a član sam akademskih odbora nekolike redovne konferencije u okruženju i inostranstvu. Radila sam kao glavni urednik časopisa *Folia linguistica et litteraria*, 2009-2018, koji je, između ostalog, zastupljen na ESCI, SCOPUS, MLA listama, kao i što se pojavljujem i kao član uredničkih odbora i recenzent u više desetina časopisa. Član sam desetine međunarodnih naučnih društava.

Osnivač sam i koordinator univerzitetske CEEPUS mreže razmjene studenata i profesora engleskog jezika i književnosti. Učestvovala sam u više nacionalnih i međunarodnih projekata, kao i koordinirala jednim međunarodnim Tempus IV projektom *South East European Project for the Advancement of Language Studies* (2010-2013), koji je prepoznat kao primjer najbolje prakse na Atinskoj konvenciji Evropske komisije januara 2014. godine.

CURRICULUM VITAE

Dr Marija Krivokapić (ex Knežević), vanr. prof.

Adresa na poslu:

Studijski program za engleski jezik i književnost
Filološki fakultet
Univerzitet Crne Gore
Danila Bojovica bb
81400 Nikšić
Crna Gora
tel/fax: +38240247109
mob: +38267308642
email: marija13a@gmail.com

Adresa kod kuće:

Marija Krivokapić
Vuka Karadžića bb
81400 Nikšić, Montenegro

OBRAZOVANJE:

BA, English Language and Literature, Faculty of Philosophy, Nikšić, University of Montenegro, Montenegro, 1994 (8 semesters)
MA, Philology, English Literature, Faculty of Philology, University of Belgrade, Serbia, 1999 (4 semesters)
PhD, Philology, English Literature, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia, 2004 (6 semesters)

RADNA ANGAŽOVANOST:

1994 – Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet, Studijski program za engleski jezik i književnost: Engleska književnost 19. vijeka, Engleska književnost 20. vijeka, Susreti kultura, Crna Gora u očima zapada, Engleski jezik struke; Savremena književnost američkih starosjedilaca (na MA nivou)

Gostujući profesor:

2005 – 2010, Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru
2010 – 2011 Fakultet za pravo i poslovne studije, Novi Sad
2009 - Louisiana State University at Alexandria, LA, USA

Kratka gostovanja u inostranstvu:

Državni univerzitet u Luizijani, SAD, april 2007
Univerzitet u Klagenfurtu, Austria, december 2008
Univerzitet u Mariboru, jun-jul, 2008
Univerzitet u Pardubicama, Češka Republika, june 2010
Univerzitet u Mariboru, jun-jul, 2011
Univerzitet u Centralnoj Oklahomi, Edmond, Oklahoma, SAD, november 2011

Fakultet za strane jezike, Univerzitet u Tirani, april 2012
Univerzitet u Ohridu, august 2013
Univerzitet u Vlari, Albania, september 2014
Univerzitet u istočnom Kentakiju, Ričmond, Kentucki, USA, April 2015
Sveučilište u Zadru, november 2015
Soderton Univerzitet, Štokholm, Švedska, june 2016
Sveučilište u Osijeku, maj, 2017
Sveučilište u Osijeku, april, 2018
Univerzitet u Minsku, Bjelarusija, december 2018
Univerzitet u Centralnoj Oklahomi, Edmond, novembar 2019

Eksterni ispitivač:

International Baccalaureate, 2018 -

Rukovodeće administrativne funkcije na univerzitetu:

Rukovodilac studijskog programa za engleski jezik i književnost, 2006-2008, 2013, 2005-2018
Direktor Instituta za jezik i književnost, 2014 - 2016
Prodekan za nauku i međunarodnu saradnju, Filozofski fakultet Univerzitet VCrne Gore, 2008 - 2014
Rukovodilac Uredničkog odbora Filozofskog fakulteta, 2010 - 2015
Rukovodilac postdiplomskih studija Filozofskog fakulteta, 2008-2009

PUBLIKACIJE

Knjige:

- M. Krivokapić, N. Diamond, *Slike Crne Gore u angloameričkoj književnosti (Images of Montenegro in Anglo-American Literature)*, Podgorica: Matica crnogorska, 2019.
- Amela Lukač Zoranić, M. Krivokapić, *Nineteenth Century British Poetry*, Novi Pazar: Univerzitet u Novom Pazaru, 2019.
- M. Krivokapić, N. Diamond, *Images of Montenegro in Anglo-American Creative Fiction and Film*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2016. ISBN (10): 104438-1705-8; ISBN (13): 978-1-4438-1705-9
- Runtić, Sanja, M. Knežević, *Suvremena književnost američkih starosjedilaca (Contemporary Native American Literature)*, Osijek: Filozofski fakultet, 2013. ISBN 978-953-314-059-9
- M. Krivokapić Knežević, *Ogledi iz savremene angloameričke književnosti (Essays in Contemporary Anglo-American Literature)*, Filozofski fakultet, Nikšić, 2011. ISBN 978-86-7798-072-6
- M. Krivokapić, *Ogledi iz savremene književnosti starosjedilaca Sjeverne Amerike – ka kraju indijanske istorije (Essays in Contemporary Native American Literature: Towards the End of Indian History)*, Filozofski fakultet, Nikšić, 2012. ISBN 978-86-7798-090-0
- M. Knežević, *Traganje za onostranim u prozi Dejvida Herberta Lorensa (Quest for Transcendence in D.H.Lawrences Fiction)*, Nikšić: Filozofski fakultet, 2010. ISBN 978-86-7798-031-3

- M. Knežević, B. Milatović, *Učimo engleski: od slike do rečenice [Start with a picture]*. 4. izd. Beograd: Jasen, 2007. ISBN 978-86-85337-03-1.
- M. Knežević, D. Džaković, *Englesko-srpski / Srpsko-engleski rečnik (English-Serbian/Serbian-English Dictionary)*, Beograd: Jasen, 2005, ISBN 86-85337-11-9, COBISS.SR-ID 125160716
- M. Knežević, A. Nikčević-Batrićević, *Reader's Companion to Victorian Literature*, Podgorica: Pobjeda, 2004. COBISS. CG-ID 87480048
- B. Milatović, M. Knežević, *Open and Play*. [1. izd.]. Nikšić: Kolo, 2004. ilustr.
- M. Knežević, *D. H. Lorens u Italiji (D. H. Lawrence in Italy)*, Zadužbina Andrejević, Beograd, 2000.

Urednik i ko-urednik:

- M. Krivokapić, A. Nikčević-Batrićević, eds., *Re-Entering Old Spaces*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2016
- A. Nikčević-Batrićević, M. Krivokapić, eds., *Mapping the World of Anglo-American Studies at the Turn of the Century*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2015
- M. Krivokapić, ed., *The Balkans in Travel Writing*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2015. ISBN 978-1-4438-7637-7
- Armela Panajoti, M. Krivokapic, eds. *Narrative Beign vs. Narrating Being*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2015.
- M. Krivokapić, et al., *New Approaches to Foreign Language Didactics*, Perugia: Guerra, 2014. ISBN: 978-88-557-0531-8.
- M. Krivokapić, A. Nikčević-Batrićević, eds., *The Beauty of Convention*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2014. ISBN 9 781443 854696
- B. Savaneli, M. Krivokapić, M. Pikhart, eds., *Fourth International Conference on Humanities and Social Sciences*, MCSER, Rome, Faculty of Philosophy, Nikšić, 2014. ISBN 978-88-909163-0-4.
- M. Krivokapić Knežević, A. Banjević, eds., *Re/constructing Meaning: Acquiring Mastery in Translation Studies*, Skopje: Filološki fakultet, 2013. ISBN 978-608-234-019-7
- M. Krivokapić Knežević, et. al. *Teaching Foreign Languages for Specific Purposes*, Perugia: Guerra, 2012. ISBN 978-88-557-0491-5
- M. Knežević, A. Nikčević Batrićević (eds.), *The Face of the Other in Angloamerican Literature*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2011. ISBN: 9 781443 833516
- M. Knežević, A. Nikčević Batrićević, eds., *Voicing the Alternative: Papers on English Language and Literature*, Filozofski Fakultet, Nikšić, 2011
- M. Knežević, A. Nikčević Batrićević, eds., *On the Limits of Theory: Papers on English Language and Literature*, Filozofski fakultet, Nikšić, 2011
- M. Knežević et al., *Critical Comparison of Foreign Language Studies in the Region of South East Europe*, Tirana: Faculty of Foreign Languages, 2011. ISBN: 978-86-7798-070-2
- M. Knežević, N. Vuković, eds., *Reading the Past: Understanding the Future*, Nikšić: Filozofski fakultet, 2010.
- A. Nikčević Batrićević, M. Knežević, eds., *Constructing, Deconstructing, Reconstructing Language and Literary Matters*, Nikšić: Filozofski fakultet, 2010. ISBN 978-86-7798-045-0

- M. Knežević, A. Nikčević Batrićević, eds., *Recounting Cultural Encounters*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2009. ISBN (13) 978-1-4438-0566-7
- M. Knežević, A. Nikčević Batrićević, eds., *Reconsidering Conventions: Essays on Language and Literature*, Nikšić: Filozofski fakultet, 2009. ISBN 978-86-7798-036-8 COBISS.CG-ID 14432528
- A. Nikčević-Batrićević, M. Knežević, eds., *Mala mjera: Size Zero*, Podgorica: Pobjeda, 2009. ISBN 978-86-309-0278
- A. Nikčević-Batrićević, M. Knežević, eds., *Culture-Bound Translation and Language in the Global Era*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2008. ISBN (13) 9781847184627
- A. Nikčević-Batrićević, M. Knežević, eds., *Challenging Theory and Improving Practice*, Nikšić: Filozofski fakultet, 2008. [COBISS.CG-ID [5981197](#)]
- M. Knežević, A. Nikčević-Batrićević, eds., *History, Politics, Identity: Reading Literature in a Changing World*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2008, ISBN (13) 9871847185099
- A. Nikčević Batrićević, M. Knežević, eds., *New Perspectives: Essays on Language, Literature and Methodology*, Nikšić: Filozofski fakultet, 2007. ISBN 978 86 7798 015 3 COBISS. CG-ID 11 978768.
- M. Knežević, A. Nikčević Batrićević, eds., *Reading Across Borders: Papers in Language and Literature Studies*, Nikšić: Filozofski fakultet, 2005. ISBN 867798 009 1 COBISS.CG-ID 10680336

Poglavlja u monografijama:

- M. Krivokapić, "D. H. Lawrence's 'Classical American' Essays," *Studije iz klasične američke književnosti*, Podgorica: Arto, 2018, pp. i-v.
- M. Krivokapić, "Ženski kod u poeziji savremene crnogorske autorke Katarine Sarić," *Književnost i jezik u funkciji promovisanja univerzalnih vrijednosti i identitetskih komponenti crnogorskog društva*, Nikšić: Filološki fakultet, 2017, pp. 225-245.
- M. Krivokapić, "Tony White's *Another Fool in the Balkans: In the Footsteps of Rebecca West*," *The Balkans in Contemporary Travel Writing*, ed. M. Krivokapić, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2015: 227-250 ISBN 978-1-4438-7637-7.
- Nikčević-Batrićević, M. Krivokapić, "Dervla Murphy's *Through the Embers of Chaos*," *The Balkans in Travel Writing*, ed. M. Krivokapić, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2015: 209-225. ISBN 978-1-4438-7637-7.
- M. Krivokapić, "D. H. Lawrence's Authorial Wanderings around the Great War," *Narrative Being vs. Narrating Being*, eds. Panajoti, Armela, M. Krivokapić, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2015.
- A. Nikčević-Batrićević, M. Krivokapić, M. D. Đurić, "Anne Sexton's Search for an *écriture feminine*: Reading, Writing and Echoing the Female Identity," *Mapping the World of Anglo-American Studies at the Turn of the Century*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2014
- M. Krivokapić, N. Diamond, "Going against the Grain of History: Thomas King's *Inconvenient Indian*," *Going against the Grain: Essays on English Language and Literature*. Ur. Petar Penda, Željka Babić i Tatjana Bijelić, Banja Luka:

- Filozofski fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci, 2013: 54-65. ISBN 978-99955-58-24-6.
- M. Krivokapić Knežević, "Teaching Other Languages," *New Trends in Foreign Language Didactics*, ed. M. Krivokapić Knežević et al, Perugia: Guerra, 2014. ISBN: 978-88-557-0531-8.
- M. Knežević, "On the Edge of Meaning: Native American Sanctuary of Words", *On the Borders of Convention*, eds. M. Knežević and A. Nikčević Batrićević, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2010: 115-135, ISBN (10) 1-4438-2224-8
- M. Knežević, "D. H. Lawrence: A Modernist in Florence", *Il corpo, la fiamma, il desiderio. D. H. Lawrence, Firenze e la sfida di Lady Chatterley*. Edizioni dell'Assemblea. Consiglio Regionale della Toscana. Vol. n. 40. Firenze, 2010: 141-158
- M. Knežević, "The Strange Meeting in *Arthur and George*", in M. Knežević, A. Nikčević Batrićević, *Recounting Cultural Encounters*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2009: 147-170. ISBN (13) 978-1-4438-05607
- M. Knežević, "Modest Proposals of Some Twenty-First Century Novels", *The Novel in English at the Start of the Twenty-First Century: Recontextualizing the Tradition*, ed. Olga Glebova, Akademia im. Jana Długosya w Czestochowie, Czestochowa, 2009: 25-36. ISBN 978-83-7455-084-0
- M. Knežević, "*Montenegro: A Novel* by Starling Lawrence", in M. Knežević, A. Nikčević-Batrićević, eds. *History, Politics, Identity: Reading Literature in a Changing World*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2008: 59-74. ISBN (13) 9871847185099

Radovi u međunarodnim časopisima:

- M. Krivokapić, "Traveling for Reciprocity: LeAnne Howe's *Chocktaling on Other Realities*," *Neohelicon*, 2019, DOI: 10.1007/s11059-019-00505-1
- M. Krivokapić, A. Nikčević-Batrićević, "Women Writers and Their Destination(s): Influences and Comparisons, Marginalizations and Demarginalizations," *Neohelicon*, 2019, DOI: 10.1007/s11059-019-00506-0
- M. Krivokapić, A. Nikčević-Batrićević, N. Sirković, "Reclaiming/Renaming Histories in Literature, Art, and Culture," *Folia linguistica et litteraria*, br. 26, 2019, 7-11. UDK 82.09:930.85, DOI: 31.902/fil.26.2019.1
- M. Krivokapić, "Iz starosjedilačkog pera - pjesme o domu američkih starosjedilaca." *Krik: časopis za kulturu i umjetnost*, 1, 2018: 31-37.
- M. Krivokapić, A. Nikčević-Batrićević, "Destination/s in Anglo-American Literature." *Folia linguistica et litteraria*, 24 (2018): 5-8. DOI: 10.31902/fil.24.2018.1
- M. Krivokapić, Svetlana Kalezić Radonjić, Jelena Knežević, "Uvod: komparativistika u novom ključu." *Folia linguistica et litteraria*, 23 (2018): 7-11, DOI: 10.31902/fil.23.2018.1
- M. Krivokapić, Svetlana Kalezić Radonjić, "Interdisciplinary Approach to Literature / Interdisciplinarni pristup književnosti." *Folia linguistica et litteraria*, 22 (2018): 7-11, DOI: 10.31902/fil.22.2018.1
- M. Krivokapić, "Displacing the orenda: *The Orenda* by Joseph Boyden," *Književna smotra*, 2017: 91-103.
- M. Krivokapić, Lj. Mijanovic, "At the End is *piurra*: Don Rearden's *Raven's Gift*," *Anafora*, vol. 4, issue 2, 2017: 219-239.

- M. Krivokapić, A. Nikčević-Batrićević, Robert Sullivan, "Introduction. Renaissance/s in Anglo-American Literature," *Folia linguistica et litteraria*, 19 (2017): 7-9.
- Runtić, S., Krivokapić, M., Petete, T. et al. "Contemporary Native American realities: in search of literary and cultural sovereignty." *Neohelicon* (2017) 44: 83. doi:10.1007/s11059-017-0366-0
- M. Krivokapić, "To Ojibwe Country and Back: *Books and Islands in Ojibwe Country* by Louise Erdrich," *Neohelicon*, 2016. DOI: 10.1007/s11059-017-0368-y; edited and with an introduction by S. Runtic, M. Krivokapic, T. Petete, and N. Diamond. DOI: 10.1007/s11059-017-0366-0
- Tom Phillips, Marija Krivokapić, "Writing places: the conceptualisation and representation of space, location and environment in literature," *Folia linguistica et litteraria*, 15 (2016): 5-12.
- Aleksandra Nikčević-Batrićević, Marija Krivokapić, "Introduction: The Discourse of Power in Anglo-American Literature," *Folia linguistica et litteraria*, 15 (2016): 7-10.
- M. Krivokapić, P. Penda, "Balkan Higher-Education Express," *Folia linguistica et litteraria*, No 13, 2016: 125-132, ISSN 1800-8542.
- Diamond, Neil and Marija Krivokapić, 2016. "About *The Raven's Gift* with Don Rearden." *Folia linguistica et litteraria*, no. 14, pp: 227-233.
- M. Krivokapić, A. Panajoti, "On Postcolonial Influence on Reading and Writing Travel," *Journal on Balkan and Near East Studies*, ISSN: 1944-8961; DOI 10.1080/19448953.2017.1315117, 2017.
- M. Krivokapić, N. Diamond. "Towards Montenegro: A Land of Giants and Panthers," *Factas Universitatis. Language and Literature Series*, 2015, ISSN 0354 – 4702 (Print), ISSN 2406-0518 (Online)
- M. Krivokapić, N. Diamond, "With Tony White on *Another Fool in the Balkans*." *Folia Linguistica et Litteraria*, No 10, 2015: 201-209. ISSN 1800-8542
- M. Krivokapić. "‘Jedna dobra priča, baš ta’ pod lupom ‘Divljeg Istoka’." *Riječ*. ISSN 0354-6039, UDK 821.111(73).09-32, 2014, pp: 149-170.
http://www.rijec.ac.me/casopisi/rijec_9.pdf
- M. Krivokapić, "Izazovi teoriji akademskog pisanja." *Univerzitetska misao*, Vol. 13, No. 1., International University of Novi Pazar, 2014, ISSN 1451-3870.
- M. Krivokapić, "The Balkans in Contemporary Anglo-American Travel Writing," *Mediterranean Journal for Social Sciences*, Vol. 5, No 13, MCSER Publishing, Rome, June 2014. ISSN: 2039-9340 (print) ISSN: 2039-2117 (online): 139-146.
- A. Nikčević-Batrićević, M. D. Đurić, M. Krivokapić, "Map of Reading and Re-reading: Many Voices, Female Voices, Plath's Voices," *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 4, No. 11, November 2014 (TPLS, print ISSN 1799-2591; online ISSN 2053-0692), Academy Publisher, Finland. ISSN 1799-2591, 2014, pp. 2209-2214. doi:10.4304/tpls.4.11.2209-2214
- M. Krivokapić, "John Trudell: *Lines from a Mined Mind*," *Jezik, književnost, marginalizacija: književna istraživanja*, ur. Vesna Lopičić, Biljana Mišić Ilić, Filozofski fakultet u Nišu, 2014: 339-349. UDC 821.111(73)(=81/=82).09 Trudell J. ISBN 978-86-7379-324-5
- M. Krivokapić Knežević, V. Vukićević Garić, "D.H. Lawrence and James Joyce: Authorial Wonderings and the Great War." *Filolog: časopis za jezik*,

- književnost i kulturu*, godina V, broj. 10, Univerzitet u Banjoj Luci, Banja Luka, 2014, pp: 123-129.
- M. Krivokapić, "O izgradnji književne teorije starosjedilaca Sjeverne Amerike" ("On the Development of Native American Critical Theory"), *Univerzitetska misao*, Br. 12/2, International University of Novi Pazar, 2013, pp: 5-21, ISSN 1451- 3870
- M. Krivokapić, "From the Chameleon's Back: John Trudell on the Civilization of 'Name Callers'," *Nation, Nationality, Nationhood: What is in a name? In esse, English Studies in Albania Journal of the Albanian Society for the Study of English (ASSE)*, Vol.4, Vlora, 2013: 137-150. ISSN 2078741-3
- M. Krivokapić Knezevic, "Implicirani poredak romana *Supruga antilopa*." *Filolog*, IV/2011, pp: 18-28, ISSN 1986-5864, UDK 821.111(73)-31.09
- M. Knežević, "Teaching at the Maribor Summer School: Native North American Fiction: Story and Metastory," *Maribor International Review*, Vol.4, No.1 (2011): 12-14.
http://events.ff.unimb.si/mir/files/2011/Knezevic_NativeAmericanFiction.pdf
- M. Knežević, "The Concept of Relations in Thomas King's Novel *Medicine River*" *Only Connect... In esse, English Studies in Albania Journal of the Albanian Society for the Study of English (ASSE)*, Vol.2, Vlora, 2011: 7-18. ISSN 2078741-3
- M. Knežević, "Moving us beyond formulas: an interview with Craig S. Womack." *Folia linguistica et litteraria*, ISSN 1800-8542, 2011, br. 3/4, str. 449-464.
- M. Knežević, "The Power of Culture, the Authority of the Narrator, and the Law of the Narrative: D. H. Lawrence's *Kangaroo*," *Etudes Lawrenciennes: Power, Creativity and the Law*, Paris: Press Universitaires de Paris Ouest, 2010. ISSN 0994-5490
- M. Knežević, "Sherman Alexie's Version and Subversion of Native American Storytelling Tradition," *American & British Studies*, Vol. 3, 2010, pp. 61-75, ISSN: 1803-6058
- M. Knežević, "Facing the Other to Death," *Folia Linguistica et Litteraria*, No1-2, 2010: 51-66. ISBN 1800-8542
- M. Knežević, "Šta je ubilo Džun? Akretivne pripovijesti Luiz Erdrik," *Riječ*, br 3, 2010, Nikšić, Institut za jezik i književnost, Filozofski fakultet, 2010: 83-98, ISBN: 0354-6039
- M. Knežević, "Changing Perspectives in Sea and Sardinia," *Etudes Lawrenciennes: A Plurality of Selves and Voices*, Paris: Press Universitaires de Paris Ouest, 2009: 247-262, ISSN 0994-5490
- M. Knežević, "Koncept varalice u starosjedilačkoj prozi Sjeverne Amerike," *Lingua Montenegrina*, Podgorica, 2009: 431-448, ISSN 1800-7007
- M. Knežević, M. Mrdak-Mićović, "Silence of the Other in Modern English Fiction," *Facta Universitatis (Linguistics & Literature)*, Vol. 7, No 2, Univerzitet u Nišu, 2009: 201-207;
<http://facta.junis.ni.ac.rs/lal/lal200902/lal200902toc.html>
- A.Nikčević-Batrićević, M. Knežević, "The Woman Artist in Edna St. Millay's Poetry," *Armenia Folia Anglistika, International Journal of English Studies*, 1-2 (6), Yerevan State University, Yerevan, 2009: 220-225. ISSN 065183
- M. Knežević, "Facing the Other: An Attempt at Eschatological Interpretation of D. H. Lawrence's Work", *Philologia*, No 6, Belgrade, 2008: 102-114. ISSN 1451-5342

- M. Knežević, A. Nikčević-Batrićević, "The Symbolism of Ascent and Shifting Narrative Technique in *Women in Love*," *Etudes Lawrenciennes*, Vol. 37., Publication du Groupe d'Etudes Lawrenciennes Centre de Recherches Anglophones (CREA) Univeriste Paris 10, 2007: 201-215. ISSN 0994-5490, ISBN 978 2 84016 026 7
- M. Knežević, A. Nikčević Batrićević, "Snakes, Birds and Scarecrows: Waving Realities in Modern American Literature," *Armenia Folia Anglistika*, Vol. 2-4, *Internation Journal of English Studies (AASE)*, 2007: 120-129. ISSN 065183
- M. Knežević, "D. H. Lawrence and a 'shimmering protoplasm of art'", *Philologia*, No 4, Belgrade, 2006: 115-122. ISSN 1451-5342

Radovi u nacionalnim časopisima:

- M. Knežević, "Delikatna mreža Ceremonije Lesli Marmon Silko," *ARS*, 5/6, Podgorica: 2010: 223-233. ISSN 0352-6739
- M. Knežević, "Traganje za izgubljenim vremenom Artura i Džordža u romanu *Artur & Džordž* Džulijana Barnsa," *Ars*, Podgorica: 2009: 194-214. ISSN 0352-6739
- M. Knežević, "Ka ontologiji umjetnosti Dejvida Herberta Lorensa," *Ars*, Vol. 5-6, 2006: 150-161. ISSN 0352-6739
- M. Knežević, "Jezik ljubavi u romanima D.H. Lorensa," *Riječ*, god. 11, br. ½, 2006: 75-85. ISSN 0354-6039
- M. Knežević, "Dejvid Herbert Lorens o vaspitanju i obrazovanju" ("David Herbert Lawrence on Education"). *Vaspitanje i obrazovanje*, br. 3, 2004: 148-159. ISSN 0350-1094
- M. Knežević, "Dejvid Herbert Lorens *Etrurska mjesta* i *Čovjek koji je umro*," *Ovdje*, ISSN 0475-1159, 2001, god. 32, br. 388/390, str. 8-15, ilustr.
- M. Knežević, "D. H. Lorens – *More i Sardinija*," *Ovdje*, ISSN 0475-1159, 2001, god. 32, br. 388/390, str. 16-26, ilustr.
- M. Knežević, "Skrivena strana mjeseca," *Stvaranje*, ISSN 0039-422X, 2001, god. 56, br. 1/3, str. 53-67.
- M. Knežević, "Dejvid Herbert Lorens: susret s drugima," *Stvaranje*, ISSN 0039-422X, 2001, god 56, br. 10/12, str. 209-221.

Radovi predstavljeni na međunarodnim konferencijama i objavljeni ili prihvaćeni za objavljivanje:

- M. Krivokapić, "Across Native American Urban Diaspora," *XV International Conference on Anglo-American Literature*, Narodna biblioteka Cetinje, June 27-28, 2019
- M. Krivokapić, "The Concept of Home in Native American Urban Experience," *English Language and Anglophone Literatures Today, ELALT 5*, University of Novi Sad, March 9, 2019
- Marija Krivokapic, "Translating Montenegrin Mystique," International Book Fair round table *Found in Translation*, Herceg Novi, July 23, 2018.
- Marija Krivokapic, "Reclaiming Home in Native American Women Poetry," *Reclaiming/Renaming Histories*, XIV International Conference on Anglo-American Literature and Culture, Faculty of Philology: Niksic, June 28-29, 2018

- Marija Krivokapic, "LeAnne Howe's *Choctalking on Other Realities*." *Neo-native Symposium*. University of Riverside, California, November 1-4, 2017, presented.
- Amela Lukac Zoranic, Marija Krivokapic, "The Piazza of Novi Pazar: the Mirror of the Society." 14th AHRA Conference, Architecture, Festival, and the City, Birmingham University, UK, October 2017, presented.
- Marija Krivokapic, "Destination/s of a Flea: *Autobiography of a Flea* by Anon," *Destination/s*, University of Montenegro, Tivat, September 8-9, 2017, presented.
- Marija Krivokapic, "Canada under Jesuit Eyes: *Black Robe* by Brian Moore," *Canada 150 Filmed*, University of Belgrade, April 21-22, 2017, presented, accepted for publication.
- Aleksandra Nikčević-Batričević, Marija Krivokapić, "Andienne Rich's Transformational Rhetoric: Moving the Registers of the Twentieth Century Poetry," Univerzitet u Banjoj Luci, Filozofski fakultet, Studijski program za engleski jezik i književnost 3rd International Conference on English Language and Literature Studies (CELLS): Transcending Borders and Binaries: New Insights into Language, Literature, and Culture, University of Banja Luka, 9th and 10th June 2017, presented, accepted for publication.
- M. Krivokapić, "The Books of Ojibwe Islands as Read by Louise Erdrich," a paper presented at the international conference *Contemporary Indigenous Realities*, Filozofski fakultet, Nikšić, June 25-27, 2015, book of abstracts, ISBN 978-86-7798-097-9
- M. Krivokapic, A. Nikčević-Batričević, "The Life of the Woman and the Poet in Our Time: 'From the Ordinary to the Familiar, From the Familiar to the Known, From the Known to the Visionary'," a paper presented at the international conference *Re-entering the Old Spaces*, Filozofski fakultet, Nikšić, October 2014, in the book of abstracts, ISBN 978-86-7798-093-1
- M. Krivokapić, A. Panajoti. (2014). "The Influence of Postcolonial Theory on Writing and Reading Travel," a paper presented at the international conference *Re-entering the Old Spaces*, Filozofski fakultet, Nikšić, October 2014, in the book of abstracts, ISBN 978-86-7798-093-1
- M. Krivokapić, "Pjesma 'Omalovaži' Šermana Aleksija," *Poezija! / Poetry!*, Novembar 2013, Cetinje: American Corner. In print.
- M. Krivokapić Knežević, A. Banjević, "Developing Applied Foreign Language Studies at the University of Montenegro," *Teaching Foreign Languages for Specific Purposes*, Perugia: University for Foreigners, 2012: 61-72. ISBN 978-88-557-0491-5
- M. Knežević, "O izgradnji kritičke teorije starosjedilaca Sjeverne Amerike," *New Trends in Literary Theory*, Montenegrin Academy of Science, November 2012
- M. Knežević, "Round the Scoop of a Bend: The Language of Circles in D. H. Lawrence and Native Americans," *Jezik, književnost, komunikacija / Language, Literature, Communication*, Niš: Filozofski fakultet, 2012: 373-384. ISBN 978-86-7379-240-8
- M. Knežević, A. Banjević, "The Project of Diversification: Foreign Language Studies at the University of Montenegro," **Critical Comparison of Foreign Language Studies in the Region of South East Europe, Tirana: Faculty of Foreign Languages, 2011: 11-18. ISBN 978-86-7798-070-2**

- M. Knežević, Isabelle White, "The Two Voices and the Combination of Addressees", *Modernizing Literary and Cultural Studies*, Faculty of Philology, Banja Luka, 2011: 7-12. ISBN 978-86-7798-071-9
- M. Krivokapić Knežević, "Maximum Morality of Art: Thomas King's *Medicine River*," *Where No One Else Has Gone Before*, ed. M.B. Spenser, Southeastern Oklahoma State University, 2011: 28-34. ISBN 978-0-9763852-6-4
- M. Knežević, "Trickster Manoeuvres and Minimum Morality of *The Toughest Indian in the World*", *Images, Imagination, and Beyond*, ed. M. Spenser, Southeastern Oklahoma State University, 2010: 120-126. ISBN 978-0-9763852-6-4
- M. Knežević, "Jezik bunta protiv politike asimilacije u savremenoj prozi američkih starosjedilaca," *Jezik, književnost, promene: književna istraživanja*, ur. Vesna Lopičić, Biljana Mišić Ilić, Filozofski fakultet, Niš, 2010, pp. 283-296, ISBN: 978-86-7379-205-7
- M. Knežević, „Izborni kursevi iz jezika i književnosti”, *Individualizacija i diferencijacija u nastavi jezika i književnosti*, priredile, J.Vučo i B.Milatović, 2009, str.440-454, ISBN 978-86-7798-037-5, COBISS.CG-ID 14536720, UDK 378.336:811.111
- M. Knežević, "D. H. Lawrence: 'And He Became Un-Englished'", *Challenging Theory and Improving practice*, eds. Aleksandra Nikčević-Batrićević and Marija Knežević, Nikšić: Filozofski fakultet, 2008, pp. 135-144.
- A.Nikčević Batrićević, M. Knežević: „Avanaturistički roman kao medijum u savladavanju stranog jezika,” *Multidisciplinarnost u nastavi stranog jezika i književnosti*, priredila Julijana Vučo, Filozofski fakultet: Nikšić 2008, str. 275-280, ISBN 978 86 7798 017 7, COBISS.CG-ID 12390160
- A.Nikčević Batrićević, M. Knežević: „Jezik književnog teksta: Izazov u reformisanoj nastavi,” *Uloga nastavnika u savremenoj nastavi jezika*, priredila Julijana Vučo, Filozofski fakultet: Nikšić 2007, str. 157-161, ISBN 978 86 7798 011 5, COBISS.CG-ID 11132688
- M. Knežević, A. Nikčević Batrićević: „Engleska književnost u reformisanoj nastavi,” *Filološke studije na reformisanom univerzitetu*, priredila Julijana Vučo, Filozofski fakultet, Nikšić: 2006, str. 135-141, ISBN 86 7798 004 0 COBISS.CG-ID 10265872
- A. Nikčević-Batrićević, M. Knežević: „Uloga kritičkih teorija u savremenoj nastavi književnosti: Jedan argument u prilogu demonu teorije,” *Savremene tendencije u nastavi jezika i književnosti*, priredila Julijana Vučo, Filološki fakultet: Beograd 2007, str. 162-169. ISBN 978-86-86419-36-1
- M. Knežević, B. Milatović, "Specifičnost Lorensovog putopisnog glasa: More i Sardinija kao *fascinantni čin samootkrivanja*," In B. Čubrović and M. Daničić (eds). *Glas u jeziku, književnosti i kulturi : zbornik radova*. Beograd: Philologia, 2007, str. 121-130.
- M. Knežević, B. Milatović, „Učenik kao aktivan učesnik u reformisanoj nastavi“, *Nastava jezika u reformi obrazovanja*, priredila Julijana Vučo, Nikšić: Filozofski Fakultet, 2006, str. 174-178. ISBN 86-7798-005-9; 86-7664-050-5.
- A.Nikčević Batrićević, M. Knežević, "Fitzgerald's Lost Decade: An Intriguing Play of Time and Place," rad predstavljen na interkatedarskoj konferenciji u Nišu 2006. godine, Filozofski fakultet u Nišu, knjiga apstrakata, str. 15.
- M. Knežević, "A Slit in the Umbrella", *Reading Across Borders: Papers in Language and Literary Studies*, eds. M. Knežević, A. Nikčević-Batrićević, Nikšić: Faculty of Philosophy, 2005, pp. 171-180, ISBN 86-9908-009-1

Radovi predstavljani na nacionalnim konferencijama i objavljeni:

- M. Krivokapić, “Ženski kod u poeziji savremene crnogorske autorke Katarine Sarić” (Woman code in the poetry of contemporary Montenegrin author Katarina Sarić), Naučni skup *Književnost i jezik u funkciji promovisanja univerzalnih vrijednosti i identitetskih komponenti crnogorskog društva*, Filološki fakultet, Nikšić, 22. decembar 2017.
- M. Krivokapić, “Međunarodna saradnja na Filozofskom fakultetu”, *Pedeset godina edukativno-istraživačke misije Filozofskog fakulteta*, Nikšić: Filozofski fakultet, 2013.
- M. Knežević, “Pozicija oca Demijana u kulturi Čipeva Indijanaca: *Posljednji izvještaj o Litl No Horsu Luis Erdrič*”, *Size Zero / Mala mjera: ženski lik u književnom tekstu*, ed. A. Nikčević Batrićević, Podgorica, 2011, pp: 219-234, ISBN 978-9940-579-01-2
- M. Knežević, J. Mašnić, “Odrednice naučnoistraživačkog rada i primjena istog u nastavi na Filozofskom fakultetu”, *Naučnoistraživački rad na univerzitetu u funkciji nastave i iskustva sa primjenom Bolonjske deklaracije*, *Luča*: časopis za sociologiju, godina IV, br. 1, 2010, pp: 224-234, ISBN 1800-6167
- M. Knežević, B. Milatović, “Specifičnost Lorensovog putopisnog glasa: *More i Sardinija* kao ‘fascinantni čin samootkrivanja’”, rad predstavljen na anglističkoj konferenciji konferenciji *Glas u jeziku književnosti i kulturi* i objavljen u istoimenom zborniku u izdanju *Philologia*, Beograd, 2007, str. 121-130. ISBN 978-86-844461-12-5, COBISS.SR-ID 145640204
- M. Knežević, “Lutanja Jana i Kore Gordon kroz Srbiju i Crnu Goru”, *Jezik, književnost, politika / Language, Literature, Politics*, Niš: Filozofski fakultet, 2007, str: 355-366. ISBN 978-86-7379-144-9
- M. Knežević, “Da li vjerujemo Koscu?“, rad predstavljen na naučnom skupu *Žensko pismo*, Američki ugao, Podgorica, novembar 2008. godine i objavljen u *Size Zero: Mala mjera*, ur. A. Nikčević-Batrićević, M. Knežević, Pobjeda, Podgorica, 2009, str. 123-134, ISBN 978-86-309-0278-9, COBISS.CG-ID 1425102

Prikazi:

- M. Krivokapić, “Ženski kod u književnosti Katarine Sarić,” u Katarina Sarić, *Svejadno mi je i druge dijagnoze*, Budva: JU Narodna biblioteka Budve, 2018, 105-132
- M. Krivokapić, Introduction. “Avalanche of Emotions.” In Amela Lukač Zoranić, *Lullaby*. Lambert Academic Publishing, 2018, pp: 2-8. ISBN 978-613-9-98875-4.
- M. Krivokapić, et. al. Miloš D. Đurić (2014): *English for Electrical Engineering (Modules 1 and 2)*. Belgrade: Academic Mind and Faculty of Electrical Engineering, University of Belgrade. ISBN 978-86-7466-501-5. COBISS.SR-ID 207124748.
- M. Krivokapić, «Miloš D. Đurić i Natalija Panić Cerovski - *Bazični frazalni glagoli (englesko-srpski)*», *Prevodilac*, Vol. 13, Beograd, 2013.

- M. Knežević, *Desire for Love: The Secret Longings of the Human Heart in D.H. Lawrence's Works* by Marina Ragachewskaya, Cambridge Scholar Publishing, 2012
- M. Knežević, "D. H. Lorens, Firenca i izazov Ledi Četerli (*D. H. Lawrence, Firenze e la sfida di Lady Chatterley*, a cura di Serena Cenni e Nick Ceramella, Firenze, 2009). *Riječ*, ISSN 0354-6039, nova serija, 2010, br. 3, str. 209-213.
- M. Knežević, "Međunarodne anglističke konferencije na Filozofskom fakultetu u Nikšiću", *Riječ: časopis za nauku o jeziku i književnosti*, Nova serija, Br. 1, Filozofski fakultet, Nikšić, 2009, pp. 233-236. ISSN 0354/5039
- M. Knežević, "Camp Beauregard Library: Keeper of National Heritage", *Towntalk*, Alexandria, LA, USA, November 19, 2009, B5
- M. Knežević, "Vesnina Indija", u Vesna Anastasija Božović, *Stopa... Moja... Indija*, Nikšić: Književna zajednica „Vladimir Mijušković”, 2008. ISBN 978-994-9166-0-5, COBISS.CG-ID 130375484Č; M. Knežević, "India of Vesna's Apprehension", in Vesna Anastasija Božović, *Step... My... India*, translated into English by Marija Knežević, Književna zajednica „Vladimir Mijušković”, Nikšić, 2008. ISBN 978-994-9166-0-5, COBISS.CG-ID 130375484
- M. Knežević, "Zoran Paunović, *Istorija, mit, fikcija*", *Vijesti*, 7. januar 2006.
- M. Knežević, «Danijela Vuksanović-Vukoslavović i Veselj Beganaj, *Roma Falk Tales*,» Podgorica: NVO Pro Youth-NVO Početak, 2005.
- M. Knežević, "Život i djela: Pol Poplavski, *D. H. Lorens: Bibliografski priručnik*," *Ovdje*, ISSN 0475-1159, 2001, god. 32, br. 394/396, str. 85-88.

Recenzent u časopisima i monografskih izdanja:

- [sic], journal of literary and cultural studies, the University of Zadar, Croatia, print ISSN 1799-2591; online ISSN 2053-0692, 2009 –
- Filolog*, ISSN 1986-5864, journal of language and literature, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, 2012 -
- Facta Universitatis: Series Linguistics and Literature*, University of Nis, Serbia, 2013 –
- Belgrade Bells, Belgrade English Language and Literary Studies*, broj II (2010) ISSN 1821-3138, 2010 –
- in esse*, Albanian Society for the Study of English, University of Vlora, Albania, 2010 –
- De Gruyter Open*, Open Access book program, 2014 -
- Književna smotra*, 0455-0463, XLV 172 (2), 2014 -
- Reči*, ISSN 1821-0686, 2014 -
- Riječ*, ISSN 0354-6039, University of Montenegro, 2009 –
- Univerzitetaska misao*, International University of Novi Pazar, ISSN: 1451-3870, 2012-
- The Said and the Unsaid: Paper on Language, Literature, and Culture*, Faculty of Humanities, University of Vlora, ISSN 2079-7508, 2011 -
- Philologia*, University of Belgrade, ISSN 1451-5342, 2009 –
- Dr. Dragana Mašović, *Irska književnost*, Niš: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2013
- Dr. Sandra Josipović, *Anglo-irski modernisti u srpskoj književnoj kritici*, Filološki fakultet, Beograd, 2013

Književni diskurs u srpskoj kulturi i kulturama drugih naroda, eds. Vesna Lopičić i Biljana Mišić Ilić, Univerzitet u Nišu, 2015
Philologia Serbica, journal of language and literature, Univerisity of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, 2016 -
Anafora, journal of language and literature, Univerisity of Osijek, Croatia, 2016 -
Civitas, journal for the studies in the field of humanities, Faculttet za pravne i poslovne studije, Novi Sad, 2018 -
Cultura Balkanica, Centar za proučavanje orijentalne civilizacije i kulture, Novi Pazar, 2019 -
Cultural Perspectives, Journal for Literary and British Cultural Studies in Romania, "Vasile Alecsandri, University of Bacau, 2018 -

Preводи:

- A. Nikčević Batrićević, M. Krivokapić, "Šal" od Luiz Erdrik, *Ars*, 2019. pending
M. Krivokapić, From *This Script*, by Jenny Lindsay, "Odakle zovem?" književni festival, Podgorica: Karver, 2018.
M. Krivokapić, ed., *D. H. Lawrence: Essays in Classical American Literature*, Podgorica: Arto, 2018.
M. Krivokapić, Unknown Author, *Teleny, or the Reverse of the Medal*, Podgorica: Arto, 2017.
M. Krivokapić, ed., *Izbor iz savremene kratke proze američkih starosjedilaca (Selection from Contemporary Native American Short Fiction)*, *Ars*, 2015. In print.
M. Krivokapić, Linda Hogan, Proza i poezija, "Odakle zovem?" književni festival, Knjižara "Karver," Podgorica, June 2015.
http://www.odaklezovem.net/pdf/Linda_Hogan.pdf.
M. Krivokapić, Meg Wolitzer, *Belzhar*, Prologue, "Odakle zovem?" književni festival, Knjižara "Karver," Podgorica, June 2015.
<http://www.odaklezovem.net/index.php/meg-volicer>
M. Krivokapić, ed., *Savremena poezija američkih starosjedilaca (Contemporary Native American Poetry)*, *Ars*, 2015, pp: 69-82, ISSN 0352-6739.
M. Krivokapić, A. Nikčević-Batrićević, Ketrin Galager. "Marksizam i novi istorizam," i Barbara Kristijan, "Trka za teoriju." *THEORIA, POIESIS, PRAXIS: SAVREMENA KNJIŽEVNOTEORIJSKA MISAO 2*. Priredila A. Nikčević-Batrićević. Biblioteka Savremena proza, Cetinje, 2015. in print.
M. Krivokapić, A. Nikčević-Batrićević. Barbara Kristijan, "Trka za teoriju." *THEORIA, POIESIS, PRAXIS: SAVREMENA KNJIŽEVNOTEORIJSKA MISAO 2*. Priredila A. Nikčević-Batrićević. Biblioteka Savremena proza, Cetinje, 2015.
M. Krivokapić, D. H. Lorens. *More i Sardinija*. Cetinje: Otvoreni kulturni forum, 2016.
A. Nikčević-Batrićević, M. Krivokapić, Margaret Atvud, "Vrijeme je da opet zavolimo muškarce." *Ars*, 2014: 101-103, ISSN 0352-6739.
A. Nikčević-Batrićević, M. Krivokapić, Ketj Pejdz, "Ja volim da gledam." *Ars*, 5-6, 2014: 195-199. ISSN 0352-6739.
M. Knežević, ed., *Legende sjevernoameričkih plemena (Legends of North American Tribes)*. Nikšić: Filozofski fakultet, 2011, ISBN 978-86-7798-061-0

- M. Knežević, ed., *Izbor južnoafričkih pripovjedaka (Selection of South African Short Stories)*. Nikšić: Filozofski fakultet, 2011, ISBN 978-86-7798-051-1
- M. Knežević, ed., Šerman Aleksi, *Najjači Indijanac na svijetu (Sherman Alexie, The Toughest Indian in the World)*, Filozofski fakultet: Nikšić, 2009, (with an introduction by M. Knežević)
- M. Knežević, Tatjana Jović, *The Foreign Missions in Montenegro*, Cetinje: Narodni muzej Crne Gore, 2010, ISBN 978-86-85567-15-5
- M. Knežević, P. Božović, eds., *Kanadski pejzaži: izbor kanadskih pripovjedaka (Canadian Landscapes: Selection of Canadian Short Stories)*, Kolo: Nikšić, 2008, with an introduction by M. Knežević: 24-9. ISBN 978-9940-536-02-2, COBISS.CG-ID 13519376 (Selected and with an introduction by M. Knežević)
- A. Nikčević-Batrićević i M. Knežević, *Crna jagnjad i sivi sokolovi*, uredili John B. Allcock i Antonia Jang, Nikšić: Kolo, 2008. ISBN 978-9940-536-08-4
- M. Knežević, Vesna Anastasija Božović. *Stopa... Moja... Indija*, Nikšić: Književna zajednica „Vladimir Mijušković”, 2008, pp. 196, ISBN 978-994-9166-0-5, COBISS.CG-ID 130375484
- M. Knežević, *Encyclopedia Njegoš*, Pitura, Beograd – Foundation Njegoš, Podgorica, 2006, pp. 0-71, 359-473.
- M. Knežević, A. Nikčević-Batrićević, D. H. Lorens, *Etruska mjesta (D. H. Lawrence, Etruscan Places)* Oktoih: Podgorica 2005. ISBN 86 7659 346 9 COBISS. CG.ID 9621264
- M. Knežević, A. Nikčević-Batrićević, Tenesi Vilijams, *Pričaj mi kao kiša*, Ars, 2005.
- A. Nikčević-Batrićević, M. Knežević, Suzan Sontag, “Pod znakom Saturna”, Ars, 4, 2005.
- A. Nikčević-Batrićević, M. Knežević, Tenesi Vilijams, *Ljubavno pismo lorda Bajrona*, Lipar, Revija za književnost, umjetnost i kulturu, godina VII, br. 25-26, pp. 47-53, zima 2005-proljeće 2006. ISSN 1450-8338
- M. Knežević, R. Vojvodić, *Montenegro blues: četiri scene trivijalnog, komad iz tranzicije*, (Biblioteka Premijera). Podgorica: Crnogorsko narodno pozorište, 2004. 101 str., ilustr. ISBN 86-7414-027-0.
- M. Knežević, Le Corbusier, *Modulor*, Jasen, Beograd, 2002
- M. Knežević, D. H. Lawrence, “Slijepac,” *Stvaranje*, ISSN 0039-422X, 2001, god. 56, br. 1/3, str. 34-52.
- M. Knežević, D. H. Lawrence, *Suton na Italijom (D. H. Lawrence, Twilight in Italy)*, Beograd: Jasen, 1999.

OSTALE AKTIVNOSTI, DUŽNOSTI I ČLANSTVA

Učesnik u međunarodnim projektima:

“Following (in) Winnetou’s Footsteps: Representations of Canadian Indigeneity in Central Europe,” CEACS, 2019-2020.

"Contemporary American Literature in the multicultural context: Examples from Serbia and Montenegro", University of Ljubljana, Slovenia, University of Montenegro, 2018-2020

“Literature and language as a tool for the promotion of universal values and identity components of Montenegrin society” (Književnost i jezik u funkciji

promovisanja univerzalnih vrijednosti i identitetskih komponenti crnogorskog društva, Filološki fakultet, Nikšić, Univerzitet Crne Gore, Autumn 2017.

Erasmus+ project Re@WBC 561586-EPP-1-2015-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP titled *Enhancement of HE research potential contributing to further growth of the WB region*, 2015 -

Koordinator TEMPUS IV 511116 project *South East European Project for Advancement of Language Studies (SEEPALS)* 2010-2013

Koordinator CEEPUS mreže English studies in Central and Eastern Europe, 2009-2017

Koordinator za Crnu Goru programa DAAD (German academy exchange association) project *Academic Communication Across Disciplines and Curricula: Concepts and Applications (ACADAC)*, 2013-2015

Building Bridges – Not Walls: The Role of Universities in Peace Building, Bosnia and Herzegovina and Serbia, sponsored by Helsinki Committees in Norway, 2012-2014

Re/mapping Literary Theory, financed by Montenegrin Ministry of Science, 2012-2014

EVOLUNIMONT FP7 project, 2010

<http://www.evolumont.ac.me/userfiles/file/UOM%20Strategic%20Research%20Plan%20Proposal150310.pdf>

Écriture feminine, sponsored by Montenegrin Ministry of Education with a series of lectures titled “Can we talk about feminine and masculine aesthetics?”, Faculty of Philosophy, Nikšić, 2005.

Članstvo u organizacionim i akademskim odborima međunarodnih konferencija:

English Language and Literature Studies, Filozofski fakultet, Nikšić, 8-10 December, 2005

Language and Culture, Filozofski fakultet, Nikšić, 21-23 September, 2006

Cultural Encounters, Filozofski fakultet, Nikšić, 20-22 September, 2007.

Žensko pismo, Američki ugao, Podgorica, 21 February, 2008

Individualizacija i diferencijacija u nastavi, Filozofski fakultet, Nikšić, 19-20 June, 2008

On the Borders of Convention, Filozofski fakultet, Nikšić, 30 October-1 November, 2008

Construction, Deconstruction, Reconstruction, Filozofski fakultet, Nikšić, 3-5 September, 2009

Facing the Other in the Absence of Theory, Filozofski fakultet, Nikšić, 30. September- 2 October 2010

Naučnoistraživački rad na Univerzitetu u funkciji nastave i iskustva sa primjenom Bolonjske deklaracije, Filozofski fakultet, Nikšić, 4-5 November, 2011

Voicing the Alternative, Filozofski fakultet, Nikšić, 22-24 September 2011

Od margine ka centru, međunarodni naučni skup, Podgorica, 17-18 November 2011

The Beauty of Convention, Filozofski fakultet, Nikšić, 4-6 October, 2012

Nation/Nationhood: What is in the Name? Albanian Society for Study of English, Faculty of Foreign Languages, Tirana, May 2-4, 2013

Visions and Revisions: Mapping the World of Anglo-American Studies at the Turn of the Century, Filozofski fakultet, Nikšić, October 3-5 2013

Poezija! / Poetry! , Društvo poštovalaca angloameričke književnosti “Biljana Miltović,” November 2013, American Corner, Cetinje

Pedeset godina nastavne i istraživačke misije Filozofskog fakulteta, December 4, 2013

Academic Communication Across Disciplines And Curricula: Concepts and Applications, University of Montenegro, Herceg Novi, May 1-4, 2014

The Fourth International Conference on Humanities and Social Sciences, MCSER, Rome and Faculty of Philosophy, Nikšić, Budva, May 31-June 1, 2014

The Balkans in Contemporary Travel Writing, Filozofski fakultet, Nikšić, June 19-21, 2014

Re-entering the Old Spaces, X International Conference on Anglo-American Studies, Filozofski fakultet, Nikšić, October 2-4, 2014.

Contemporary Indigenous Realities, Faculty of Philosophy, Nikšić, Faculty of Philosophy, Osijek, Croatia, University of Central Oklahoma, Edmond, June 25-27, 2015. [www. http://sokrat.ffos.hr/cir/](http://sokrat.ffos.hr/cir/)

The Discourse of Power, XI International Conference on Anglo-American Studies, Filozofski fakultet, Nikšić September 10-12, 2015; www.nicells.ac.me

Writing Places: The Conceptualisation and Representations of Space, Location, and Environment in Literature, Faculty of Philosophy, Nikšić, June, 2016

Renaissance/s, XII International Conference on Anglo-American Studies, Filozofski fakultet, Nikšić September 2016; www.nicells.ac.me

D. H. Lawrence's London, London, D. H. Lawrence Society, 2017

CELLS, Faculty of Philology, University of Banja Luka, June 2017

Destinations, XIII International Conference on Anglo-American Studies, Filozofski fakultet, Nikšić September 2017; www.nicells.ac.me

Third international scientific conference 'filKo' - philology, culture and education, Goce Delcev University - Stip (Macedonia), Voronezh State University (Russia), April 26-27, 2018.

The 7th international comparative literature congress, Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sivas, Turkey, October 10-12, 2018

English language department's annual conference, University of Vlora, Vlora, Albania, 30 May 2018.

Reclaiming/Renaming Histories, XIV International Conference on Anglo-American Studies, Faculty of Philology, Nikšić, June 28-29, 2018; www.nicells.ac.me

"Home Thoughts from Abroad," XV International Conference on Anglo-American Studies, Faculty of Philology, Nikšić, June 27-29, 2019; www.nicells.ac.me

15th International D.H. Lawrence Conference, 2020, *Lawrence's 1920s: North America and "The Spirit of Place"*, co-sponsored by University of New Mexico and the D. H. Lawrence Society of North America, June 7 - 13, 2020, Sante Fe, New Mexico

Languages travel the world: challenges and perspectives in literary, cultural and languages studies in the technological era, University of Vlora, Albania, November 9, 2019.

Međunarodne studentske konferencije:

Brave New Word, Sigma Tau Delta, Filozofski fakultet, Nikšić, May 6, 2008.

Reading the Past: Understanding the Future, Sigma Tau Delta, Filozofski fakultet, Nikšić, April 9, 2009.

Počasni govornik na konferencijama:

- “Golootočke paralele i usporedbe u poeziji Anta Zemljara (Pag) i Stefana Mitrovića (Sveti Stefan),” Književni skup u spomen na pjesnika Antu Zemjara, August 24-26, 2018, Pag, Croatia
- “The Balkans in Travel Writing,” *Fourth International Conference on Humanities and Social Sciences*, MCSER, Rome, Faculty of Philosophy, Nikšić, 2014, Budva May 31-June 1, 2014.
- “Montenegro in Contemporary Travel Writing,” *Foundation of Philological Society at the International University of Novi Pazar*, Serbia, May 23, 2014

Ko-organizator ljetnjih škola:

- University of Maribor, Slovenia, *Interdisciplinary Englishes: A Creative Mixing of Literature, Language and Culture*, June-July 2011
- University of Montenegro, *Meaningful Translation*, July 2012
- University of Ohrid, Macedonia, *Academic Writing*, August 2013 – co-organizer

Članstvo u uređivačkim odborima:

- Cultural Perspectives. Journal for Literary and Cultural Studies in Romania*, 2018 --
- Filolog*, Časopis za nauku o jeziku i književnosti, Filološki fakultet, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, 2018 --
- Cambridge Scholars Publishing*, Great Britain, 2017 --
- Časopis za nauku o jeziku i književnosti (Journal for Language and Literature), *Folia linguistica et litteraria*, Filozofski fakultet, Nikšić, general editor 2009 – 2018; member of the editorial board 2018 --; www.folia.ac.me
- Časopis za kulturu, književnost i književno prevođenje (Journal for Culture, Literature and Literary Translation), *SIC*, Odjel za anglistiku Sveučilista u Zadru, 2009 –
- Časopis za jezik i književnost (Journal for Language and Literature), *Belgrade Bells*, Filološki fakultet u Beogradu, 2009 –
- Časopis za jezik i književnost (Journal for Language and Literature), *Philologia*, Filološki fakultet u Beogradu, 2008 –
- Časopis za jezik i književnost (Journal for Language and Literature), *Rijec*, Filozofski fakultet, Nikšić, 2008 – <http://www.rijec.ac.me/>
- ASSE*, Journal of the Albanian Society for the Study of English, 2010
- Univerzitetska misao*, Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru, ISSN: 1451-3870, <http://um.uninp.edu.rs>
- Reči*, Alfa University, Belgrade, Serbia, 2014 –
- Civitas*, journal for the studies in the field of humanities, Fakultet za pravne i poslovne studije, Novi Sad, 2018 -
- Cultural Perspectives*, Vasile Alecsandri University of Bacau, Romania, 2018 -

Ostala članstva:

Centre for Gender Studies, International University of Novi Pazar, 2016 -
Association for the American Studies in South East Europe, AASSEE, 2016 -
D. H. Lawrence Society of Eastwood, 2000 -
D. H. Lawrence Society of North America, 2005 -
Central European Association for Canadian Studies, 2014 -
Association of Canadianists of Serbia and Montenegro, 2002 -
Anglo-American Honor Society of Montenegro, "Biljana Milatović," 2007-
Coordinator and sponsor of Sigma Tau Delta English Honor Society Chapter –
Montenegrin chapter, 2007 -
The Society of Montenegrin and Croatian Friendship, 2010 -
Filološko društvo (Philological Society), International University of Novi Pazar,
2014 -
Alumni of the Association of Young Researchers of the Montenegrin Academia
of Science and Arts

Univerzitet Crne Gore
adresa / address: Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone: 00382 20 414 255
fax: 00382 20 414 230
mail_rektorat@ucg.ac.me
web_strana.ucg.ac.me
University of Montenegro

Broj / Ref: 03 - 474

Datum / Date: 10. 03. 2021

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19, 17/19, 47/19, 72/19 i 74/20) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 10.03.2021. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr Marija Krivokapić bira se u akademsko zvanje redovni profesor Univerziteta Crne Gore za **oblast Anglistika – književnost i civilizacija**, na Filološkom fakultetu Univerziteta Crne Gore, na neodređeno vrijeme.

**SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK**

Božović

Prof. dr. Vladimir Božović, vršilac funkcije rektora

Europass Curriculum Vitae

Personal information

First name(s) / Surname(s) **Aleksandra Nikčević-Batričević**

Address(es) Studentska bb, lamela 8/15, 81 000 Podgorica, Montenegro

Telephone(s) +382513500 Mobile: +38267977700

E-mail alexmontenegro@t-com.me
aleksandra.b@ac.me

Nationality Montenegrin

Date of birth January 13, 1972

Gender Female

Desired employment / Occupational field

Work experience

Dates Faculty of Philology, University of Montenegro, October 1996 onwards

Occupation or position held Full professor

Main activities and responsibilities Teaching and research in American studies (culture and literature), American women poetry, feminist literary theory and criticism, Irish and Scottish women poets.
I also teach courses in British civilization, literature of New York City, American novels and short stories in the 20th and 21st centuries, and the English language in the Departments of History, Sociology, Geography and Pedagogy, Faculty of Philosophy.
Between September 2013 and November 2015, I was the Study Programme for English Language and Literature coordinator at the Faculty of Philosophy of the University of Montenegro. I am also the president of the Montenegrin Society for American Studies "dr Biljana Milatovic" (member of the Association for American Studies in South-East Europe).

Name and address of employer University of Montenegro
Faculty of Philology
Department of English Language and Literature
Danila Bojovića bb
81 400 Nikšić, Montenegro
<http://www.ucg.ac.me/fil>
Dean: Prof. dr Igor Lakić, PhD

Type of business or sector Education

Education and training

Dates BA, Faculty of Philosophy, Nikšić, Department of English Language and Literature, 1995
MA, Faculty of Philology, University of Belgrade, 2001
Ph.D., Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, 2008

Principal subjects/occupational skills covered English language and literary studies
Italian language (two years of studying)
Polish language, basics
Hebrew language, basics

Name and type of organization providing education and training Faculty of Philosophy, University of Montenegro

My most extended stay in the USA was in 2004 when I was a resident scholar in New Bedford's Whaling Museum, where primary and secondary sources on Herman Melville are kept. I was financially supported by the Melville Society while working on my Ph.D. I was also awarded a traveling grant to participate at the F. Scott Fitzgerald Society Conference, in Saint Paul, Minnesota in 2002. I have also had numerous stays for educational purposes in non-English-speaking countries (Poland, Turkey, Germany, and Spain).

Personal skills and competences

Mother tongue(s) **Montenegrin**

Other languages (s) **Italian** (basics); **Hebrew** (I am currently learning the Hebrew language and Jewish history), as well as **Polish** language, literature, and culture.

Self-assessment <i>European level</i> (*)	Understanding		Speaking		Writing
	Listening	Reading	Spoken interaction	Spoken production	
English	C2	C2	C2	C2	C2

Social skills and competences I adapt well to multicultural environments and to working in multi-language teams.

Organizational skills and competences Excellent organizer. I have organized 15 international conferences on Anglo-American literary and cultural studies at the Faculty of Philosophy and the Faculty of Philology, University of Montenegro, and six on women's writing (on the following topics: women's writing, female characters in literary works, "Visions, Revisions: Women's Writing and Their Place in the Literary Canon", "From the Margin to the Centre", "Poetry", "Closed Spaces").

As a member of the Centre for Young Scholars in the Montenegrin Academy of Science and Arts, I organized two conferences on 1) literature/literary theory; and 2) women's creativity in Montenegro. I have also initiated numerous translation projects (literary texts and literary theory). Most of these translations have been published in the journal *Ars* (Otvoreni kulturni forum, Cetinje) and later collected in collections published in Montenegro by Otvoreni kulturni forum, Cetinje.

As coordinator of a project financially supported by the Ministry of Science and Ministry of Education of Montenegro, I organized a conference on literary theory at the turn of the century at the Faculty of Philosophy, University of Montenegro. Other significant projects in which I have participated include:

- in cooperation with the Centre for Ethics, Law and Applied Philosophy from Belgrade, "Out of Sight: Poverty, Rurality, Gender", 2016;
- "Research Project Proposal Western Balkans 2011: Gender Perspectives in Family Socialisation", 2011;
- "Contemporary American Literature in Cross-Cultural Contact: Comparison of Slovenia and Montenegro", as a coordinator on the Montenegrin side, 2018 and 2019;
- in cooperation with the University of Banja Luka, Republika Srpska, projects titled "The Aesthetic and Ideological Aspects of Contemporary British Poetry" and "Non-Canonical British Novels" (2020-2021).

I am also an active member of numerous associations on Anglo-American studies in Europe. My Erasmus mobilities include stays at the University of Szczecin, Poland, Philipps University Marburg, Germany, and the University of Pamukkale, Turkey.

I was a guest lecturer for one term (summer term, 2021) at the University of Gdansk, a course in American culture (second-year students).

On April 15, 2021, I delivered a guest lecture on Anne Sexton's poetry and confessional writing in the American literary context at the Aristotle University of Thessaloniki. On June 4, 2021, I organized a workshop on Gloria Anzaldua's poetics for the Aristotle University of Thessaloniki students.

Other projects include:

- Tempusu SEEPALS, 2010-2013;
- Re@WBC: Enhancement of HE research potential contributing to further growth of the WB region 2015-2018;
- "Entrepreneurial Education at University", in cooperation with Regionalni centar za razvoj poduzetničkih kompetencija za zemlje jugoistočne Evrope, 2014-2015.

I am also one of the guest editors of the publishing house from Great Britain, Cambridge Scholars Publishing.

Courses attended:

Workshop 102, "My Jewish Bridge" with Beth Haverim Congregation, Georgia Atlanta, four months (October 2020-January 2021).

Workshop 103, "My Jewish Bridge" with Beth Haverim Congregation, Georgia Atlanta.

"Yad Vashem's 5 Part Educational Series on the Holocaust: Tours, Workshops and Discussions", online, December 2020.

"Exodus", an online course by prof. dr Tamar Kaminowski Beit Midrash, January 2021.

Ten-week online course in modern Hebrew: Beginners B1, with Liat Aharonovich (Leo Baeck College, London), January 2021.

Four-week online course in "Introduction to the Thoughts of Walter Benjamin", with dr Jakub Kowalewski (Leo Baeck College, London), January 2021.

Four-week online course: David Becomes King, with rabbi Professor Jonathan Magonet, (Leo Baeck College London), January 2021.

Haberman Institute, Course on Jonah the Reluctant Prophet, March and April 2021, with Steve Karbel, Baltimore, United States.

One-term course in the Polish language (March to July 2021), University of Gdansk.

Technical skills and competences Modest.

Computer skills and competences

Excellent command of Microsoft Office tools (Word, Excel, and PowerPoint).

Additional:

I am a passionate swimmer, gardener, and a hardcore fan of the American rock group "Pearl Jam";

I am a mother of two sons, Dimitrije and Vuk.

Bibliography:

Papers published (selected):

1. **A. Nikčević-Batričević**, „Duh u grlu Dorin NiGrife“, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, broj 1-2, 2022, Otvoreni kulturni forum, Cetinje. ISSN 0352-6739.
2. A. Izgarjan, **A. Nikčević-Batričević** (2021), „Post-Memory and History in Maxine Hong Kingston's *The Woman Warrior* and Amy Tan's *The Joy Luck Club*“, *AAA- Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik*, number 46.2, pp. 55-69 (Gunter Narr Verlag, Dischingerweg 5, Tübingen, Germany. D 72070), November, 2021. (A&HCI) ISSN: 0171-5410
3. **A. Nikčević-Batričević**, M. Krivokapić (2019), „Kratko o Erin Murej: prelažcnje / prevazilaženje granica“, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, broj 5, Otvoreni kulturni forum, Cetinje, str. 95-109. ISSN 0352-6739.
4. **A. Nikčević-Batričević**, M. Krivokapić (2019), „Pjesnički tokovi Džori Grejem: podsjećanje na ljudsku prirodu, podsjećanje na pjesničko umijeće“. *SIZE ZERO / MALA MJERA V: Politika i poetika ženskog pisma – komparativne perspektive*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje. ISBN 978-9940-40-037-8 COBISS. CG-ID 39371792.
5. **A. Nikčević-Batričević**, D. Djurić (2019), „American Women Poets in the Postmillennial Period: Mapping Their Own Poetic Paths“, *Rivista di Letterature Moderne e Comparate*, Vol. LXXII nuova serie, Fasc. 3, luglio-settembre, pp. 271-285, Pacini Editore, Italy. (A&HCI) ISSN 0391-2108
6. D. Djurić, **A. Nikčević-Batričević** (2019), „Demarginalizations and Destination(s) of Post-Yugoslav Literary Canons“, Volume 46, number 2, pp. 575-590, <https://doi.org/10.1007/s11059-019-00493-2>, *Neohelicon*, Springer International Publishing, in cooperation with Akademiai Kiado, Hungary (A&HCI). ISSN: 0324-4652 (Print) 1588-2810 (Online).
7. **A. Nikčević-Batričević**, „Mapping of Confessional Poetry: Some Tendencies and Poetry of Anne Sexton“ (2018), *Rivista di Letterature Moderne e Comparate*, pp. 299-311, Vol. LXXI nuova serie, Fasc. 3, aprile-giugno 2018, Pacini Editore, Italy (A&HCI).
8. A. V. Jovanović, **A. Nikčević-Batričević** (2016), „Tradition and Change in Peter Ackroyd's London: A Concise Biography“, <https://doi.org/10.18485/bells.2016.8.18> UDC: 821.111.09-31 Ackroyd P. BELGRADE English Language and Literature Studies. Beograd: Faculty of Philology. ISSN 1821-3138 (Штампана verzija). ISSN 1821-4827 (Online). pp. 301-311.
9. **A. Nikčević-Batričević**, M. Krivokapić, M. D. Đurić (2015) „Anne Sexton's Search for Écriture Féminine: Reading, Writing and Echoing the Female Identity“, in *Mapping the World of Anglo-American Studies at the Turn of the Century*, ur. **A. Nikčević-Batričević**, M. Krivokapić, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, United Kingdom. ISBN (10): 1-4438-7659-3 ISBN (13): 978-1-4438-7659-9.
6. **A. Nikčević-Batričević**, M. Krivokapić (2015), „Dervla Murphy's Through the Embers of Chaos“, in *The Balkans in Contemporary Travel Writing*, ed. Marija Krivokapić, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, United Kingdom. ISBN-13:978-1-4438-7637-7 ISBN-10:1-4438-7637-2.
7. **A. Nikčević-Batričević** (2015), „Zachodnia feministyczna krytyka i literatura w Czarnogórze“, *Teksty Drugie*, Polish Acad Sciences, Inst Literary Research, Warszawa, Poland. 00-330. ISSN: 0867-0633 (A&HCI).
8. **A. Nikčević-Batričević** (2012), „Umijeće sintetizovanja života i književnosti: kritički i teorijski pokušaji razumijevanja poetike Silvije Plat ili izučavanje tišina i kontradiktornosti teksta (I)“, UDK 821.111(73).09, *Lingua Montenegrina*, god. VI/2, br. 10, Podgorica. str. ISSN 1800-7007 COBISS.CG.ID J2545808.
9. **A. Nikčević-Batričević** (2013), „Umijeće sintetizovanja života i književnosti: kritički i teorijski pokušaji razumijevanja poetike Silvije Plat ili izučavanje tišina i kontradiktornosti teksta (II)“, *Lingua Montenegrina*, god. VI/1, br. 11, Podgorica. str. UDK 821.111(73).09-1.
10. **A. Nikčević-Batričević** (2014), „Art and Critique of PatriaLOGY: Montenegrin Women Poets and Their Presence/Absence in/from the Montenegrin Tradition“, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, volume 5, number 1, La Sapienza, Rome. ISSN 2039-9340 E-ISSN 2039-2117, La Sapienza.
11. **A. Nikčević-Batričević**, M. Krivokapić, M. D. Đurić (2014), „Map of Reading and Re-reading: Many Voices, Female Voices, Plath's Voices“, *Theory and Practice in Language Studies*, Issue 11, Academy Publisher, Finland. print ISSN 1799-2591; online ISSN 2053-0692.
12. **A. Nikčević-Batričević**, M. D. Đurić (2014), „Coping With Canon/Canons: Women Poets and Their Presence/Absence in/from the Literary Context“, *Armenia Folia Anglistica 2* (13) Armenian Association for the Study of English, Yerevan State University, Armenia. ISSN 1829-0337.
13. **A. Nikčević-Batričević** (2011), „Mala mjera lika / ženskog lika u književnom tekstu?“, UDK 821.163(497.16).09, u *SIZE ZERO MALA MJERA 2: Ženski lik u književnom tekstu*, Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica. str. 11-27. ISBN 978-9940-579-01-2 COBISS.CG.ID 18295568.

14. A. Nikčević-Batričević (2013), „En Sekston: Iz konfesionalnog ugla“, UDK 811.111(73).09, u *SIZE ZERO / MALA MJERA 3: feminizam, književnost, teorija*, Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica. str. 143-157. UDK 811.111(73).09 ISBN 978-9940-579-40-1 COBISS.CG-ID 22702608.
15. A. Nikčević-Batričević (2014), “Understanding the Global Poetic Context: Moving the Cultural/Literary Registers in the First Decades of the 21st Century”, u *World Literature and Literary Criticism I.I.I. CRI '14/International Literary Criticism Conference*, ed. Burcin Ercan, DAKAM (Eastern Mediterranean Academic Research Center), Istanbul, Turkey, pp. 157-171. ISBN 978-605-5120-89-4 1.3.2.
16. M. Knežević, A. Nikčević-Batričević (2007), “The Symbolism of Ascent and Shifting Narrative Technique in Women in Love”, *Études Lawrenciennes*, Publication du Groupe d'Études Lawrenciennes Centre de Recherches Anglophones (CREA) Univeriste Paris 10, 2007, 37, pp. 201-215. ISSN 0994-5490 ISBN 978 2 84016 026 7
17. M. Knežević, A. Nikčević-Batričević (2007), “Snakes, Birds, and Scarecrows: Waving Realities in Modern American Literature”, *Armenia Folia Anglistika, International Journal of English Studies (AASE)*, 2007, number 2-4, pp. 120-129. ISSN 065183

I have participated in numerous conferences (selected):

1. A. Nikčević-Batričević (2009), “Cultural Patterns in Anne Sexton’s Poetry: Dilemmas and Directions of Recent Criticism”, international conference: Challenges for the 21st Century: Dilemmas, Ambiguities, Directions, Facolta di Lettere e Filosofia, Roma Tre, 2009.
2. A. Nikčević-Batričević (2010), “Facing the Other in the Postfeminist Literary Theory: Tracing the Development in the Field”, international conference: The Issue of the (Post) Other: Postmodernism and the Other, University of Zadar.
3. A. Nikčević-Batričević (2015), “Restructuring the American Spaces: American Women Poets vs. Patriarchal Literary Spaces”, international conference: Ege University 15th International Cultural Studies Symposium, “Culture and Space”, co-organized by Ege University Department of American Culture and Literature and Department of English Language and Literature Cultural Office of the U.S. Embassy.
4. A. Nikčević-Batričević, N. Stojković (2015), “Adrienne Rich’s Memory and Her Subversion of Power Systems”, DAKAM, Istanbul, I.I.I. CRI Istanbul, Literature and Memory.
5. A. Nikčević-Batričević (2016), “Mapping Second-Wave Issues, Mapping Eavan Boland's Contributions: Maps/Poetries/Criticism”, From Theory to Practice, International Conference on Anglophone Studies, Thomas Bata University in Zlin, Czech Republic, Faculty of Humanities.
6. A. Nikčević-Batričević (2017), “Mapping the Deconstruction of an American Experience: Joy Harjo’s American Life”, SAAS Spanish Association for American Studies, Spain, Caseras, 13th International SAAS Conference, “Understanding (Human) Nature”, University of Extremadura.
7. A. Nikčević-Batričević (2017), “Anglo-American Women Authors and Their Contribution to Feminist Literary Theory: Essay Writing in the Time of the Second Wave”, IDEA 2017, The 11th International Conference on Literature, Language and Cultural Studies in Turkey under the auspices of the European Society for the Study of English (ESSE).
8. A. Nikčević-Batričević (2018), “Writing a Letter, Writing a Poem: Eavan Boland’s *Ars Poetica*”, IDEA 2018, The 12th International Conference on Literature, Language and Cultural Studies in Turkey under the auspices of the European Society for the Study of English (ESSE).
9. A. Nikčević-Batričević (2022), “Erin Moure’s transgressing of the limits, breaking of fixed writing forms”. Yerevan State University, International Conference.

Books:

M. Knežević, and A. Nikčević-Batričević (2004), *Readers Companion to Victorian Literature*, Podgorica: Pobjeda, COBISS. CG-ID 87480048

Petar Penda, Tatjana Bijelić and A. Nikčević-Batričević (2017), *Savremena angloamerička poezija: ideologija, mit, ispovijest (Contemporary Anglo-American Poetry: Ideology, Myth, and Confession)* the University of Banja Luka, Faculty of Philology.

I am currently working on a book about race and gender in American women poetry in cooperation with prof. Dubravka Đurić.

Books (edited):

Reader in American Literature: An Alternative Beyond Race, Class, Nationality and Gender 1, ed. A. Nikčević-Batričević, Filozofski fakultet Nikšić. B 5, broj str. 507 ISBN 978-86-7798-095-5 COBISS.CG-ID 26066448.

The list of my translations from English into Montenegrin includes numerous texts from the literary/literary theory context, that I have translated and later edited in collections of papers.

The list of collected papers that I have edited/coedited during the past five years includes the following titles:

Titles published abroad (selection):

1. M. Knežević, A. Nikčević-Batričević (2009), eds., *Recounting Cultural Encounters*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, United Kingdom. ISBN (10) 1-4438-0566-1.
2. A. Nikčević-Batričević, M. Knežević (2010), eds., *On the Borders of Convention*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, United Kingdom. ISBN (10), 1-4438-2227-0, ISBN (13), 978 1 4438 222 1-1
3. M. Knežević, A. Nikčević-Batričević (2011), eds., *The Face of the Other in Anglo-American Literature*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle Upon Tyne, United Kingdom. ISBN 13: 978-1-4438-3351-6 ISBN: 1-4438-3351-7
4. M. Krivokapić-Knežević, A. Nikčević-Batričević (2014), eds., *The Beauty of Convention: Essays in Literature and Culture*, Cambridge Scholars Publishing, Castle Upon Tyne, United Kingdom. ISBN (10): 1-4438-5469-7, ISBN (13): 978-1-4438-5469-6.

5. Marija Krivokapić, **A. Nikčević-Batričević** (2016), eds., *Re-Entering Old Spaces: Essays on Anglo-American Literature*, Cambridge Scholars Publishing 2016. ISBN (10): 1-4438-9044-8 ISBN (13): 978-1-4438-9044-1.
6. **A. Nikčević-Batričević**, M. Mijušković, eds., *Research in EFL and Literature Context: Challenges and Directions*, Athens Institute for Research and Education, Athens, Greece. ISBN 978-618-5065-73-7
7. **A. Nikčević-Batričević** (2017), ed., "Female Voices: Montenegrin Women Writers", *Words Without Borders*, introduced and edited <http://www.wordswithoutborders.org/article/female-voices-montenegrin-women-writers> (The Online Magazine for International Literature), ISSN 19361459.

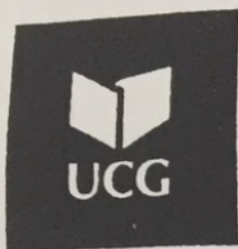
Titles published in Montenegro (selection):

1. **A. Nikčević-Batričević**, M. Knežević (2008), eds., *Challenging Theory and Improving Practice: Cultural Studies in English Language and Literary Studies*, Filozofski fakultet Nikšić. COBISS.CG-ID 5981197
2. M. Knežević, **A. Nikčević-Batričević** (2009), eds., *Reconsidering Conventions: Essays on Language and Literature*, Filozofski fakultet Nikšić. ISBN 978-86-7798-036-8 COBISS.CG-ID 14432528
3. **A. Nikčević-Batričević**, M. Knežević (2009), eds., *Size Zero/Mala mjera*, Pobjeda, Podgorica. ISBN 978-86-309-0278
4. **A. Nikčević-Batričević** (2013), ed., *THEORIA, POIESIS, PRAXIS: Savremena književnoteorijska misao 1*, OKF, Cetinje. ISBN 978-86-85747-57-1, COBISS.CG-ID 21393680.
5. **A. Nikčević-Batričević** (2013), ed., *SIZE ZERO / MALA MJERA 3: Od margine do centra: feminizam, književnost, teorija*, Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica. ISBN 978-9940-579-40-1 COBISS.CG-ID 22702608.
6. **A. Nikčević-Batričević** (2014), ed., *Kanon/kanoni i kako se o njima može pisati*, *Ars*, OKF, br. 1-2, Cetinje. ISSN 0352-6739.
7. **A. Nikčević-Batričević** (2015), ed., *THEORIA, POIESIS, PRAXIS: Savremena književnoteorijska misao 2*, OKF, Cetinje. ISBN 978-9940-36-022-1 COBISS.CG-ID 21394192.
8. **A. Nikčević-Batričević** (2015), ed., *Size Zero / MALA MJERA IV Poezija!* Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2015.
9. **A. Nikčević-Batričević**, Marija Krivokapić (2015), eds., *The Discourse of Power in Anglo-American Literature*, *FOLIA LINGUISTICA ET LITTERARIA: ČASOPIS ZA NAUKU O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI* (13), Institut za jezik i književnost, Filozofski fakultet, Nikšić, Univerzitet Crne Gore, str. 1-136, ISBN1800-8542.
10. **A. Nikčević-Batričević** (2017), ed., „Ključanje“ i druge priče o divljim ženama, Otvoreni kulturni forum Cetinje, ISBN 978-9940-36-059-7 COBISS.CG-ID 33099792.
11. **S. Runtić**, **A. Nikčević-Batričević** (2019), eds., *SIZE ZERO / MALA MJERA V: Politika i poetika ženskog pisma – komparativne perspektive*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, ISBN 978-9940-40-037-8 COBISS. CG-ID 39371792.
12. **A. Nikčević-Batričević** (2020), ed., *Vodič kroz književni svijet Maje Herman Sekulić*, *Ars* (tematski broj), časopis za kulturu, književnost i društvena pitanja, BROJ 1-2 / 2020. ISSN 0352-6739.
13. M. Krivokapić, **A. Nikčević-Batričević** (2020), eds., *Home Thoughts, from Abroad*, tematski broj časopisa *FOLIA LINGUISTICA ET LITTERARIA: ČASOPIS ZA NAUKU O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI* (31), Institut za jezik i književnost, Filološki fakultet, Nikšić, Univerzitet Crne Gore, str. 1-111 ISBN1800-8542.
14. **A. Nikčević-Batričević**, ed., Selected stories from the literary competition *GRANICA*, organized by the Montenegrin Association for the American Studies and American Corner, Podgorica, February 2022 (available at granica.me).

Translation of literary works (and some interviews; selection):

1. Džon B. Elkol i Antonija Jang (2009), *Crna jagnjad i sivi sokolovi: Putnice kroz Balkan*, prevele **A. Nikčević-Batričević** i M.Knežević, Kolo, Nikšić. ISBN 978-9940-536-08-4 COBISS.CG-ID 14162448
2. **A. Nikčević-Batričević**, interview with Suzan Lanser: "Toward a Feminist Narratology and Other Issues: Reshaping the Interpretative Cliches, Reshaping the way we read", *Folia Linguistica et Litteraria: časopis za nauku o jeziku i književnosti* (5), Institut za jezik i književnost, Filozofski fakultet, Univerzitet Crne Gore, str. 271-283, 2011. ISSN 1800-8542 COBISS.CG-ID 17541392 <http://www.folia.ac.me/image/fofia5.pdf>
2. **A. Nikčević-Batričević** (2017), „Jedan razgovor sa Majom Herman Sekulić“, interview, *Ars*, časopis za književnost i društvena pitanja, godina XIV 1-2, 2017, str. 123-137. YU ISSN 0352-6739
3. **A. Nikčević-Batričević**, translation of the text by En Dusil, „O kanonima: Mučna istorija i uspon crnih feminističkih studija (III)“, *Folia Linguistica et Litteraria: časopis za nauku o jeziku i književnosti* (9), Institut za jezik i književnost, Filozofski fakultet, Univerzitet Crne Gore, str. 149-162. ISSN 1800-8542 COBISS.CG-ID 17541392
4. **A. Nikčević-Batričević** i M. Krivokapić, translation of the story by Ketj Pejčđ, „Ja volim da gledam“, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, BROJ 5-6 / 2014, str. 195-199. YU ISSN 0352-6739
5. **A. Nikčević-Batričević** i M. Krivokapić, translation of the text by Barbare Kristijan „Trka za teoriju“, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja BROJ 4 / 2015. YU ISSN 0352-6739
6. **A. Nikčević-Batričević**, translation of the story by Fione Kuper „Donosim ti orhideje, draga“, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, BROJ 5-6 / 2015. YU ISSN 0352-6739
7. **A. Nikčević-Batričević**, M. Krivokapić, translation of the story by Beveli Daurio, „Mnoge majke“, *Ars*, časopis za književnost kulturu i društvena pitanja, BROJ 1-2 / 2016, GODINA XVIII, str. 149-157. YU ISSN 0352-6739
8. **A. Nikčević-Batričević**, translation of the story by Ejmi Blum, „Srebrna voda“, *Ars*, broj 3 / 2016, str. 107-113. YU ISSN 0352-6739

9. **A. Nikčević-Batričević**, translation of the poetic statement by Rei Armantraut, „Češirska poetika”, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, BROJ 3 / 2017, str. 147-151. YU ISSN 0352-6739
10. **A. Nikčević-Batričević**, translation of the poetic statement by Džulijane Spar, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, GODINA XV, BROJ 1-2 / 2018, str. 141-147. YU ISSN 0352-6739
11. **A. Nikčević-Batričević**, translation of the story by Džojks Kerol Outs under the title „Svetilište”, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja GODINA XV BROJ 3 / 2018, str. 127-129. YU ISSN 0352-6739
12. **A. Nikčević-Batričević**, translation of the poetic statement by Karen Vokman, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, BROJ 4 / 2018. YU ISSN 0352-6739
13. **A. Nikčević-Batričević**, M. Krivokapić, translation of the story by Luiz Erdrik „Šal”, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, BROJ 5-6 / 2018. YU ISSN 0352-6739
14. **A. Nikčević-Batričević**, translation of poetic statement by Lusil Klifton, *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, BROJ 1-2 / 2019. YU ISSN 0352-6739
15. **A. Nikčević-Batričević**, prevod poezije Rite En Higin („Grešna”, „Bijeli glog/Loša sreća”, „Oilean Na nDeor/Ostrvo suza”, „Starenje”, „Nijanse istine”), *Fokalizator*, časopis za književnost i kulturu. Br. 6/2020, ISSN 2661 2550
16. **A. Nikčević-Batričević**, translation of selected poems by Kathleen Jamie („Džulijana od Norviča”, „Morska kuća”, „Jezerce”, „Prije vjetra”, „Kitovi”, „Samoća”), *Fokalizator*, časopis za književnost i kulturu. Br. 6/2020, ISSN 2661 2550
17. **A. Nikčević-Batričević**, „Irkinje govore”, temat posvećen stvaralaštvu Selije de Frejn, Rite En Higin i Dorin NiGrife (prevod poezije i razgovori sa pjesnikinjama), BROJ 1-2 / 2021. YU ISSN 0352-6739
18. **A. Nikčević-Batričević**, translation of Amanda Nadclberg’s poetry („Blodven”, „Elaja”, „Karvin”, „Keridven”, „Meinven”, „Virag”), *Ars*, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja, BROJ 1-2 / 2021. YU ISSN 0352-6739
19. **A. Nikčević-Batričević**, translation of the story „Kraj jednoga puta” Val Malkerns, published in the anthology *Sjećanje i požuda*, Petar Penda, ed., Banja Luka 2020.
20. **A. Nikčević-Batričević**, translation of *Sighlines* by Scottish writer Kathleen Jamie, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2021.
21. **A. Nikčević-Batričević**, translation of Cherry Smyth’s essay, “Catching Myself On” („Samospoznavanje”), *Fokalizator* (<https://fokalizator.me/>), 792 (ISSN 2661-2550), Podgorica, in print.
22. **A. Nikčević-Batričević**, interview with the Irish writer Nuala O’Connor, *Fokalizator* (<https://fokalizator.me/>), 792 (ISSN 2661-2550), Podgorica, in print.
23. Currently translating Doireann NiGriofa’s poetry collection *To Star the Dark*, to be published in Montenegrin translation in autumn by Otvoreni kulturni forum Cetinje.

Univerzitet Crne Gore
adresa / address_Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone_00382 20 414 255
fax_00382 20 414 230
mail_rektorat@ucg.ac.me
web_www.ucg.ac.me
University of Montenegro

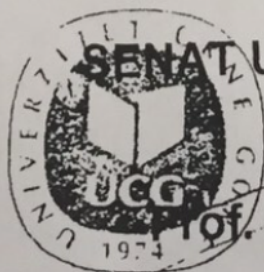
Broj / Ref 03-3191

Datum / Date 21.07.2020

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19, 17/19, 47/19 i 72/19) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 21.07.2020. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr Aleksandra Nikčević Batrićević bira se u akademsko zvanje redovni profesor Univerziteta Crne Gore za **oblast Anglistika – Engleski jezik**, na Filološkom fakultetu Univerziteta Crne Gore, na neodređeno vrijeme.

**SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK**

Prof. dr Danilo Nikolić, rektor

Univerzitet Crne Gore
Centralna univerzitetska biblioteka
adresa / address, Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone 00382 20 414 245
fax 00382 20 414 259
mail cub@ucg.me
web www.ucg.ac.me
Central University Library
University of Montenegro

Broj / Ref 01/616-237/1
Datum / Data 29.08.2022.

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

N/r sekretaru

Gospođa Slavica Višnjić

Predmet: Vraćanje doktorske disertacije Tanje Bakić sa uvida javnosti

Poštovana gospođo Višnjić,

U prilogu ovog akta dostavljamo Vam doktorsku disertaciju kandidatkinje **Tanje Bakić** pod nazivom: „**Recepcija Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području od 1905. do 2018. godine**“, kao i Izvještaj Komisije, koji su u skladu sa članom 42 stav 3 Pravila doktorskih studija dostavljeni **Centralnoj univerzitetskoj biblioteci** 11. 07. 2022. godine, na uvid i ocjenu javnosti.

Na navedeni rad nije bilo primjedbi javnosti u predviđenom roku od 15 dana.

Molimo Vas da nam nakon odbrane dostavite konačnu verziju doktorske disertacije.

Napomena: Zbog kolektivnog godišnjeg odmora, rad nije mogao biti vraćen ranije.

S poštovanjem,

DIREKTOR

mr Bosiljka Cicmil

Pripremila:

Milica Barac
Administrativna asistentkinja
Tel: 020 414 245
e-mail: cub@ucg.ac.me

PRIMLJENO: 08. 07. 2022.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	1534		

Predmet: Ocjena doktorske disertacije mr Tanje Bakić

U Nikšiću, 08. 07. 2022.

Na sjednici Senata Univerziteta Crne Gore održanoj 04. 07. 2022. formirana je Komisija za ocjenu doktorske disertacije mr Tanje Bakić pod nazivom *Recepcija Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području od 1905. do 2018. godine*, u sastavu: prof. dr Petar Penda, Filološki fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, prof. dr Aleksandra Nikčević Batrićević, Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore i prof. dr Marija Krivokapić (mentor), Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore.

IZVJEŠTAJ

1. Pregled disertacije

Doktorska disertacija mr Tanje Bakić napisana je u skladu sa Članom 39 Pravila doktorskih studija i Uputstvom za oblikovanje doktorske disertacije. Obuhvata 205 stranica pisanog teksta, dok se korišćena literatura proteže na 36 stranica. U djelove disertacije spadaju: Rezime na crnogorskom i engleskom jeziku, Predgovor, Izvod iz disertacije na crnogorskom i engleskom jeziku, Sadržaj, zatim poglavlje 1. dato kao *Uvod* (od str. 1 do str. 87) izdijeljeno na odjeljke: Uvodna riječ, Britanski romantizam, Poezija, Duhovno sunce Vilijama Blejka, Rođenje, Rane godine, Prva zbirka poezije, Druga poetska i likovna djela, Prva samostalna izložba, Vizije, Ludi Blejk, Smrt, Teorija recepcije i recepcionistička kritika, Recepcija poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području, Romantizam ili Bajronizam?, Romantizam ili marksizam?, Anica Savić Rebac, Mirko Mirković, Ivo

Vidan, i Romantizam u prevodima). Za ovim slijede centralna istraživačka poglavlja, naslovljena: 2. Recepcija Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području, 3. Likovna umjetnost: „Remedijacija” Blejka u Srbiji i Hrvatskoj, 4. Recepcija Blejka u digitalnoj humanistici na srpskohrvatskom govornom području i 5. Blejk kao dizajner: Recepcija poeme „Grob“ Roberta Blera u Srbiji). Po obrascu, rad se završava Zaključkom, za kojim slijedi Literatura, Biografija kandidatkinje, obavezni formular, te i umjetničke reprodukcije Blejkovih likovnih djela date uz tekst.

Centralno istraživačko poglavlje 2 naslovljeno *Recepcija Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području* (od str. 88 do str. 129) izdijeljeno je na odjeljke: Od „mističnog pjesnika” do „pop pjesnika”, „Prozori saznanja”: Rana recepcija Blejka, 1940-1940: „Domaći Koknijevac”, 1940-1980: „Izvanjak iz romantizma”, 1980-2003: „Mikro-čitanje” Blejka, 2003-2014: Od „Kristalne sobe do „Tamne zvezde”: Blejk kao umjetnička inspiracija”, Post-jugoslovenska izdanja Blejka: „Ostrvo na Mjesecu”. Centralno istraživačko poglavlje 3 naslovljeno *Likovna umjetnost: „Remedijacija” Blejka u Srbiji i Hrvatskoj* dato je bez odjeljaka i nalazi se od str. 130 do str. 147. Centralno istraživačko poglavlje 4 nosi naziv *Recepcija Blejka u digitalnoj humanistici na srpskohrvatskom govornom području* i čine ga odjeljci: Uvod, Hipermedij: od bibliografske do „Interfejs kulture”, Digitalna humanistika i ekologija znanja, Vilijam Blejk arhiva, Blejk 2.0, Folksonomije: Blejkovske online zajednice na srpskohrvatskom govornom području, Vikipedija, YouTube ili „Mekani grad”, Facebook: Opasni i postmoderni Blejk i Neke buduće napomene. Posljednje istraživačko poglavlje 5 dato je pod nazivom *Blejk kao dizajner: Recepcija poeme Grob Roberta Blera u Srbiji* (od str. 182 do str. 201) i sačinjavaju ga odjeljci: Blejk i njegova publika, Blerov „Grob”, Grobljanska poezija: srpsko-engleske književne veze, Blejk kao izrabljivani umjetnik, Tonovi mraka, Blejk dekonstruiše značenje i Opšti utisak.

Shodno Uputstvima za oblikovanje doktorske disertacije, a takođe i iz dodatnih razloga bibliografske obimnosti (453 jedinice), literatura je navedena prema redoslijedu pojavljivanja u tekstu, dok su umjetničke reprodukcije (ukupno 30) numerisane, sa nazivima ispod, uz navođenje izvora sa kojeg su preuzete i podacima relevantnim za umjetničke vrste u kojima je Blejk stvarao.

Recepciju Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području je praćena i analizirana počev od 1905. godine, kad je on prvi put spomenut u nas, pa sve do 2018. godine, kada je i započeta izrada ove disertacije. Ovo istraživanje usredsređeno je na oblast književnosti (pomeni, kritike, tekstovi, prevodi) i likovne umjetnosti (kritika, uticaji, Blejk dizajner koji se paralelno javlja sa figurom pjesnika Blera), pri tom ne zaobišavši ni savremeno digitalno doba i nove medije, s posebnim akcentom na folksonomiju. Uočeno je nekoliko različito obojenih tonova u Blejkovoj recepciji, poput preraphaelitskih, nadrealističkih, romantičarskih,

revolucionarnih, englesko-patriotskih, iracionalističkih, psihoanalitičkih, ezoteričnih, čak i vizantijskih, dok se u digitalnom prostoru Blejk ponaša konzumeristički, a posjetioci digitalnih platformi ili „digitalnog mnoštva” koji dijele sadržaje o Blejku učestvuju u procesu tzv. „potrošačkog aktivizma”. Blejk se pomalo spominjao uporedo s drugim figurama, poput Hakslija, Jejtsa, Šelija, Svedenborga, Miliona, Šekspira, Šoa, dok je u tom slučaju detaljnije analiziran jedino uz figuru Roberta Blera. Više od prvih sto sedamnaest godina Blejkovog boravka na srpskohrvatskom govornom području vidni su po konstantnim naporima domaćih kritičara, umjetnika, moderatora, prevodioca i drugih recipijenata da pronađu razloge Blejkove teže razumljivosti i neshvaćenosti kako u doba u kojem je živio, tako i nakon njegove smrti.

Bakić navodi da je o Blejku pisao manji broj kritičara, autora, anglista, prevodilaca, naučnika i pjesnika čiji interes za ovog pjesnika i likovnog umjetnika nije bio dugotrajan, te da su ove medijatore najviše interesovala Blejkova popularna djela, poput *Vjenčanja Neba i Pakla* i *Pjesama Nevinosti i Iskustva*, dok su se u svojim kritičkim tekstovima oni najčešće pozivali na angloameričke autoritete o Blejku, konačno zaključivši da je recepciji Blejka u Jugoslaviji nedostajao ozbiljniji i sistematičniji rad domaćih autora.

Bakić argumentuje da je Blejk u nas bio najviše poznat po poslovicama iz *Vjenčanja Neba i Pakla*, što svjedoči uticaju Blejka kroz razne forme savremenog semiotskog izraza, ali i poslovičnim formama koje danas sve više kruže u formi virusnog medija.

2. Vrednovanje disertacije

2.1. Problem

Istraživanje polazi od pretpostavke da književno (ali i likovno) djelo Vilijama Blejka, jednog od najvećih engleskih i svjetskih romantičara, koje je posthumno uznemirilo svjetsku kulturnu scenu, najviše počev od 1960-ih naovamo, ipak nije sistematski dovoljno izučavano na srpskohrvatskom govornom području, posebno u smislu njegove recepcije i njenog savremenog konteksta. Bakić stoga prosuđuje da bi svjež i sistematični pogled na djelo Vilijama Blejka i njegovu recepciju na ovom govornom području doprinio stabilnijoj utemeljenosti ne samo naše anglistike, nego i studija komparativne književnosti, istorije i teorije književnosti, ali i rubnih područja, kao što su likovna umjetnost, teorija kulture, sociologija umjetnosti, itd.

Iako je bibliografija objavljenih tekstova i prevoda na temu Blejka u nas povećala, ipak treba naznačiti da su publikacije o Blejku u Jugoslaviji bile rijetke i sporadično objavljivane. O Blejku je pisao manji broj kritičara, autora, anglista,

prevodilaca, naučnika i pjesnika čiji interes za ovog pjesnika nije bio dugotrajan. Uostalom, ove medijatore najviše su interesovala Blejkova djela poput *Vjenčanja Neba i Pakla* ili *Pjesama Nevinosti i Iskustva*, dok su se u svojim kritičkim tekstovima oni najčešće pozivali na angloameričke autoritete o Blejku. Recepciji Blejka u nas, ističe kandidatkinja Bakić, nedostajao je ozbiljniji i sistematičniji rad domaćih autora.

Bakić dalje smatra da je bilo autora i istraživača iz Srbije i Hrvatske koji su nastojali da na koliko-toliko sistematičan način pristupe Blejku. Pionir u ovome nastojanju bio je, kako ova disertacija ističe, Svetislav Stefanović, koji je prvi pomenuo Blejka još 1905. godine i koji je kasnije napisao i esej o Blejku i preveo neke njegove stihove. Ipak, Stefanovićev interes za Blejka nije dugo trajao. U disertaciji je nagoviješteno da je interes Hrvata Marka Grčića za Blejka trajao nešto duže, o čemu svjedoče i njegove tri uspješne knjige prevoda – *Vizije* (Blejk 1972b), *Vječno evanđelje* (Blejk 1980b) i *Proročke knjige* (2004), od kojih je svaka sadržala Grčićeve kritičke uvode i detaljne anotacije. Valja napomenuti i da je Grčić preveo *Francusku revoluciju* na hrvatski jezik 1989. godine – koja čini jednu od rijetko prevedenih Blejkovih dužih poema u nas. Disertacija napominje i da je „Blejkova faza” Ranke Kuić trajala od 1968. do 1974. Naime, nagoviješteno je da je Kuić prevela knjigu izbora iz Blejkove poezije (1972) i za nju napisala interesantan predgovor, a da je 1974. godin prevela i uredila antologiju engleske romantičarske poezije, u kojoj se našao i Blejk. Međutim, od svih Blejkovih medijatora koje navodi, kandidatkinja Bakić ističe da je najsistematičniji bio Dragan Purešić iz Srbije, čija je „Blejkova faza” trajala od 1998. do 2016. godine. Purešić je prvi preveo kompletno izdanje Blejkovih *Pjesama nevinosti i iskustva* (1998), a do 2007. godine ovaj prevod doživio je dva izdanja sa kritičkim anotacijama i uvodima. Godine 2010. Purešić je preveo i uredio antologiju *Poezija engleskog romantizma*, u koju je uvrstio i Blejka. Njegov angažman na polju studija o Blejku kasnije je proširen i na oblast akademskog, odnosno na doktorsku disertaciju o Blejku, odbranjenu 2016. godine.

Kandidatkinja Bakić objašnjava da se u širem smislu temom recepcije engleske književnosti na srpskohrvatskom govornom području s akcentom na drugačiji aspekt ponaosob bavilo nekoliko autora. Međutim, od onih koji su imali značaja za njeno istraživanje, i čije su objavljene studije poslužile kao njen početni korpus, kandidatkinja izdvaja autore: Bojku Đukanović, Mirjanu Matarić, Simhu Kabilo Šutić, Rudolfa Filipovića, Helenu Peričić, Jelenu Otašević i Dragana Purešića.

Bojka Đukanović (r. 1948.) u svojoj doktorskoj disertaciji iz 1987. godine pod naslovom *Engleska književnost u crnogorskoj periodici: od početaka do 1980. godine*, koja je objavljena 1989. godine, analizira, kako i sam naslov sugerše, problematiku zastupljenosti engleskih pisaca u crnogorskoj periodici, kako kroz

prevode, tako i kroz kritiku u navedenom vremenskom razdoblju. Kandidatkinja ističe da je istraživanje Đukanović pokazalo da Vilijam Blejk u navedenom periodu jeste bio zastupljen u crnogorskoj periodici, ali u skromnim pomenima, i to u drugoj polovini 20. vijeka paralelno uz figuru irskog pjesnika Jejtsa.

Mirjana Matarić (r. 1933.) u svojoj doktorskoj disertaciji iz 1980. godine naslovljenoj *Engleska književnost kod Srba 1900-1945. kroz književne časopise*, objavljenoj 2010. godine, fokusira se, osim na časopise u navedenom razdoblju, takođe i na rad posrednika ili moderatora u prenošenju engleske književnosti srpskoj publici. Matarić je, između ostalog, u skromnom obimu i više bibliografskim pristupom, kako to ističe Bakić, ukazala i na tok recepcije Vilijama Blejka u srpskim književnim časopisima u navedenom periodu.

Magistar književnih nauka i dugogodišnja saradnica Instituta za književnost i umetnost u Beogradu, Simha Kabilo Šutić (1938-2008) u svojoj studiji *Ukrštaji: Srpsko-engleske književne veze* (2011) izučava fenomen tzv. „bajronizma”, potom ideološkog čitanja Bajrona i Šelija, te naučno djelo srpskog bajroniste Ilije M. Petrovića, zatim Stanislava Vinavera kao posrednika u recepciji angloameričke književnosti. Ova studija, kako Bakić navodi, ne izučava prisustvo Vilijama Blejka u nas, ali je Bakićevoj poslužila u osvjetljavanju nekoliko fenomena koji se tiču recepcije poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području.

Bakić zatim spominje Rudolfa Filipovića (1916-2000) koji se u svojoj doktorskoj disertaciji *Odjeci engleske književnosti u Hrvatskoj u 19. stoljeću* (1948), objavljenoj 1972. godine pod naslovom *Englesko-hrvatske kulturne veze*, dotiče u jednom dijelu bajronizma u Hrvatskoj i njegove recepcije u 19. vijeku kroz uticaje na književnike Ilirce. Međutim, Bakić ističe da se ime Vilijama Blejka u navedenom razdoblju ne spominje u hrvatskoj književnoj produkciji. Međutim, Filipovićeva doktorska disertacija je pomogla ovoj kandidatkinji u osvjetljavanju nekoliko fenomena koji se tiču recepcije poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području.

Helena Peričić (r. 1961) se u svojoj doktorskoj disertaciji iz 1997. godine pod naslovom *Posrednici engleske književnosti u hrvatskoj književnoj kritici u razdoblju od 1914. do 1940. godine*, objavljenoj 2003. godine, bavi glavnim moderatorima u recepciji engleske književnosti u Hrvatskoj u navedenom razdoblju s aspekta kritike i objavljenih prevoda. Ona uspijeva, kako ističe Bakić, da objelodani sitne, ali značajne detalje o ranom prisustvu Blejka u navedenom razdoblju.

Jelena Otašević je 2011. godine napisala doktorsku disertaciju naslovljenu *Engleska romantičarska poezija u prevodima na srpski jezik*. Njen značaj je u tome što se ona koncentriše na recepciju prevoda poezije „velike petorke” britanskih romantičara (u koju ne ubraja Blejka!) u vremenskom dobu od 1960-ih do prve decenije 21. vijeka – aspekt prethodno neobrađivan u nas. Međutim, i ovdje Bakić

navodi da joj je disertacija Otašević poslužila samo u obradi problematike recepcije poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području.

Za razliku od svih gore navedenih autora, koji su se uglavnom malo doticali glavne teme disertacije Tanje Bakić, rad Dragana Purešića ipak je imao najveću relevantnost u početnom korpusu njenog istraživanja. Naime, iako magistarski rad, a ne doktorska disertacija, on se u potpunosti doticao teme njenog istraživanja – *Vilijam Blejk na srpskohrvatskom jezičkom području u XX veku* (2008). Purešićev magistarski rad ukazao je Bakićevoj na nekoliko smjernica na koje treba da obrati pažnju, a takođe je i ponudio bibliografiju zastupljenosti Blejka u nas kroz pomene i objavljene publikacije. Međutim, Bakić ističe da je glavni nedostatak ove magistarske teze u tome što ona ipak najviše pažnje posvećuje proizvoljnoj analizi objavljenih prevoda u nas (bez oslanjanja na nalaze iz oblasti teorije prevođenja), a manje davanju objašnjenja trendova u recepciji Blejka. Bakić dalje argumentuje da nakon pročitane magistarskog rada Purešića, njoj ipak nijesu pruženi odgovori na pitanje problematike recepcije Blejka u nas. Takođe, dodaje da ovaj magistarski rad ne obrađuje ni Blejkovo likovno djelo.

Na ovom mjestu bitno je napomenuti i da su se do sada na ovim prostorima pojavile dvije doktorske disertacije koje se direktno bave Blejkom – Ivana Bančević Pejović, *Obrana kreativnosti: Vilijam Blejk u savremenoj književnoj kritici, umetnosti i pedagogiji*, Univerzitet u Kragujevcu, 2014. i Dragan Purešić, *Dimenzije vremena u delu Vilijama Blejka*, Univerzitet u Beogradu, 2016. Nažalost, nijedna od njih nije bila od pomoći Bakić pri izradi njene disertacije, pošto nijedna od njih ne obrađuje Blejka kroz aspekt recepcije u nas.

Bakić upravo na ovom mjestu ističe da svojom disertacijom želi skrenuti pažnju, između ostalog, i na dosad neizučavane aspekte trendova u književnoj recepciji Blejka, uz objašnjenja opšte kulturološke i duhovne klime u nas, takođe obrađujući i Blejkovu savremenu likovnu recepciju kroz uticaje, zatim aspekt Blejka kao likovnog umjetnika koji ne ilustruje samo svoja djela već i djela tuđih autora, aspekt Blejkove recepcije u nas u savremenom digitalnom dobu – pri tom svaki put se oslanjajući na značajne savremene teorije i nalaze iz pomenutih relevantnih oblasti.

Takođe, Bakić argumentuje i da se temi recepcije Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području moglo pristupiti samo s jednog aspekta, poput analize recepcije Blejka samo kroz časopise, ili samo kroz prevode, ili samo putem njegovih posrednika (Svetislav Stefanović, Ivan Goran Kovačić, Ranka Kuić, Marko Grčić, Dragan Purešić), ili samo s aspekta jednog istorijskog perioda u kojem je njegovo djelo primano, ili samo kroz antologije u kojima su objavljeni njegovi stihovi, ili samo kroz kritičke napise o njemu (časopisi, dnevni listovi, predgovori knjiga, monografije), ili samo kroz jedan trend u njegovoj recepciji (Blejk neshvaćeni umjetnik, Blejk religiozni umjetnik, Blejk romantičar, Blejk mističar,

Blejk revolucionar, ludi Blejk, itd), ili samo kroz uticaje na druge pisce i umjetnike, ili samo kroz popularnu kulturu (muzika, film), ili samo kroz žanrove (Blejk u romanu, Blejk u poeziji, Blejk u grafičkom romanu, Blejk u drami), ili samo kroz njegove pomene, ili samo kroz njegovu paralelnu recepciju uz druge autore (Jejts, Svedenborg, Ginsberg, Dilan Tomas, Edvard Jang, Robert Bler, Tomas Grej, Bernard Šo, Tenison, Milton, Vitman, Adrijan Mičel, itd.). Međutim, kandidatkinja se ipak opredijelila za široki pristup ovoj temi, ne želeći da bude ograničena u obradi sakupljenog materijala. Jedina ograničenost koju je imala jeste, kako i sama objašnjava, vremensko razdoblje od 1905, kada se javlja i Blejkov prvi pomen u nas, pa do 2018. godine, kada je ona i krenula u izradu ove disertacije. Materijalu je pristupila hronološki.

Kandidatkinja Bakić je kao samostalni autor uspjela objaviti tri rada iz svoje disertacije u značajnim anglofonim publikacijama:

- Bakić, Tanja (2022) “William Blake the Designer: The reception of Robert Blair’s *Grave* in Serbia”, *Literature Compass* (Hoboken NJ USA: Wiley) doi: [10.1111/lic3.12676](https://doi.org/10.1111/lic3.12676). (Web of Science, AHCI, Q1).
- Bakić, Tanja (2022) “‘Remediating’ William Blake in Croatia and Serbia”, *Blake: an Illustrated Quarterly*, Rochester University New York, USA, 55. 3. (SCOPUS i MLA, Q3).
- Bakić, Tanja (2019) “‘The Most Obscure and Most Angelic of All the English Lyrical Poets’: William Blake in the Former Yugoslavia” in *The Reception of William Blake in Europe*, eds. Morton D, Paley (Berkeley University, USA) and Sibylle Erle (Lincoln University, UK), Vol 2, London: Bloomsbury, pp. 571-603; poglavlje u naučnoj monografiji kod istaknutog međunarodnog izdavača.

Prvi rad Tanje Bakić objavljen je 2022. godine u prestižnom časopisu za književnost i književnu teroriju *Literature Compass* (Q1) koji izdaje američki i globalni akademski izdavač John Wiley & Sons Ltd, i čini izvod iz petog poglavlja njene disertacije. Bakić u radu opisuje kako se 2015. u Srbiji po prvi put na ovom jezičkom prostoru pojavilo izdanje poeme engleskog grobljanskog pjesnika Roberta Blera „Grob” sa dizajnom Vilijama Blejka. Istovremeno, to je bio i prvi put da se Vilijam Blejk publici na istom prostoru detaljnije približi samo kao likovni umjetnik, a ne kao pjesnik, odnosno autor djela *Vjenčanje Neba i Pakla* (1793) i *Pjesme nevinosti i iskustva* (1789), po čemu ga širi auditorijum ovog područja ponajbolje poznaje. Istražujući tok i osobenosti recepcije ovog izdanja počev od 2015, kad je i objavljeno, pa do danas, došli smo do zaključka da je isto bilo praćeno samo jednim

prikazom. Međutim, i pored tako opskurnog materijala za praćenje prijema ovog djela, ipak smo uspjeli da dođemo do značajnih zapažanja. Veoma izraženi ton u recepciji ovog djela bila je činjenica da je Blejk ipak bio Jausov konstruktivni čitalac koji je aktivno učestvovao u pjesmi Blera koju je čitao, a potom i dizajnirao. Drugi izraženi receptivni ton ukazuje na činjenicu da, tako što je dekonstruisao značenje Blerove poeme, Blejk je svojim dizajnom potvrdio poimanje Morisa Ivs (1980) da je on bio sam sebi jedina publika. I konačno, recepcija ovog djela ukazala je i na do sada prećutkivane veze između engleske grobljanske poezije i tzv. „srpske grobljanske poezije”.

Drugi rad Tanje Bakić pod nazivom “‘Remediating’ William Blake in Serbia and in Croatia”, koji čini izvod iz trećeg poglavlja njene disertacije, objavljen je u januaru 2022. u najznačajnijem globalnom naučnom časopisu iz oblasti studija o Blejku, koji inače izlazi u izdanju Univerziteta Ročester u Njujorku pod nazivom *Blake*. Časopis je indeksiran u naučnim bazama Scopus i MLA. Tročlanom recenzentskom komisijom upravljao je prof. dr Moris Ivs, jedan od danas najznačajnijih kritičkih autoriteta iz oblasti studija o Blejku, između ostalog, poznat i kao urednik *Kambridžovog priručnika za Vilijama Blejka (The Cambridge Companion to William Blake, 2003)*.

Ovaj rad Bakićeve najprije je prezentovan na naučnoj konferenciji održanoj u Londonu 19. 09. 2019. u čuvenoj likovnoj galeriji Tejt Britan u sklopu do sada svjetski najveće izložbe Blejkovog likovnog djela u svijetu. Bakić ovdje analizira likovni aspekt recepcije Blejka kroz uticaje putem djela tri savremene likovne umjetnice iz Hrvatske i Srbije koje djeluju kroz tri različita medija. Bakić argumentuje da su putem djela ovih umjetnica Blejkova umjetnost i poezija prenijete iz britanske sredine u novu kulturološku sredinu (srpsku i hrvatsku). Bakić ovom procesu prilazi iznutra i nudi detaljnu analizu slučaja, ističući da svi čine reprezentativne primjere „kulturološke adaptacije” i „reformatiranja” Linde Hačion. A pošto se radi o adaptacijama u drugačijim medijima, Bakić ističe da se iste u teorijskom smislu mogu nazvati i „re-medijacije”.

Bakić ističe da su Blejkova umjetnost i poezija „kulturološki adaptirane” i da sam taj proces podsjeća i na biološku adaptaciju, jer je Blejkova umjetnost više poslužila kao „preegzistentni original” koji je mutirao i permutirao kroz okolnosti koje su se mijenjale (Hrvatska i Srbija) u sklopu svoje kulturološke adaptacije. Pozivajući se na Lindu Hačion koja biološki gleda na adaptaciju kao na „uspješnu replikaciju i promjenu”, Bakić zaključuje i da kulturološka adaptacija funkcioniše na sličan način.

Treći rad pod nazivom “‘The Most Obscure and Most Angelic of All the English Lyrical Poets’: William Blake in the Former Yugoslavia” objavljen je kao poglavlje u naučnoj monografiji uglednog internacionalnog izdavača Bloomsbury sa sjedištem u Londonu, i predstavlja izvod iz drugog poglavlja kandidatkinje.

Urednici ove monografije su emeritus prof. dr Morton D. Pejli sa Univerziteta Berkli (SAD) i prof. dr Sibila Erl, sa Univerziteta Linkoln (UK) – koji danas slove među svjetski najpoznatijim kritičkim autoritetima iz oblasti studija o Vilijamu Blejku.

Bakić ovdje hronološki prati proces recepcije Vilijama Blejka u našoj sredini počev od njegovog prvog pomena iz 1905. godine do savremenog doba, ističući da se o njemu jeste znalo – bio je prevođen, analiziran i čitan – ali mnogo manje u odnosu na ostale engleske romantičarske pjesnike. S tim u vidu, Bakić smatra da je Blejk ušao u našu sredinu relativno kasno, kako u književnosti, tako i u likovnoj umjetnosti, ostajući do današnjeg dana najviše poznat po poslovicama iz djela *Vjenčanje Neba i Pakla*. U ovom radu Bakić dijahronijski i sinhronijski pristupa građi, razlikujući nekoliko receptivnih tonova, počev od preraphaelitskih, preko nadrealističnih, revolucionarnih, englesko-patriotskih, romantičarskih, iracionalističkih, psihoanalističkih, ezoteričnih, čak i vizantijskih, ističući da se Blejk pomalo spominjao i naporedo s drugim figurama, poput Hakslija, Jejtisa, Šelija, Svedenborga, Miliona, Šekspira i Šoa.

2.2. Ciljevi i hipoteze disertacije

Glavni cilj doktorske disertacije mr Tanje Bakić jeste da na prostoru srpskohrvatskog govornog područja ispita puteve transmisije, prenosa i recepcije Blejkovog djela na polju književnosti, te i onih rubnih područja s njom, s obzirom na činjenicu da je Blejk takođe bio i multimedijalni umjetnik aktivan na više polja vizuelne umjetnosti, te da bi njegovo prisustvo u nas neizbježno ukazalo na takva moguća polja umjetničkih preklapanja. Nakon ovog prvog cilja, sledeći cilj koji Bakić postavlja jeste ispitati koliko je Blejk i na koji način bio relevantan onima koji su njegovo djelo primali – medijatori, prevodioci, urednici, kritičari, čitaoci, umjetnici – a takođe i onima koji su isto tako primali i djela drugih engleskih pjesnika, a posebno britanskih pjesnika romantičara. Konačni cilj kandidatkinje jeste utvrditi koliko je djelo Blejka u nas relevantno i aktuelno u savremenom dobu, posebno s obzirom na činjenicu da se sami proces čitanja danas promijenio u odnosu na nekada, kako zbog dominacije digitalnih platformi, na kojima se tekst radije „na brzinu pregledava” nego što se isti detaljno iščitava, tako i zbog pojave tzv. *kulture fanova* koja aktivno i stvaralački učestvuje u procesu prenošenja djela autora i kreiranja novih sadržaja, i konačno zbog same specifičnosti Blejkovog književnog opusa, koji se više citira nego što se čita.

Glavna hipoteza doktorske disertacije mr Tanje Bakić jeste da Vilijam Blejk nije bio adekvatno primljen na ovim prostorima, posebno kada se sagledaju procesi recepcije drugih engleskih pjesnika, kao što su Šekspir i Milton, a posebno britanskih romantičarskih pjesnika, poput Bajrona ili Šelija. U kontekstu ove hipoteze, Bakić

je izvela i nekoliko podhipoteza, poput one da je Blejkova likovna recepcija bila u sjenci njegove dominantne književne, ili da je ovaj stvaralac u nas bio najpoznatiji po svojim poslovicama, ili da su Blejka proizvodi pop kulture približili savremenoj potrošačkoj kulturi i uveli u oblast postmodernog, ili da Blejka poistovjećuju s istoimenom figurom iz filma Džima Džarmuša *Mrtav čovjek* (Džoni Dep), ili da je Blejk kulturološki adaptiran iz anglofonog u srpsko i hrvatsko govorno područje.

2.3. Bitne metode koje su primijenjene u disertaciji i njihova primjerenost

Tokom obrade podataka kandidatkinji Bakić nametao se problem kako odabrati metodu analize sakupljenog materijala. Tim povodom, ona je primijenila istu metodu koju je Helena Peričić (2003, 38) izradila „prema vlastitom modelu nastalom empirijskim, induktivnim putem“. Naime, oslonivši se na principe analize književnog teksta Arčibalda Hila (Archibald Hill), Peričić je sakupljeni materijal obradila u tri stupnja:

Prvi stupanj naziva „preliterarnim“, a tiče se „*povijesno-socijalnih okolnosti* u kojima se [kritičar] autor javlja i djeluje“ (Peričić 2003, 39), što se u slučaju Bakić odrazilo na utvrđivanje društvenih, političkih i istorijskih okolnosti u kojima je u nas Blejkov čitalac/posrednik djelovao.

Drugi stupanj Peričić (2003, 39) naziva „mikroliterarnim“, a odnosi se u kontekstu Bakić na stilsku i značenjsku obradu napisa određenih primalaca/aktera/promotera Blejkovog djela u nas.

Konačno, treći stupanj je „metaliterarni“ (Peričić 2003, 39), a predstavlja u kontekstu Bakić finalnu sintezu obrađenog materijala i ocjenu recepcije Blejka u nas.

Pomenuta metoda koju je razvila Peričić je pomogla Bakić da dođe do odgovora na pitanje nametnuto u njenoj inicijalnoj hipotezi: kako je Blejk primljen u nas i da li je njegova recepcija bila adekvatna, posebno sagledana u odnosu prema recepciji popularnih engleskih pjesnika na ovom prostoru (Šekspir, Milton, Bajron). Istu ovu početnu hipotezu kandidatkinja nastoji da potvrdi, opovrgne ili pak proširi. Pri takvom jednom postupku, mr Bakić se dalje oslanja i na relevantne navode iz domena teorije recepcije, na kojoj je prvenstveno i zasnovala svoje istraživanje. Međutim, njena šira metodologija čini plod primjene relevantnih nalaza iz oblasti teorije britanskog romantizma, teorije medija, teorija likovne umjetnosti (posebno odnos na relaciji autor-publika), paremiologije, teorije rezonance, teorije novih i digitalnih medija, studije fanova, teorije grobljanske poezije, romantičarskih ekspresivnih teorija umjetnosti, teorije komparativnog sagledavanja književnosti, teorije intertekstualnosti, ali i teorija tekstualnosti, teorije adaptacije, itd.

U tom pogledu, ističu se i metodološke novine koje Bakić metodologijom primjenjuje na polju studija tekstualnosti. Naime, kulturna teorija tekstualnosti Džeroma Mek Gana predočena u njegove dvije studije *A Critique of Modern Textual Condition* (1983) i *The Textual Condition* (1991) proširena je u disertaciji mr Bakić nalazima iz posljednje relevantne studije teoretičara novih medija i paremiologije, Majka Guda, *Romantičarske mogućnosti (Romantic Capabilities, 2020)*, koja govori o tome kako se djela nastala u doba romantizma ponašaju kad ostare i povežu s novim i aktuelnim medijalnim formama, a posebno kada njihovo ponašanje otkrije mogućnosti koje ista već nose u sebi (Goode 2020, 1). Gud analizira tekstove s aspekta kako se oni ponašaju u različitom dobu, vremenu, mjestu i situacijama, a ne s aspekta šta isti znače, posebno se fokusirajući na „ekologiju medija“, odnosno novu medijsku sredinu (Goode 2020, 3). U kontekstu Blejka, ova „ekologija medija“ otkriva kapacitet Blejkovih poslovice, stihova i slika da postanu viralne i da tako kruže kroz različite medijske prostore, poput veb sajta, filma, šaljica za kafu (Goode 2020, 5), a u slučaju Blejkove recepcije u nas, kako Bakić pronicljivo zapaža, i u reklamama za sapun. S druge strane, ovakvim jednim postupkom Bakić djelimično pokušava da objasni zašto se Blejk danas globalno više citira nego što se čita.

S druge strane, Bakić unosi novinu u metodologiji tako što iskače iz striktno književnih okvira i analizira Blejka u likovnoj umjetnosti (poglavlje 3), gdje se takođe bavi i teorijom medija, konceptom intermedijalnog i teorijom adaptacije, ali i što sagledava Blejka u digitalnim prostorima u nas, i to s aspekta promjene u upotrebi internet tehnologije koje se odnose na, kako to Dženkins i drugi (Jenkins and others, 2013, 49) iznose, činjenicu da „korisnici“, „potrošači“ i „publika“ su zamišljeni kao „ko-kreatori“ sadržaja i servisa, što rezultira stvaranjem online zajednica i veb hosting servisa, poput blogova, Wikipedije, društvenih mreža i folksonomija, odnosno kategorizacije preko tagova (Tokar 2009, 20-21). U tom kontekstu Bakić se oslanja na Bolterov (2019, 169) termin „digitalnog mnoštva“, iznoseći da su „Društveni mediji [su] najvidljivije manifestacije mnoštva u našoj medijskoj kulturi današnjice“ jer njihov „nivo participacije garantuje visok nivo raznolikosti“. Bakić posebno zanima aspekt Blejka kojeg arhiviraju mašine (algoritmički botovi i ostalo), te i Blejka kojeg arhiviraju ljudi koji retwittuju ili taguju ili rebloguju. Bakić smatra da ovo dalje aludira na ideje fanova i „participativne kulture“ koje je inicirao Henri Dženkins 1992. godine u svojim *Kradljivcima teksta (Textual Poachers)*. Pozivajući se na djelo Mišela de Sertoa (Michel de Certeau), Dženkins, kako Bakić objašnjava, uvodi termin „krađa“ („poaching“) u značenju adaptacije, a ne pogrešnog čitanja. Na drugoj strani, Blejkovi online pratioci su takođe „kradljivci“, ističe Bakić, jer upravo putem bloga i društvenih medija učestvuju u razgledanju sadržaja, kreiraju mišljenja i mogu da utiču na buduće online poteze. Kandidatkinja Bakić zaključuje da to znači da digitalni Blejk može da kreira bazu za potrošački aktivizam, i njegovi fanovi mogu

se doživjeti kao „potrošačka roba koju su napravili i kojoj se udvaraju industrije kulture” (Jenkins 2005, 285).

Finalna metodološka novina koju unosi Bakić odnosi se na njeno komparativno sagledavanje engleske i južnoslovenske književnosti, odnosno poezije u kontekstu dugo prećutkivanih veza između engleske grobljanske poezije (koju je Blejk ilustrirao) i tzv. „srpske grobljanske poezije”.

2.4. Rezultati disertacije i njihovo tumačenje

Više od prvih sto sedamnaest godina Blejkovog boravka na srpskohrvatskom govornom području vidni su po konstantnim naporima domaćih kritičara, umjetnika, moderatora, prevodilaca i drugih recipijenata da definišu razloge Blejkove teže razumljivosti i neshvaćenosti kako u doba u kojem je živio, tako i nakon njegove smrti, iznosi Bakić. Ona primjećuje da je Aleksandar Vidaković u svom eseju iz 1927. godine naveo da je razlog navedenoj činjenici Blejkovo „trgovačko doba” koje nije imalo sluha za Blejkovu romantičnu uznesenost. Nemalo nakon toga, Isidora Sekulić (1928) primjećuje da bi uzrok navedenom trebalo potražiti u Blejkovom misticizmu, s jedne strane, a s druge strane i u činjenici da „Blejk slika i dok govori”. Haim Alkalaj (1931) u prilog ovoj tvrdnji ističe Blejkovu iracionalnost, nazivajući ovog slikara i pjesnika još i „vječitim somnabulistom”. Profesor Dušan Puhalo (1966) smatra da je to stoga što je Blejk, zapravo, govorio jezikom mitoloških slika, a klinički psiholog Živorad Mihajlović (1981) vjeruje da Blejk ni sam nije želio da bude lako shvaćen. Anglistkinja Ivanka Kovačević (1983) upozorava da se prije svega radi o Blejkovoj samoukosti, zatim o protestantskoj sredini u kojoj je odrastao, a na kraju i o Blejkovoj neobičnoj inventivnosti. Konačno, savremena hrvatska umjetnica Zdenka Pozaić (2019) iznosi da je Blejk bio ispred svog vremena i da je „bio velik u svom mistično vizionarskom zanosu”, dok savremena srpska umjetnica Simonida Rajčević (2019) ističe da je upravo kontradiktorna priroda Blejkovog djela razlog zbog čega njegovo djelo ne bi bilo prihvaćeno niti popularno.

Kandidatkinja Bakić ističe da je Blejkova likovna recepcija na srpskohrvatskom govornom području bila u sjenci književne. Odnosno, činjenica da se, pored poezije, Blejk bavio i različitim aspektima likovnog izražavanja, uglavnom bi bila sporadično spominjana u tekstovima i publikacijama o Blejku. Stoga ona smatra da treba i da zahvalimo časopisu *Gradac* iz 1990. godine, koji je uspio da osvježi i taj vizuelni, odnosno do prije toga rijetko ili nedovoljno spominjani aspekt Blejkove umjetnosti. S druge strane, ovom istom specijalnom izdanju časopisa *Gradac* falila je veća inovativnost u smislu objavljivanja ekskluzivnih tekstova o Blejku (po prvi put napisanih i/ ili po prvi put prevedenih na području srpskohrvatskog jezika za tu priliku), posebno iz pera domaćih autora. Konačno, period od 2003. do 2014. biće u tom vizuelnom pogledu najvitalniji u domenu

uticaja, pošto se javljaju umjetnice koje stvaraju likovna djela po motivima iz Blejkovog, i koje su se pokazale kao uspješni primjeri kulturološke adaptacije i „remedijacije” Linde Hačion.

Kao sljedeći prilog osvježavanju Blejkove likovne strane, treba istaknuti i pojavu izdanja Blerove grobljanske poeme *Grob* po prvi put prevedene i objavljene u nas 2015. godine, za koju je Blejk radio dizajn. Osim što su se ovim pitanjem pokrenule veze između engleske grobljanske poezije i tzv. „srpske grobljanske poezije” i aktualizovao receptivni aspekt Blejka kao umjetnika koji ne dizajnira/ ilustruje samo svoja djela, već i ona drugih autora, te i potvrdili da je Blejk bio savršen primjer „publike” Morisa Ivsa, takođe se pokrenulo i neistraženo pitanje eventualne recepcije u nas stihova ostalih predstavnika engleske grobljanske poezije koju je Blejk dizajnirao/ ilustrovao (Tomas Grej, Edvard Jang).

Vjenčanje Neba i Pakla bilo je najpopularnije književno djelo Vilijama Blejka u našoj sredini. Bakić smatra da ovo možda i djeluje iznenađujuće, s obzirom na to da mistična poezija, kakvu je Blejk pisao, na ovim prostorima nije bila omiljena. Definitivni razlog popularnosti ovog djela krije se u tome što ono obiluje poslovicama, koje su širim masama zanimljive za pamćenje i reprodukciju. Međutim, u poglavlju o digitalnom Blejku navedeni su i drugačiji razlozi popularnosti Blejkove poslovične forme na srpskohrvatskom govornom prostoru. U ovom slučaju, Bakić se poziva na Marka Lusiera, koji ističe Blejkov uticaj kroz razne forme savremenog semiotskog izraza, koji mu omogućava da se udobno smjesti unutar konzumerizma i postmodernog.

Kao izvor inspiracije u djelima likovnih umjetnica, Blejk se ne javlja kao usamljena ili izolovana figura, već prije svega kao autor koji djeluje u grupi zajedno sa drugim autorima i umjetnicima. Recimo, u slučaju edicije Zdenke Pozaić, *Riječ i slika* koja se sastoji od pet grafičko-pjesničkih mapa, Blejk se nalazi u ediciji sa još četiri pjesnika. U slučaju Simonide Rajčević, njena dva crteža inspirisana Blejkom činila su dio veće instalacije inspirisane brojnim drugim umjetnicima i pop muzičarima. U slučaju Aleksandre M. Jovanić, Blejk je pripadao grupi interaktivnih i kraćih formi koja je nastala pod uticajem drugih pjesnika i pripovjedača.

Značaj recepcije Blerove poeme *Grob* sa ilustracijama Blejka u Srbiji je u tome što po prvi put na području ovog prostora ono skreće pažnju na, u svoje doba vrlo popularnu a sada zaboravljenu, poemu Blera sa dizajnom Blejka, i što recepciju Vilijama Blejka, koja je do sada bila prevashodno obojena književnim tonovima, proširuje i okreće u pravcu likovne. Takođe, ovo istraživanje je potvrdilo da je ovo prvi put na ovom prostoru da je recepcija Blejka uporedno i detaljnije oslikana još sa jednom figurom (Robert Bler) i da smo time počeli više da razmišljamo o Blejku kao umjetniku koji ilustruje djela drugih autora, a ne samo svoja. Svojom skromnom recepcijom izdanje je aktualizovalo nekoliko značajnih tonova, između ostalih i tonove mraka i ton Blejka kao izrabljenog umjetnika.

Što se tiče aspekta digitalnog Blejka na srpskohrvatskom govornom području, autorka i u tom pogledu unosi novinu u našoj nauci o književnosti, interdisciplinarno je obogaćujući i aspektom teorije o digitalnim medijima. Kroz analizu digitalnog prisustva Blejka na ovom prostoru, mr Bakić namjerava da proširi zapažanje Marka Lusiera prezentovano u njegovom eseju „Blejk iznad postmodernog” (“Blake Beyond Postmodernity”, 2007) u kojem iznosi da „to što je Blejk rabljen od strane mašina advertajzinga nije ograničeno samo na američku ili englesku popularnu kulturu”, i da ukaže kako je u tom pogledu Blejk demonstrativan i na srpskohrvatskom govornom području, gdje je već postao dio potrošačke kulture i masovne proizvodnje. Na drugoj strani, analiza kandidatkinje se takođe oslanja na V. J. T. Mičelovu evokaciju *opasnog Blejka* na koju je naveo film Džima Džarmuša *Mrtav čovjek*, kroz citatno prisustvo digitalnog Blejka na srpskohrvatskom govornom području, da bi potom zaključila da ovdje Blejk jeste uspio da zađe u oblast postmodernog.

2.5. Zaključci (usaglašenost sa rezultatima i logično izvedeno tumačenje)

Kandidatkinja je u svojoj disertaciji pokazala samouvjereno vladanje jasno postavljenim teorijskom i metodološkom građom, a njena zaključna razmatranja kompletno su i vješto usaglašena s rezultatima rada. Ona je vrlo uspješno ostvarila sintezu prethodnih analiza i tumačenja, čime je još više istakla rezultate svog doktorskog rada. Ne postoje nedoumice u vezi sa eventualnim ograničenjem disertacije, prije svega jer su glavni teoretski okviri (teorija recepcije) definisani samim naslovom. Zatim, vremenski okvir (1905-2018) te i jezički prostor (srpskohrvatski) istraživanja takođe su uobličeni naslovom i pažljivo ispoštovani u radu. Kandidatkinja je u uvodnim djelovima, suvereno vladajući teorijskim i metodološkim aparatima, dodatno obrazložila čitaocu djelo Viliijama Blejka, romantizam kao pravac u kojem je ovaj djelovao, te i problematiku recepcije poezije britanskog romantizma na srpskohrvatskom govornom području, kako bi se na taj način problem na početku jasnije definisao. Svojim analitičko-metodološkim pristupom u cijeloj disertaciji kandidatkinja Bakić je odlično verificovala postavljene hipoteze i ostvarila očekivane naučne ciljeve.

3. Konačna ocjena disertacije

3.1. Usaglašenost sa obrazloženjem teme

Disertacija je u potpunom saglasju sa obrazloženjem teme. Kandidatkinja jeste odgovorila problematici zahtjevno koncipirane teme, i to najprije kroz jasno i

precizno postavljene ciljeve, upotrebu odgovarajućih naučnih metoda, inoviranje postojećeg modela analize, posebno u domenu studija tekstualnosti, te i novih digitalnih medija, a uspjela je dati i argumentovani osvrt na ostvarene rezultate istraživanja. Iscrpnom analizom i jasno oslikanim rezultatima dokazane su i početne hipoteze.

3.1. Mogućnost ponovljivosti

Među najznačajnije odlike ovog doktorata spadaju korišćenje adekvatne metodologije i književne teorije, usklađenost sa relevantnom savremenom naučnom mišlju, analitičnost, argumentovanost i interpretativnost.

3.2. Buduća istraživanja

Izvjescno je da će rezultati dobijeni istraživačkim radom na ovoj disertaciji biti relevantni i za buduća istraživanja iz oblasti studija o Blejku, poezije britanskog romantizma, teorije likovne umjetnosti, teorije recepcije, studija fanova, digitalne humanistike, paremiologije, studija kulture, teorije adaptacije, teorije intertekstualnosti, teorije tekstualnosti, komparatistike, kao i za šira sagledavanja i analize komparativnog i kontrastivnog tipa. Književno-teorijska metodologija primijenjena u ovoj disertaciji savremena je i primjerena temi, što znači da bi dalja istraživanja doprinijela širenju predmetne studije.

3.3. Ograničenja disertacije i njihov uticaj na vrijednost disertacije

U predmetnoj doktorskoj disertaciji ova Komisija nije uočila nikakva ograničenja koja bi mogla uticati na njen kvalitet i originalnost. Kandidatkinja je pokazala inovativan i svjež pristup u rješavanju problema i pisanju disertacije, i sve je to jasno i naučno argumentovano.

Originalni naučni doprinos

S obzirom na značaj koje djelo Vilijama Blejka poprima u svjetskim globalnim razmjerama u aktuelnom trenutku, dosadašnje bavljenje djelom Blejka u nas s akademsko-naučnog aspekta je skoro izostalo. Konkretno govoreći, nakon doktorskih disertacija Ivane Bančević-Pejović (2014) i Dragana Purešića (2016), doktorska disertacija mr Tanje Bakić je tek treća na ovim prostorima koja se bavi djelom Vilijama Blejka, odnosno prva koja se bavi aspektom njegove recepcije na srpskohrvatskom govornom području. Time i disertacija Bakić poprima na značaju.

S druge strane, kako smo prethodno već objasnili, bibliografija objavljenih napisa, prevoda, tekstova o Blejku u nas je raskošna, međutim ta građa je objavljivana rijetko i sporadično. Iako postoje osobe koje se mogu izdvojiti kao moderatori u recepciji Blejka u nas, ipak je sav taj objavljeni materijal u našoj sredini o Blejku trebalo sakupiti, povezati, prići mu sistematično i objasniti trendove i tokove u recepciji Blejka.

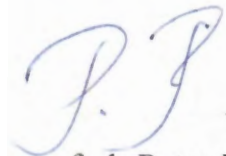
S druge strane, Bakić je u svojoj disertaciji otišla korak naprijed, s obzirom na to da je njen pristup pomenutoj temi ipak interdisciplinarnan, odnosno da se primarno ne odnosi na književnost. U tom pogledu, ona je obradila i Blejkovu likovnu recepciju u nas, a koji je aspekt prethodno neobrađivan u onoj grani nauke od koje bi se to možda više i očekivalo – istoriji umjetnosti. Takođe, Bakić se bavila i studijama tekstualnosti i paremiologijom kako bi objasnila činjenicu da se u nas Blejk više citira nego što se čita. Dodatno, s obzirom na to da je Blejk bio najveći multimedijalni umjetnik doba romantizma, Bakić se dotiče i najnovijih saznanja iz oblasti teorije medija i intermedijalnog, time unapređujući i tu naučnu oblast u našoj sredini. U kontekstu multidisciplinarnosti ove doktorske disertacije, dodatno ističemo da se kandidatkinja dotiče i digitalne humanistike, mlade nauke, na taj način šireći i njen dalji razvoj na ovim prostorima. Disertacija takođe unapređuje i razvoj komparatistike, kako zbog same problematike recepcije stranih književnosti u našoj sredini, posebno poezije britanskog romantizma, tako i što se dotiče i povezanosti između engleske i tzv. „srpske grobljanske poezije”.

Istraživanje kandidatkinje Bakić isto tako pruža i šire kulturološke i sociološke odgovore na pitanja razumijevanja poezije stranih literatura i prijemčivosti književnosti i umjetnosti naroda na ovim prostorima, objašnjavajući njihove preference u tom pogledu, te i izostanak istih prema određenim književnim djelima i u određenim istorijskim trenucima. Sasvim vjerovatno je da će buduća istraživanja koja se u našoj sredini budu radila na ovu ili sličnu temu biti inicijalno zasnovana na disertaciji Bakić, te da će njene započete korake samo dodatno proširiti. Konačno, djelovi ove disertacije publikovani su u značajnim naučnim publikacijama na engleskom govornom području i strogo su recenzirani od strane danas svjetski najvažnijih Blejkovih kritičkih autoriteta, što dodatno svjedoči o značaju i kvalitetu rada kandidatkinje i njenom naučnom doprinosu.

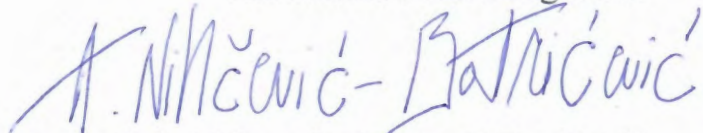
Na osnovu navedenog, smatramo da su se stekli svi uslovi da se prihvati disertacija mr Tanje Bakić kao rezultat sopstvenog istraživačkog rada, zasnovanog na temeljnoj analizi do sada nedovoljno istražene teme recepcije Vilijama Blejka na srpskohrvatskom govornom području u rasponu od 1905. do 2018. godine. Rad je metodološki, konceptualno, tehnički i sadržinski zadovoljio sve kriterijume pisanja akademskih radova i predstavlja originalni naučni doprinos najprije u oblasti nauke o književnosti, a onda i u drugim naučnim oblastima koje smo gore više puta pomenuli.

Mr Bakić je pokazala visok nivo poznavanja problematike kojom se bavi, analitičnost, preciznost i objektivnost u prikazivanju rezultata. Imajući u vidu ostvarene naučne rezultate, Komisija afirmativno ocjenjuje ovu disertaciju i predlaže Vijeću Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore da prihvati ovaj izvještaj i odobri javnu usmenu odbranu disertacije.

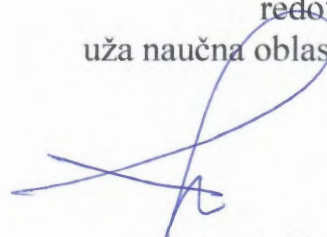
KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE

prof. dr Petar Penda
Filološki fakultet Univerziteta u Banjoj Luci
redovni profesor
uža naučna oblast: anglistika

prof. dr Aleksandra Nikčević Batrićević
Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore,
redovni profesor
uža naučna oblast: anglistika

prof. dr Marija Krivokapić
Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore
redovni profesor
uža naučna oblast: anglistika